

Program nauczania języka angielskiego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej

Melanie Ellis

Anna Rak

Oxford University Press, 2017

(zaktualizowane w 2024)

Autorki

Melanie Ellis pracuje na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Prowadzi różne formy doskonalenia dla nauczycieli. Jest egzaminatorem maturalnym i współpracuje z Centralną Komisją Egzaminacyjną.

Anna Rak uczy w państwowej szkole podstawowej z oddziałami integracyjnymi w Gliwicach. Jest opiekunem stażystów i praktyk studenckich.

Spis treści

1. Opis programu

- 1.1. Wstęp
- 1.2. Podstawowe założenia

2. Cele edukacyjne

- 2.1. Cele edukacyjne w szkole podstawowej
 - 2.1.1. Cele kształcenia i wychowania
 - 2.1.2. Ogólne cele programu nauczania na II etapie edukacyjnym
- 2.2. Cele szczegółowe w nauce j. angielskiego na II etapie edukacyjnym
 - 2.2.1. Szczegółowe cele podstaw programowych
 - 2.2.2. Wymagania szczegółowe

3. Treści nauczania

- 3.1. Wstęp
- 3.2. Tematy i funkcje
- 3.3. Gramatyka
- 3.4. Sprawności językowe

4. Realizacja programu nauczania

- 4.1. Podstawowe założenia metodyczne
 - 4.1.1. Formy pracy
 - 4.1.2. Pomoce dydaktyczne
- 4.2. Techniki pracy na lekcji
 - 4.2.1. Nauczanie funkcji językowych
 - 4.2.2. Nauczanie słownictwa
 - 4.2.3. Nauczanie gramatyki
 - 4.2.4. Nauczanie sprawności słuchania
 - 4.2.5. Nauczanie sprawności mówienia
 - 4.2.6. Nauczanie wymowy
 - 4.2.7. Nauczanie sprawności czytania
 - 4.2.8. Nauczanie sprawności pisanie i ortografii
 - 4.2.9. Korelacja międzyprzedmiotowa oraz projekty edukacyjne
 - 4.2.10. Nauczanie zagadnień kulturowych
 - 4.2.11. Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się
- 4.3. Zalecane materiały nauczania
- 4.4. Wdrażanie programu
 - 4.4.1. Planowanie pracy
 - 4.4.2. Warianty pracy z programem
 - 4.4.3. Pomoc dla uczniów

5. Ocenianie

- 5.1. Oczekiwane poziomy osiągnięć
- 5.2. Sposoby oceniania
 - 5.2.1. Ocenianie bieżące
 - 5.2.2. Ocenianie okresowe
- 5.3. Planowanie technik oceniania i wystawiania stopni
 - 5.3.1. Co chcę sprawdzić?
 - 5.3.2. Dlaczego chcę to sprawdzić?
 - 5.3.3. W jaki sposób to sprawdzę?
 - 5.3.4. W jaki sposób wystawię oceny?
- 5.4. Ocenianie globalne
- 5.5. Samoocena

6. Bibliografia

1. Opis programu

1.1. Wstęp

Niniejszy program nauczania opracowano w oparciu o: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej; Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół; Ustawę „Prawo oświatowe” z dn. 14 grudnia 2016 r. oraz Ustawę „Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe” z dn. 14 grudnia 2016 r., a także Ustawę z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty wraz z późniejszymi zmianami. Program przeznaczony jest do realizacji na II etapie edukacyjnym, w klasach IV-VIII szkoły podstawowej, na poziomie II.1, a więc z uczniami, którzy w klasie IV kontynuują naukę j. angielskiego po I etapie edukacyjnym. Nauka w klasach IV–VIII w wymiarze trzech godzin tygodniowo obejmuje około 450 godzin lekcyjnych.

Program ten może być wykorzystany w klasach ze zróżnicowanym poziomem uzdolnień wśród uczniów lub tam, gdzie uczniowie zostali podzieleni na grupy zgodnie ze swoimi umiejętnościami językowymi, jak jest to zalecane w podstawie programowej z 2024 r.

Zadaniem szkoły jest zapewnienie przez szkołę kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie języka obcego nowożytnego. Realizacja tego wymagania może wiązać się z podziałem klasy na grupy bądź stworzeniem grup językowych międzyoddziałowych. (Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

1.2. Podstawowe założenia

Aneks do Rekomendacji Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 r. uznaje komunikowanie się w obcych językach za jedną z ośmiu kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, których wszyscy potrzebujemy do samorealizacji i osobistego rozwoju, pozostawania aktywnym obywatelem, integracji społecznej oraz utrzymania zatrudnienia.

Równocześnie Rekomendacja Parlamentu Europejskiego i Rady Europy zaleca państwom członkowskim, aby ich systemy edukacyjne zapewniały wszystkim młodym ludziom rozwój kompetencji kluczowych do poziomu, który wyposaży ich w umiejętności niezbędne w dorosłym życiu i stworzy podstawę do dalszej nauki i pracy.

Polska podstawa programowa, zatwierdzona Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 r., wprowadza nauczanie pierwszego języka obcego już od przedszkola. Kontynuując jego naukę w szkole podstawowej, jedną z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia będzie umiejętność komunikowania się w j. obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.

Należy dodać, że dziecko, ucząc się języka obcego, rozwija nie tylko swoją znajomość konkretnego języka, lecz także umiejętności związane z samą nauką języków obcych, co będzie odgrywało znaczącą rolę w jego edukacji przez całe życie. A zatem nauka języka

obcego stanowi integralną część rozwoju dziecka, poprzez którą może ono także osiągnąć inne cenne umiejętności.

U podstaw niniejszego programu leży przeświadczenie, że podmiotem procesu nauczania jest uczeń. Zadaniem nauczyciela jest pomaganie uczniom w odkryciu najbardziej efektywnych technik uczenia się oraz wspieranie każdego ucznia w próbach wykorzystania własnych możliwości. Każdy uczeń jest jednostką o odmiennej osobowości, motywacji i preferowanym sposobie uczenia się. Traktując ucznia indywidualnie i wspierając go, nauczyciel jest w stanie wytworzyć środowisko, które umożliwi każdemu uczniowi wykazanie się swoimi umiejętnościami, i w którym każdy z nich znajdzie coś dla siebie.

Skuteczne porozumiewanie się w języku obcym nowożytnym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – stanowi nadrzędny cel kształcenia językowego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej. Tak zarysowany cel sprawia, że język obcy nowożytny powinien być przede wszystkim traktowany jako narzędzie umożliwiające uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji i motywacji, celów komunikacyjnych. Założenie to nie wyklucza jednoczesnego dążenia do osiągania przez ucznia coraz wyższego stopnia poprawności językowej, choć z pewnością, zwłaszcza na początkowych etapach procesu kształcenia językowego, będzie to poprawność w zakresie kilku lub kilkunastu najprostszych struktur. (Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

Najważniejsze dla ucznia jest jego aktywne zaangażowanie się w proces uczenia. Lekcja powinna być wyzwaniem dla ucznia, aby myślał i używał aktywnie j. angielskiego w jak najszerszym zakresie. Uczniowie potrzebują czasu i okazji, aby zrozumieć zasady języka oraz olbrzymiej ilości praktyki.

Odpowiedzi na pytania nauczyciela, czasami ograniczone do jednego słowa, nie są wystarczającą drogą do nauki tworzenia własnych wypowiedzi. Język jest przyswajany w postaci ciągów słów i powszechnie używanych zwrotów, a nie budowany z pojedynczych wyrazów. Zwroty te są przyswajane przez zetknięcie się z językiem w kontekście, przy wsparciu pomocy wizualnych i dotychczasowej wiedzy, podczas słuchania i czytania. Samo przyswojenie nie wystarczy jednak, aby uczniowie zaczęli używać języka. Aby to nastąpiło, potrzebują okazji do zapamiętania nowych zwrotów i struktur przy pomocy powtarzania oraz częstych i licznych zadań, w których będą mówić i ćwiczyć język w sytuacjach. Ćwiczenia obejmujące pisanie również zapewnią aktywne zaangażowanie uczniów.

Praktyka jest najważniejszą częścią nauki w szkole. Najlepszym sposobem, aby każdemu uczniowi zapewnić jak największą możliwość mówienia, jest częste stosowanie ćwiczeń w parach. Lekcje, na których to nauczyciel jest główną mówiącą osobą, pozbawiają uczniów możliwości nauki. Języka obcego człowiek uczy się używając go, a nie słuchając o nim.

W celu jak najlepszego wykorzystania efektów swojej pracy uczniowie powinni brać aktywny udział w lekcjach i pracować samodzielnie w domu, w jak najszerszym zakresie wykorzystując wszelkie materiały źródłowe takie jak: oglądanie filmów z napisami w internecie, gry komputerowe w j. angielskim, słuchanie piosenek po angielsku i czytanie zarówno autentycznych materiałów online jak i uproszczonych tekstów w książkach. Materiały, w których uczeń zarówno słyszy angielski i widzi tekst, są szczególnie cenne dla rozwoju rozumienia.

Uczniowie powinni utrzymywać w domu wiedzę i umiejętności zdobyte w szkole. Niestety, warunki panujące w domach uczniów nie zawsze na to pozwalają, tak więc nauczyciel powinien planować lekcje w taki sposób, aby zapewnić powtórzenie i utrwalenie materiału

każdemu uczniowi w klasie.

W początkowym okresie nauki języka obcego nauczyciel będzie pracował z uczniami, pomagając im w zrozumieniu, jak powinni postępować, by móc samodzielnie się uczyć. Nauka uczenia się jest procesem długotrwałym i będzie kontynuowana na dalszych etapach edukacyjnych. (Patrz 4.2.11)

Na początkowych lekcjach w IV klasie nauczyciel powinien zapoznać uczniów z zasadami ich pracy na lekcjach j. angielskiego. Ważne jest, aby j. angielski był głównym językiem w klasie, gdyż dzięki temu uczniowie rozwijają sprawność rozumienia, poprawiają wymowę i zyskują pewność siebie w używaniu języka. Uczniowie będą naśladować język używany przez nauczyciela, powinno się mówić po angielsku tak często, jak to tylko możliwe.

Treści zawarte w niniejszym programie, zgodnie z założeniami podstawy programowej, kontynuują i rozszerzają obszary tematyczne wprowadzone w I etapie edukacyjnym. Program opiera się więc na fundamencie tego, co dzieci już poznały i w ten sposób pomaga im nabrać większej pewności siebie w używaniu języka obcego.

Język angielski w szkole podstawowej przeznaczony jest dla wszystkich, bez względu na uzdolnienia, i dlatego w ramach jednej klasy można spodziewać się dużych różnic w poziomie osiągnięć uczniów. Niektóre dzieci mają kontakt z językiem angielskim poza szkołą i osiągają lepsze wyniki niż ich rówieśnicy uczący się języka tylko w czasie zajęć szkolnych. Niektórzy uczniowie mają uzdolnienia językowe, podczas gdy innym nauka języka sprawia trudności. Z tego względu proponowane w programie przewidywane poziomy osiągnięć (Dział 5. Ocenianie) zostały opisane na dwóch znacząco różnych poziomach: podstawowym i ponadpodstawowym w klasie VI oraz podstawowym lub pełnym w klasie VIII.

Określenie różnych poziomów osiągnięć pozwala zdefiniować realistyczne cele dla każdego ucznia, przekazać rodzicom lub prawnym opiekunom informacje o oczekiwanych osiągnięciach dziecka, a także wspomaga nauczyciela w przygotowaniu planów wynikowych.

Określenie różnicy poziomów przy wyznaczaniu kryteriów osiągnięć umożliwia uczniom uzdolnionym lub tym, którzy uczą się języka dodatkowo, znaleźć się w górnej części skali. Zaś ci zaś, którzy mają problemy z nauką języka angielskiego, mają dla siebie miejsce w dolnej części skali.

Niniejszy program można przystosować dla uczniów, dla których nauka języka obcego jest problemem. Zawiera on również opis sposobów, w jaki można go rozszerzyć tak, aby zaspokajał potrzeby uczniów zdolnych (zobacz pkt. 4.4.2. Warianty pracy z programem).

Naukę języka obcego można powiązać z innymi przedmiotami, wyszukując wspólne tematy i zagadnienia w innych przedmiotach nauczanych w szkole (tzw. *CLIL*, czyli zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe). Używając języka obcego, uczniowie mogą kontaktować się z rówieśnikami z innych krajów (np. w ramach programów Erasmus+ i e-Twinning). Mają także dostęp do szerokiego zakresu materiałów edukacyjnych, które mogą wykorzystać na innych przedmiotach. Korzystanie z wiedzy zdobytej na innych zajęciach ma również miejsce na lekcjach języka angielskiego, co odbywa się w ramach wprowadzania w życie zintegrowanego programu nauczania.

2. Cele edukacyjne

2.1. Cele edukacyjne w szkole podstawowej

2.1.1. Cele kształcenia i wychowania

Dziecko zaczynające naukę w klasie IV jest na ważnym etapie swojego edukacyjnego rozwoju. Nauczyciel, który przez trzy lata realizował z nim zintegrowany program nauczania, jest już przeszłością – pojawiają się nowe przedmioty i nowi nauczyciele. Dla dziecka przekonanego o tym, że zaczyna poważną naukę w „dorosłej szkole” jest to wymagający okres, pełen ogromnego zainteresowania i entuzjazmu. Chociaż j. angielski jest tylko jednym z przedmiotów w programie nauczania, musimy pamiętać, że:

Kształcenie w szkole podstawowej stanowi fundament wykształcenia. Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia. Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia. (Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

oraz o tym, że każdy program nauczania przedmiotu powinien być widziany z tej szerszej perspektywy.

Nowa podstawa programowa określa następujące cele kształcenia ogólnego w szkole podstawowej:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, dbania o środowisko przyrodnicze, w tym klimat, w skali lokalnej i globalnej, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 2) wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- 3) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 4) rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- 5) rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- 6) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 7) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- 8) wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- 9) wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- 10) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębienie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- 11) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- 12) zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;

13) ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

Aby osiągać powyższe cele, uczeń w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej powinien zdobyć określone umiejętności. Podstawa programowa za najważniejsze z nich uważa:

- 1) *sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych;*
- 2) *sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego;*
- 3) *poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;*
- 4) *kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;*
- 5) *rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;*
- 6) *praca w zespole i społeczna aktywność;*
- 7) *aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.*

(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

Uczenie się języka jest złożonym procesem, wymagającym wielu różnych umiejętności, łącznie z tymi wymienionymi w podstawie programowej. Uczeń musi znaleźć własny efektywny sposób organizowania swojej nauki (*zorganizowane i świadome samokształcenie oparte na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy*).

Na lekcji komunikacyjnej uczniowie będą często pracować z partnerem, ćwicząc sprawność mówienia lub wykonując innego rodzaju zadania. Będą mieli również sposobność pracy w grupach, odgrywając role i/lub wykonując projekt grupowy. Mając kontakt z grupą, uczą się współdziałania w zespole, tolerancji, koleżeńskości wobec rówieśników, którzy mają trudności, oraz szukania pomocy, jeśli sami mają problem (*praca w zespole i społeczna aktywność*).

Wiele ćwiczeń wymaga od uczniów samodzielnego znalezienia rozwiązań. Na przykład muszą dopasować tekst do obrazka, wstawić odpowiednie słowo w lukę lub znaleźć błąd i go poprawić. Tego typu zadania rozwijają w uczniach zdolność krytycznego myślenia (*rozwiązywanie problemów*).

Prace projektowe wykonywane w grupach pomagają uczniom ćwiczyć kreatywne rozwiązywanie problemów. Mając do wykonania zadanie, muszą je zaplanować, ustalić podział pracy, uzgodnić jakich materiałów chcą użyć i gdzie je znaleźć (*poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł*), розміścić materiały i uzgodnić ostateczną formę projektu. Wszystko to odbywa się w pewnych ramach czasowych, co oznacza, że uczniowie ćwiczą również efektywne wykorzystanie czasu.

W dalszej perspektywie nauka języka obcego przyczynia się do rozwoju tzw. umiejętności interkulturowych (*intercultural competence*), czyli:

- ciekawości i otwartości na inne kultury;
- świadomości stylu życia we własnym kraju i w innych krajach;
- umiejętności interpretowania i wyjaśniania przejawów kultury własnego kraju i innych

krajów;

- umiejętności zdobywania wiedzy o innej kulturze i użycia tej wiedzy w praktyce.

Wiedza ta sprzyja kształtowaniu właściwych postaw wychowania – tolerancji i zrozumieniu między narodami, jest także podstawą przyszłych dobrych stosunków w edukacji i w pracy.

Zalecane warunki i sposób realizacji w podstawie programowej określają powyższe kompetencje następująco:

wykorzystanie zajęć z języka obcego nowożytnego do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, szacunku i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. przez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna, stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów oraz tworzenie sytuacji komunikacyjnych umożliwiających uczniom rozwijanie umiejętności interkulturowych.

(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

Nauka języka obcego sprzyja więc ogólnemu rozwojowi dziecka i jego edukacji.

2.1.2. Ogólne cele programu nauczania w II etapie edukacyjnym

Program nauczania języka angielskiego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej powinien zmierzać do:

- otwarcia uczniom oczu na świat i poszerzania ich doświadczeń poprzez kontakt z nauką języka angielskiego oraz kulturą i obyczajowością krajów anglojęzycznych (w ten sposób program nauczania sprzyja porozumieniu między narodami i tolerancji wobec różnic kulturowych);
- przygotowania uczniów do wykorzystywania języka angielskiego w różnych sytuacjach życiowych;
- stworzenia podstaw do dalszej nauki języka angielskiego w szkole ponadpodstawowej i później;
- dostarczenia uczniom pozytywnego i konstruktywnego doświadczenia, które sprzyjać będzie ich dalszej nauce języka.

Program nauczania j. angielskiego dla klas IV-VIII musi spełniać następujące założenia:

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego należy z założenia traktować jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których kształcenie to się odbywa.

(...) Niezbędne jest (...) zapewnienie przez szkołę zajęć z języka obcego nowożytnego, którego uczeń uczył się na I etapie edukacyjnym (w klasach I-III), i którego nauka może być również kontynuowana na III etapie edukacyjnym.

(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

Zgodnie z zalecanymi warunkami i sposobem realizacji najnowszej podstawy programowej, docelowo II etap edukacyjny (szkoła podstawowa, klasy IV-VIII) nawiązuje w większości wymagań do poziomu A2 w zakresie produkcji wypowiedzi, a do poziomu A2+ – w zakresie rozumienia wypowiedzi w sześciostopniowej skali określonej w *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ)*, opracowanym przez

Radę Europy.

Należy także nadmienić, że w podstawie programowej z 2024 r. zwrócono uwagę na następującą interpretację poziomów ESOKJ:

ze względu na specyfikę ww. dokumentu [ESOKJ], przeznaczonego z założenia dla osób dorosłych uczących się języka obcego nowożytnego, powiązanie poszczególnych wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego z poziomami określonymi w ESOKJ ma wyłącznie ułatwić określenie orientacyjnego poziomu biegłości językowej oczekiwanego od ucznia kończącego dany etap edukacyjny. Powiązanie to nie stanowi jednak żadnego formalnego odniesienia jednego dokumentu do drugiego.

W nawiązaniu do definicji kompetencji komunikacyjnej z Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z 2024 r. określa pięć obszarów rozwijania kompetencji językowej uczniów.

I. Znajomość środków językowych

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającą realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi

Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

2.2. Cele szczegółowe w nauce j. angielskiego w II etapie edukacyjnym

2.2.1. Szczegółowe cele podstaw programowych

W podstawie programowej dla języka obcego cele edukacyjne dla etapu II mogą być określone jako osiągnięcie poziomu opanowania języka zapewniającego prostą, lecz zrozumiałą komunikację językową.

2.2.2. Wymagania szczegółowe

Wymagania szczegółowe są rozwinięciem celów ogólnych, a zatem nawiązują do pięciu

obszarów kompetencji językowej uczniów wymienionych w punkcie 2.1.2.

- I) *Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:*
- 1) *człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności, zainteresowania);*
 - 2) *miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);*
 - 3) *edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);*
 - 4) *praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy);*
 - 5) *życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, problemy);*
 - 6) *żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne);*
 - 7) *zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);*
 - 8) *podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);*
 - 9) *kultura (np. twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);*
 - 10) *sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);*
 - 11) *zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);*
 - 12) *nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);*
 - 13) *świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, ochrona środowiska naturalnego);*
- II) *Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:*
- 1) *reaguje na polecenia;*
 - 2) *określa główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi;*
 - 3) *określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;*
 - 4) *określa kontekst wypowiedzi (np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników);*
 - 5) *znajduje w wypowiedzi określone informacje;*

- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- III) *Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, pocztówki, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, , recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty narracyjne i literackie):*
- 1) *określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;*
 - 2) *określa intencje nadawcy/autora tekstu;*
 - 3) *określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);*
 - 4) *znajduje w tekście określone informacje;*
 - 5) *rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu;*
 - 6) *rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.*
- IV) *Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:*
- 1) *opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;*
 - 2) *opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;*
 - 3) *przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;*
 - 4) *przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;*
 - 5) *opisuje upodobania;*
 - 6) *wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;*
 - 7) *wyraża uczucia i emocje;*
 - 8) *stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.*
- V) *Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):*
- 1) *opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;*
 - 2) *opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;*
 - 3) *przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;*
 - 4) *przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;*
 - 5) *opisuje upodobania;*
 - 6) *wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;*
 - 7) *wyraża uczucia i emocje;*
 - 8) *stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.*
- VI) *Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:*
- 1) *przedstawia siebie i inne osoby;*
 - 2) *nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);*
 - 3) *uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;*
 - 4) *wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;*
 - 5) *wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;*
 - 6) *składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;*

- 7) *zaprasza i odpowiada na zaproszenie;*
- 8) *proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;*
- 9) *prosi o radę i udziela rady;*
- 10) *pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;*
- 11) *ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;*
- 12) *wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;*
- 13) *wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);*
- 14) *stosuje zwroty i formy grzecznościowe.*

VII) Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:

- 1) *przedstawia siebie i inne osoby;*
- 2) *nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie)*
- 3) *uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);*
- 4) *wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;*
- 5) *wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;*
- 6) *składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;*
- 7) *zaprasza i odpowiada na zaproszenie;*
- 8) *proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;*
- 9) *prosi o radę i udziela rady;*
- 10) *pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;*
- 11) *ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;*
- 12) *wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;*
- 13) *wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);*
- 14) *stosuje zwroty i formy grzecznościowe.*

VIII) Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) *przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);*
- 2) *przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;*
- 3) *przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.*

IX) Uczeń posiada:

- 1) *podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;*
- 2) *świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.*

- X) *Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).*
- XI) *Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).*
- XII) *Uczeń korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.*
- XIII) *Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).*
- XIV) *Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).*

(Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, 2024)

3. Treści nauczania

3.1. Wstęp

Układając program, należy pamiętać o konieczności częstego powtarzania i utrwalania materiału, co umożliwi uczniom przyswojenie i wyćwiczenie nowego materiału językowego.

Wybierając tematy lub teksty wprowadzające nowy materiał językowy i ćwiczące sprawności językowe, można sięgnąć do tematów wchodzących w zakres innych przedmiotów nauczanych w szkole, np. przyrody lub historii, realizując przy okazji nauki języka ogólne cele edukacyjne przewidziane na tym etapie kształcenia.

Przedstawione tu treści nauczania można odnaleźć w wielu podręcznikach kursowych, łącznie z tymi, które rekomenduje Oxford University Press (patrz podrozdział 4.3.).

3.2. Tematy i funkcje

W zakresie następujących tematów **uczeń potrafi**:

1) Człowiek

- podać i przeliterować swoje imię, nazwisko, adres
- podać numer telefonu, wiek, datę urodzenia
- podać narodowość; powiedzieć, skąd pochodzi
- nazwać okresy życia człowieka
- wyrazić, co lubi a czego nie lubi
- określić swoje zainteresowania
- opisać zdolności i umiejętności
- nazwać i opisać rzeczy osobiste
- opisać wygląd zewnętrzny
- opisać cechy charakteru

2) Miejsce zamieszkania

- podać prostą informację o miejscu swojego zamieszkania
- nazwać pomieszczenia w mieszkaniu i domu
- w prosty sposób opisać swoje mieszkanie/lub swój dom, nazwać meble i sprzęty
- w prosty sposób opisać swój pokój
- w prosty sposób opisać okolicę swojego miejsca zamieszkania
- w prosty sposób opisać miejsce na podstawie obrazka
- wyrazić krótką opinię o miejscu
- nazwać prace domowe

3) Edukacja

- powiedzieć, gdzie chodzi do szkoły i jakiego jest ona typu
- nazwać przedmioty nauczania
- podać godziny i swój plan lekcji
- nazwać przybory szkolne
- nazwać pomieszczenia i miejsca w szkole
- w prosty sposób opisać swoją szkołę i klasę
- zrozumieć polecenia nauczyciela (*classroom language*)
- opisać wydarzenia z życia szkoły (np. Christmas Fair, Sports Day)

- nazwać zajęcia pozalekcyjne i krótko opowiedzieć, co na nich robi

4) Praca

- nazwać popularne zawody
- nazwać czynności związane z poszczególnymi zawodami
- opisać miejsce pracy

5) Życie prywatne

- nazwać członków rodziny
- w prosty sposób wyjaśnić powiązania rodzinne
- podać prostą informację o swojej rodzinie
- nazywać czynności życia codziennego
- określać czas
- opisać, co robi codziennie i podać swój rozkład dnia
- wyjaśnić, czym zajmują się inni członkowie rodziny
- opisać prosty plan dnia innych ludzi
- powiedzieć, co robi w wolnym czasie
- rozmawiać o hobby i zainteresowaniach
- opisać, jakie rozrywki są możliwe w danym miejscu
- przedstawić się, przywitać się i pożegnać
- wyrazić prośbę, podziękowanie i przeprosiny
- poprosić o pozwolenie, wyrazić odmowę lub zgodę
- umówić się na spotkanie
- zaprosić kogoś do domu
- rozmawiać na przyjęciu lub spotkaniu, używając prostych zwrotów
- podać prosty opis świąt i uroczystości
- zareagować w przypadku codziennych problemów

6) Żywnienie

- nazwać artykuły spożywcze
- nazwać posiłki
- rozmawiać o ulubionych potrawach
- podać prosty opis przygotowywania posiłku
- zamówić jedzenie w barze, restauracji lub kawiarni
- podać, gdzie w pobliżu można coś zjeść
- wyrazić opinię o miejscu i podawanym w nim jedzeniu

7) Zakupy i usługi

- nazwać podstawowe sklepy
- określić ilość
- uzyskać informację o rzeczach, które chce kupić
- kupić i zapłacić za podstawowe produkty
- kupić znaczek, wysłać list
- zwrócić lub wymienić towar
- zrozumieć podstawowe informacje o produkcie zawarte w promocji
- korzystać z usług (np. pralni, fryzjera)

- używać telefonu
- zrozumieć podstawowe instrukcje bezpieczeństwa i zachować się odpowiednio w przypadku niebezpieczeństwa
- zrozumieć podstawowe instrukcje w miejscach publicznych

8) Podróżowanie i turystyka

- nazywać kierunki świata
- prosto opisać miejsce na podstawie planu
- nazywać budynki i miejsca w mieście
- zapytać o drogę
- określić odległości
- w prosty sposób wskazać drogę (np. na podstawie planu)
- podać prostą informację o regionie, w którym mieszka
- podać prostą informację o znanych miejscach w Polsce
- dowiedzieć się i podać, gdzie można kupić bilet
- kupić bilet
- nazywać podstawowe środki transportu
- dowiedzieć się i podać, jaki środek transportu publicznego jest możliwy w danym miejscu
- uzyskać i podać informację o położeniu dworca, przystanków, gdzie wysiąść
- uzyskać i podać informację o długości trwania podróży
- prosto opisać plany wakacyjne
- uzyskać informację na temat noclegu i zarezerwować go
- zapytać o informacje związane ze zwiedzaniem oraz podać je

9) Kultura

- krótko i prosto opisać święta obchodzone w Polsce i krajach anglojęzycznych
- odróżniać zwyczaje polskie od zwyczajów innych narodowości
- nazywać twórców kultury i ich dzieła
- opisać, jakie wydarzenia kulturalne i rozrywki są możliwe w danym miejscu
- dowiedzieć się o ceny biletów wstępu
- dowiedzieć się i podać godziny otwarcia lub czas rozpoczęcia wydarzeń kulturalnych
- wyrazić krótką opinię o programie telewizyjnym, radiowym, filmie, artykule w prasie, muzyce, koncercie
- zgodzić się z opinią lub jej zaprzeczyć

10) Sport

- nazywać popularne dyscypliny sportowe
- nazywać popularny sprzęt sportowy i obiekty sportowe
- rozmawiać o popularnych dyscyplinach sportowych
- uzyskać i podać informację o imprezach sportowych
- dowiedzieć się i podać czas rozpoczęcia wydarzeń sportowych
- nazywać czynności związane z uprawianiem sportu
- wyrazić pochwałę, pocieszenie, radość, żal, rozczarowanie

11) Zdrowie

- nazywać części ciała
- wyjaśnić, jak się czuje
- wyjaśnić, czego potrzebuje do dobrego samopoczucia
- nazwać podstawowe dolegliwości i choroby
- podać objawy podstawowych chorób i sposoby ich leczenia
- podać kilka zasad zdrowego trybu życia

12) Nauka i technika

- nazwać i krótko opisać wybrane wynalazki
- znać nazwy związane z technologią informacyjno-komunikacyjną
- podać krótką instrukcję korzystania z podstawowych urządzeń technicznych i komputera
- użyć skrótów często stosowanych w SMS-ach
- opowiedzieć o korzyściach i zagrożeniach wynikających z korzystania nowoczesnych technologii

13) Świat przyrody

- nazwać miesiące i pory roku
- uzyskać i zrozumieć informację o prognozie pogody
- podać prostą informację i opinię o pogodzie
- nazwać podstawowe elementy krajobrazu
- nazwać zwierzęta domowe i dzikie oraz popularne rośliny
- opisać swoje zwierzątko i inne zwierzęta domowe
- podać kilka prostych zasad ochrony środowiska.

3.3. Gramatyka

Czasownik to *be*

Zaimki osobowe

Przymiotniki dzierżawcze

Zaimki osobowe w dopełnieniu

Dopełniacz saksoński / dopełniacz 's

Konstrukcja *there is / there are*

Przymiotniki miejsca

Przymiotniki czasu

Liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników, w tym formy nieregularne

Czas *present simple*

Przysłówki częstotliwości

Określniki *some* i *any*

Pytania o ilość: *how much, how many*

Rzeczowniki policzalne / niepoliczalne

Zaimki wskazujące: *this, that, these, those*

Tryb rozkazujący oraz forma zakazu

Czasownik modalny *can* do wyrażenia umiejętności i przyzwolenia

Przedimek nieokreślony *a (an)*

Przedimek określony *the*

Czasownik *have got*

Czas *Present continuous*

Porównanie czasów *present simple* i *present continuous*
 Czas *Present continuous* do wyrażenia przyszłych planów
Will do wyrażenia przyszłości i propozycji (*I'll do that!*)
 Konstrukcja *like / love* + forma z *-ing*
 Formy przeszłe czasownika *be*: *was, were*
 Czas *past simple*: czasowniki regularne i nieregularne
 Czasownik modalny *must (mustn't) should (shouldn't) might, should, may, can, could, can't, couldn't*
 Mowa zależna z czasownikami *say, tell, ask*
 Stopniowanie przymiotników
 Proste przysłówki sposobu, *np. well, quickly, quietly*
 Spójniki *and, but, or*
 Czas *Past continuous*
 Porównanie czasów *Past simple* i *Past continuous*
 Konstrukcja *be going to*
 Czas *Present perfect*: czasowniki regularne i nieregularne
 Konstrukcja *used to*
 Zdania względne (tzw. *relative clauses*)
 Pytania pozorne (*question tags*)
 Pierwszy i drugi tryb warunkowy
 Strona bierna w czasie teraźniejszym, przeszłym, przyszłym, *present perfect*
 Pytania pośrednie

3.4. Sprawności językowe

Słuchanie

Uczniowie potrafią:

- zrozumieć ogólny sens krótkiej wypowiedzi na tematy codzienne, tzn. rozpoznać sytuację mówiącego, określić czas lub miejsce zdarzenia, zidentyfikować osoby w nim uczestniczące;
- rozpoznać relacje między rozmówcami, rozpoznać ich uczucia (czy są źli, zdenerwowani, czy żartują) oraz intencje (wyrażanie prośby, podawanie informacji);
- zrozumieć proste rozmowy na tematy „codzienne”, o swoich zainteresowaniach jeśli wyrażane są powoli i wyraźnie;
- wyszukać i zidentyfikować określoną informację w krótkiej i prostej wypowiedzi lub dialogu na tematy „codzienne”;
- zrozumieć polecenia nauczyciela;
- zrozumieć najważniejsze informacje (np. godzinę, miejscowość, nazwisko, liczby, ceny) w komunikatach (np. na dworcu, w reklamach telewizyjnych, w komentarzu);
- zrozumieć proste dane osobowe np. imiona i nazwiska osób, adresy, numery telefonu, gdy są mówione wolno i wyraźnie oraz potrafi je zapisać, gdy są literowane;
- zrozumieć znane słowa i wyrażenia w dłuższej wypowiedzi np. o tym, co się wydarzyło;
- wywnioskować informacje z kontekstu na podstawie znanych słów i wyrażań.

Czytanie

Uczniowie potrafią:

- zrozumieć krótki, prosty tekst pisany typu ogłoszenie, krótkie instrukcje, formularze,

jadłospis, prosty list o „codziennych” zdarzeniach, pocztówka, wiadomości SMS lub e-mail, wpisy na forach i blogach, teksty literackie i narracyjne;

- czytać krótki, prosty tekst w celu uzyskania określonej informacji (*scanning*);
- czytać krótki, prosty tekst w celu uzyskania szczegółowych informacji;
- czytać w celu uzyskania ogólnej informacji (*skimming*);
- czytać samodzielnie z użyciem słownika dwujęzycznego;
- odczytać w słowniku symbole fonetyczne i sposób akcentowania wyrazów, a także skróty stosowane tak, aby móc sprawdzić potrzebne słowa, poprawną pisownię, dokonać wyboru właściwego wyrazu i zastosować poprawną wymowę.

Mówienie

Uczniowie potrafią:

- odpowiedzieć na pytania w prostych sytuacjach życia codziennego;
- poprowadzić prostą rozmowę o sobie i swojej rodzinie;
- poprosić o pomoc lub o powtórzenie;
- przedstawić się, przywitać, pożegnać;
- zaproponować coś i podziękować w bardzo prosty sposób;
- zapytać w bardzo prosty sposób o informację (np. cenę, godzinę) i odpowiedzieć na podobne pytania;
- zapytać w bardzo prosty sposób o proste dane osobowe np. nazwisko, adres i odpowiedzieć na podobne pytania;
- wyrazić w prosty sposób, co lubią i czego nie lubią;
- odpowiedzieć w bardzo prosty sposób na pytanie dotyczące przebiegu wydarzeń;
- opisywać w bardzo prosty sposób co widzi na obrazku, na zdjęciu (osoby, przedmioty, miejsca, czynności);
- opisywać w bardzo prosty sposób swoją rodzinę, przyjaciela, mieszkanie, hobby itp.;
- zamówić coś do jedzenia lub picia w bardzo prosty sposób;
- poprosić kogoś o coś w bardzo prosty sposób;
- przeprosić w bardzo prosty sposób;
- zaprosić kogoś na spotkanie w bardzo prosty sposób;
- wypowiedzieć się w bardzo prosty sposób co myśli na dany temat;
- wyrażać swoje uczucia;
- w bardzo prosty sposób omówić ogólny sens przeczytanej lub usłyszonej informacji;
- w bardzo prosty sposób przekazać przeczytaną lub usłyszaną informację (np. czas lub miejsce spotkania);
- poprawnie wymawiać poznane wyrazy.

Pisanie

Uczniowie potrafią:

- wypełnić prosty formularz z danymi osobowymi;
- zaadresować pocztówkę/kopertę;
- napisać do kolegi lub koleżanki krótki e-mail, pocztówkę o sobie i swojej rodzinie, (co robi, gdzie jest, jak się czuje);
- napisać krótkie pozdrowienia, podziękowania lub życzenia;
- napisać w kilku prostych zdaniach o tym, co jest na obrazku;
- opisać przyjaciela, dzień, ulubionego zwierzątko, ulubiony przedmiot;
- zapisać proste dane osobowe, np. imiona i nazwiska osób, adresy (gdy są literowane),

- numery telefonu, ze słuchu, gdy są mówione wolno i wyraźnie;
- zapisać informacje (np. nazwy, miejscowości, liczby, czynności) z przeczytanego tekstu do tabeli lub uzupełnić luki w odpowiedzi pisemnej;
 - poprawnie przeliterować większość poznanych słów;
 - poprawnie używać podstawowych zasad interpunkcji.

4. Realizacja programu nauczania

4.1. Podstawowe założenia metodyczne

Metody proponowane przez nas w niniejszym programie nauczania zakładają aktywną naukę. Zakładamy, że uczeń pełni aktywną rolę w procesie nauczania. Podstawowym założeniem programu jest maksymalne wykorzystanie czasu na lekcji oraz włączenie wszystkich uczniów w proces lekcyjny, bez względu na poziom ich umiejętności. Aby zapewnić równość szans, zakładamy, że lekcja jest dla ucznia jedynym kontaktem z językiem obcym, stąd – na ile to możliwe – język angielski powinien być językiem komunikacji na zajęciach. Badania pokazują, że mówienie do uczniów po angielsku wspomaga ich proces uczenia się języka. Dlatego też sugerujemy, aby język polski był używany na lekcjach tylko wtedy, gdy jest absolutnie niezbędny.

Czasu na lekcji nigdy dość, dlatego też, bez względu na ilość godzin przeznaczonych na nauczanie języka obcego, istotnym i integralnym elementem procesu lekcyjnego powinno być „uczenie tego, jak się uczyć.” Należy uzmysławiać dzieciom, że uczą się nie dla nauczyciela, lecz dla siebie. Naszą intencją jest wspomóc ten proces poprzez zaproponowanie różnych rozwiązań, w tym praktycznego zdobywania umiejętności, jak na przykład wykorzystywania słownika.

Każdy uczeń posiada zdolności do nauczania się podstaw języka obcego pod warunkiem, że atmosfera w klasie jest sprzyjająca, a nauczyciel cierpliwy i wyrozumiały. Utwierdzanie dziecka w przekonaniu, że potrafi się nauczyć języka angielskiego, jest istotne w budowaniu wiary we własne siły i możliwości. Otoczeni życzliwą atmosferą na lekcji, uczniowie nie będą bali się poprosić o pomoc, jeśli czegoś nie rozumieją. Atmosfera taka jest również konieczna, aby zachęcić uczniów do mówienia.

Włączając ucznia w proces lekcyjny należy pamiętać, że każde dziecko jest jednostką indywidualną. Niektórzy uczniowie korzystają, gdy pracują w parach lub małych grupach, uzyskując pomoc od swoich rówieśników. Inni wolą pracę samodzielną lub, w wypadku wątpliwości, pomoc ze strony nauczyciela.

Uczniom łatwiej jest mówić w parach i małych grupach niż przed całą klasą lub bezpośrednio do nauczyciela. Czują się również mniej skrępowani, jeśli czytają na głos chórem. Chodząc po klasie, nauczyciel usłyszy, który z uczniów ma trudności i może popracować z nim indywidualnie. Młodszy uczniowie lubią przedstawiać dialogi przed całą klasą, a to stwarza doskonałą okazję do sprawdzenia wymowy i intonacji po wstępnej fazie ćwiczeń.

Ustalając jasne cele i pokazując, że mogą być one osiągnięte, dajemy uczniom poczucie osiągnięcia sukcesu i okazję do nabrania pozytywnego stosunku do procesu edukacji, a także motywację do tego, by uczyć się więcej i lepiej (więcej na temat znajdziecie Państwo w rozdziale „Ocenianie”). Pragniemy uświadamiać uczniom postęp w nauce, jednocześnie pokazując, że radzą sobie w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. W ten sposób język stanie się „żywy” i nie będzie kolejnym przedmiotem szkolnym, którego trzeba się uczyć.

Aby nauka przebiegała w sposób systematyczny, uczniowie potrzebują przejrzystych zapisów w zeszytach. Nauczyciel może im w tym pomóc, zapisując na tablicy przykłady, które uczniowie mają wpisać do zeszytów, lub wskazując, który dział lub które ćwiczenie z podręcznika ma zostać przepisane. Pomoże to uczniom rejestrować to, czego się nauczyli, a także da przejrzyste podstawy do samooceny.

Od września 2017 r. II etap nauczania obejmuje klasy IV-VIII, a więc okres, w którym uczniowie z dzieci zmieniają się w nastolatków i młodych dorosłych. Wraz z dorastaniem

uczniów, zmieni się podejście nauczyciela do młodzieży. Nastoletni uczniowie mogą stać się bardziej wycofani, wydają się mniej zmotywowani do nauki i tracą chęć do aktywnego brania udziału w lekcjach. Ćwiczenia, które sprawiały im radość wcześniej, mogą zostać odrzucone jako nudne i dziecinne. Równocześnie ich zdolności poznawcze też się zmieniają, potrafią już poradzić sobie z pojęciami abstrakcyjnymi, zasadami gramatycznymi i bardziej złożonymi problemami. Proces dojrzewania jest sprawą indywidualną i nie przebiega w jednakowym tempie dla wszystkich uczniów, zwykle szybciej u dziewcząt. Uczniowie klas VII i VIII potrzebują wyzwań, pracy w parach i grupach, zadań dających im czas na dyskusję, myślenie i wygłaszanie własnych opinii. Z powyższych względów dobrze byłoby aby nauczyciele, którzy wcześniej głównie uczyli młodsze klasy, odbyli warsztaty lub kursy, skonsultowali się z bardziej doświadczonymi kolegami lub obserwowali lekcje w gimnazjum (dopóki jeszcze istnieją) w celu lepszego przygotowania do pracy w starszych klasach szkoły podstawowej.

4.1.1. Formy pracy

Aby uczeń mógł jak najwięcej obcować z językiem obcym, zakładamy, że na lekcji dominuje język angielski. Koniecznym jest, by na początku, korzystając z ilustracji, obrazków i mimiki, zaprezentować uczniom podstawowe słownictwo niezbędne w organizacji lekcji. Obejmuje ono takie polecenia, jak: *Open your books, Find page..., Listen and follow the story in your book* itp. Dla zrozumienia poleceń nauczyciela (np. *Ask your partner, Answer the questions in your workbooks*), dzieci rozpoznają słowa takie, jak: *word, sentence, question, answer*. Plakaty oraz wywieszki ze zwrotami umieszczone w klasie wspomogą przyswojenie nowych wyrażen na wczesnym etapie nauki.

Niektórzy uczniowie będą wymagać częstego przypominania poleceń, dlatego też wskazane jest sprawdzanie rozumienia zwrotów poprzez przetłumaczenie ich przez któregoś z uczniów na język polski albo przez zapytanie: *Are you going to write?* i uzyskanie odpowiedzi: *Yes/No*. Ćwiczenie zwrotów można przeprowadzić także w formie zabawy, prosząc uczniów, aby poprawili błędnie podaną przez nauczyciela informację. Jeśli polecenia są złożone, wtedy lepiej zapisać je na tablicy lub pokazać na ekranie. Pisemna forma może okazać się bardziej pomocna dla tych, którzy szybciej przyswajają treści wzrokowo niż słuchowo.

Wymienione poniżej formy pracy powinny przeplatać się w zrównoważony sposób, stosownie do nauczanego materiału:

- praca całą klasą (*lockstep*);
- praca indywidualna, kierowana przez nauczyciela lub samodzielnie;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca projektowa (tzw. projekt edukacyjny) wykonywana w szkole i w domu.

Aby rozwijać sprawność mówienia, uczniowie potrzebują do tego jak najwięcej okazji. Najefektywniej można to osiągnąć przez częste prace w parach lub grupach. Wtedy procent czasu lekcji, w którym uczniowie mówią, jest nieporównanie większy niż gdyby odzywali się tylko wtedy, gdy nauczyciel ich zapyta. W parach uczniowie mogą również zadawać pytania, a nie tylko na nie odpowiadać.

Zorganizowanie pracy w parach może być szybkie i efektywne, jeśli jest dobrze zaplanowane przez nauczyciela. Uczniowie łatwo przyzwyczajają się do takiej formy pracy.

Dodatkową korzyścią dla nauczyciela jest czas na wsparcie uczniów, którzy potrzebują pomocy, a także możliwość oceny pracy różnych par (patrz: dział *Ocenianie*).

Różnorodne formy pracy wprowadzają urozmaicenie, dając jednocześnie możliwość pełnego wykorzystania etapu ćwiczeń.

4.1.2. Pomoce dydaktyczne

Wprawdzie można uczyć języka angielskiego, obywając się bez specjalnego wyposażenia, zalecamy jednak wykorzystanie:

- podręcznika
- odpowiedniego zestawu nagrań i urządzenia umożliwiającego ich odtwarzanie
- ekranu, projektora multimedialnego lub tablicy interaktywnej

jako podstawowych narzędzi pracy nauczyciela.

Inne usprawniające i urozmaicające lekcje materiały to:

- materiały ćwiczeniowe,
- wybór materiałów pomocniczych, w tym słowniki do użycia w klasie, (jednojęzyczne słowniki obrazkowe lub słowniki dwujęzyczne);
- komputery i/lub tablety bądź dostęp do sali komputerowej z połączeniem do sieci internetowej
- podręczniki do gramatyki i materiały do ćwiczeń; filmy prezentujące gramatykę, ćwiczenia i gry na komputerze
- materiały dotyczące zagadnień kulturowych, autentyczne rekwizyty (np. bilety, opakowania, broszury itp.); fragmenty filmów, stron internetowych i programów telewizyjnych na komputerze
- mapy, kolorowe ilustracje, plakaty i plansze na ścianach;
- biblioteczka z uproszczonymi tekstami do czytania dla przyjemności; zestaw linków do zasobów internetowych do nauki / biblioteczka online na platformie edukacyjnej (np. moodle, edmodo)
- Europejskie Portfolio Językowe (patrz też podrozdział 4.2.11.)
- znane i sprawdzone witryny internetowe o tematyce kulturowej typu British Museum, *Tower of London* itp.;
- kontakty z innymi szkołami za granicą, poprzez pocztę elektroniczną (program e-Twinning) lub szersze powiązania, na przykład te oferowane w programie Erasmus+.

Nauczanie umiejętności komunikowania się

W celu sprawnego komunikowania się w języku obcym uczeń musi posiadać różnego rodzaju wiedzę i umiejętności. Przede wszystkim ma zasób słów, dzięki któremu potrafi przekazać określoną informację i jest w stanie grupować wyrazy w taki sposób, aby stworzyć logiczne wyrażenia. Pierwsze kroki w kierunku komunikacji stawiane są w formie zapamiętanych stałych zwrotów i wyrażeń językowych (*chunks*), tzn. grup wyrazów o określonym znaczeniu, np. jak 'I'm fine thanks'. Uczeń słyszy i rozumie je jako jednostkę językową lub fragment raczej niż jako zespół pojedynczych wyrazów składających się na całe wyrażenie. Badania wskazują, że budowanie zasobów zbiorów takich „kawałków” językowych umożliwia uczniom przekazywanie treści w sposób stosunkowo płynny. Z tego powodu na wczesnym etapie nauczania języka uwaga powinna być skupiona na nauczaniu funkcji językowych – języka stosowanego celowo, aby uzyskać pożądany efekt. Rozmówca (lub piszący) zastanawia się nad myślą, którą chce przekazać, np. „zaprosić”, a następnie poszukuje sposobów przetransponowania myśli na słowa (*Would you like to come to my house?*). Nauczanie języka w ten sposób przybiera często formę pytań i odpowiedzi, dzięki temu uczeń buduje bank rozmówek

sytuacyjnych, w których bierze udział.

Poprzez uczenie się komunikowania uczniowie poznają normy kultury językowej: co jest ogólnie przyjęte w rozmowie z innymi ludźmi, w jakiej sytuacji itd. Wyrażanie swoich myśli i opinii stwarza potrzebę poznawania większej liczby słów, co wpływa na wzbogacanie słownictwa w różnych obszarach tematycznych. By wypowiedzi były spójne i miały sens, trzeba nauczyć się, jak „działa” system językowy; jak tworzyć pytania, przeczenia i zdania twierdzące. W tym zakresie wiedza gramatyczna jest niezbędna.

Skoro uczniowie nie opanowali jeszcze całkowicie żadnego z obszarów językowych, a chcą bądź potrzebują komunikować się w języku obcym, muszą nauczyć się, jak radzić sobie z ograniczonym zasobem posiadanej wiedzy. Możliwe jest to poprzez rozwijanie strategii, które pomogą im zrekompensować to, czego nie wiedzą, wykorzystując gesty, próbując poszerzać zakres słownictwa w sposób twórczy lub unikając tego, czego nie potrafią wyrazić. Wiedza oraz różne rodzaje kompetencji są niezbędne do komunikowania się w języku obcym. Jako nauczyciele powinniśmy być ich świadomi, zapewniając zintegrowane podejście do nauczania języka obcego, nie ignorując żadnego z obszarów i nie koncentrując się bardziej na jednym, poświęcając mniej uwagi innym. Żeby się skutecznie komunikować, uczniowie potrzebują każdego z nich.

4.2. Techniki pracy na lekcji

Poniższy podrozdział podzielony jest na trzy części odnoszące się do szczegółowych celów programu nauczania:

- języka: funkcji i sytuacji, słownictwa, gramatyki, sprawności i wymowy (patrz podrozdziały 4.2.1.–4.2.8.).
- korelacji międzyprzedmiotowych i zagadnień kulturowych (patrz podrozdziały 4.2.9. i 4.2.10.).
- rozwoju umiejętności samodzielnego uczenia się (uczenie się, jak się uczyć). Łączy się to z umiejętnością korzystania ze słownika i innych źródeł uzupełniających, nauki słownictwa, prowadzenia notatek itp. (patrz dalej, zwłaszcza podrozdział 4.2.11.).

4.2.1. Nauczanie funkcji językowych

Cele

Pojęciem funkcji językowej określamy intencję użytkownika języka i/lub cel, jaki chce osiągnąć posługując się językiem, np. uzyskać informację. Funkcje językowe pełnią istotną rolę w nauce języka obcego. Na lekcjach, w miarę możliwości, powinno się ćwiczyć porozumiewanie w realistycznych sytuacjach życiowych po to, by uczniowie byli w stanie używać języka do przekazania informacji i uzyskania pożądanego efektu.

Nauczanie funkcji pomaga również uświadomić uczniom istnienie rozmaitych konwencji kulturowych w różnych językach i potrzebę stosowania odpowiednich rejestrów językowych w zależności od sytuacji (patrz też podrozdział 4.2.10.).

Metody

Skuteczne jest nauczanie funkcji poprzez dialogi oparte na rozmaitych sytuacjach. Można je wprowadzać na różne sposoby.

Uczniowie mogą zaznajomić się z sytuacją dzięki technikom uzyskiwania odpowiedzi od słuchacza (*elicitation*). Nauczyciel pokazuje ilustracje przedstawiające daną sytuację i prosi uczniów, by wysunęli własne sugestie co do przebiegu rozmowy. Można te wypowiedzi

ćwiczyć ustnie i/lub zapisać na tablicy w formie dialogu.

Można również rozdać uczniom dialog pocięty na osobne zdania i poprosić o uporządkowanie go lub też polecić dopasowanie dwóch połówek pociętych zdań. Można to potraktować jako ćwiczenie związane ze słuchaniem i przeprowadzić przed wysłuchaniem tekstu w celu sprawdzenia własnych odpowiedzi lub po jego wysłuchaniu jako zadanie rekonstrukcji wypowiedzi.

Inna technika polega na wysłuchaniu nagrania lub obejrzeniu filmu bądź czytaniu rozmowy. Po pierwszym sprawdzeniu ogólnego zrozumienia tekstu należy polecić uczniom odnalezienie właściwych słów, których mówiący używa w formułowaniu określonej funkcji językowej.

Gdy zostanie już wypracowany model dialogu, może nastąpić faza ćwiczeń, w której uczniowie mają okazję do głośnego czytania. Podręczniki zawierają nagrania audio, które dają uczniom możliwość powtarzania za nagraniem. W innym przypadku rolę modelu może pełnić nauczyciel. Istotne jest, by w tej fazie zwracać uwagę na wymowę oraz intonację.

Następny etap polega na odejściu od modelowego dialogu w kierunku możliwości samodzielnego ułożenia podobnych dialogów przez uczniów. Nauczyciel ma tu okazję zindywidualizować proces nauczania, pomagając uczniom mniej lub bardziej w zależności od ich możliwości. Pierwszy etap zadania może polegać na wykorzystaniu możliwych rozwiązań, gdy uczeń tworzy nowy dialog, wymieniając pojedyncze elementy. Trudniejszym wariantem jest miniscenka, w której dwójka uczniów otrzymuje opis sytuacji i wskazówki, czego chce każdy z rozmówców. Najtrudniejsze dla uczniów jest zadanie polegające na samodzielnym określeniu sytuacji i ułożeniu dialogu bez żadnych wskazówek.

W przyswajaniu funkcji językowych pomocne dla uczniów będzie kojarzenie nazw funkcji (np. przeproszanie) z wyrażeniami językowymi, które powinny być zastosowane (np. *I'm sorry*). Jeżeli uczniowie będą w stanie podać wyrażenia na podstawie sytuacji podanych po polsku (*Jak możemy kogoś przeprosić po angielsku?*) jak i po angielsku (*He feels bad about what happened and he wants to apologize. What does he say?*), wówczas łatwiej sprostają wymaganiom egzaminacyjnym w kolejnych etapach edukacyjnych. Zarówno na egzaminie gimnazjalnym jak i maturalnym uczniowie muszą wykazać się znajomością funkcji językowych podanych w języku polskim.

Powtarzanie funkcji językowych może być przeprowadzone w formie podanego szkieletu dialogów, w których podajemy nazwy funkcji. Prosimy wówczas uczniów, aby uzupełnili dialog.

np. *Greet your friend.*

Apologise for being late.

Explain why.

Należy zapewnić uczniom wiele możliwości użycia języka w mówieniu, głośnym czytaniu, a następnie odgrywaniu dialogów oraz początkowo sterowanym, a następnie improwizowanym odgrywaniu ról. Początkowo uczniowie będą woleli zapisać, co chcą powiedzieć i odegrać w scenie, ale stopniowo powinni uczyć się mówić bez pisemnej podpowiedzi. Scenki wymagają przygotowania i prób, ale najlepszy efekt da mówienie, a nie odczytanie. W prawdziwej komunikacji nie ma czasu na zapisywanie, co chce się komuś powiedzieć, a do takiej komunikacji przygotowują się uczniowie.

Ćwiczenia na pisemne uzupełnianie luk w dialogach nie wystarczą do nauki funkcji językowych, częsta możliwość mówienia w parach i grupach to absolutna konieczność.

4.2.2. Nauczanie słownictwa

Cele

Znajomość słownictwa odgrywa ważną rolę w komunikacji. Można porozumieć się, robiąc błędy gramatyczne, ale trudno jest wyrazić myśli, gdy brakuje odpowiednich słów.

Istotne jest, by uczniowie:

- rozumieli wagę nauki słownictwa;
- rozumieli, co to znaczy „znać słowo”;
- rozwijali skuteczne metody zapamiętywania słownictwa.

Wielu uczniów błędnie sądzi, że aby znać słowo po angielsku, wystarczy zapamiętać jego polski odpowiednik. W rzeczywistości uczenie się słowa jest bardziej złożone. Należy wyjaśniać, iż konieczna jest wiedza o tym, jak słowa używać, w jakim kontekście i w jakich kolokacjach ono występuje, np. *make dinner*, ale: *do homework*, a *tall man*, ale: a *high mountain*). Ponadto uczniowie powinni wiedzieć, w jaki sposób tworzy się liczbę mnogą rzeczowników, jak utworzyć rzeczownik od czasownika itp. Istotne są także zasady pisowni i wymowy, w tym akcentowania wyrazów, które są odmienne dla różnych części mowy: np. *PHOtograph*, ale: *phoTOgraphy*, gdzie nie tylko akcent zostaje przesunięty, ale również zmienia się brzmienie wyrazu.

Z pewnością pomocny będzie tutaj związek z językiem polskim, jednakże od samego początku uczniowie muszą mieć świadomość, że nie zawsze istnieją bezpośrednie powiązania między obydwojema językami. Często kłopotów przysparzają tzw. „false friends”, czyli wyrazy o podobnym brzmieniu, ale innym znaczeniu, np. ‘zdenerwowany’ najlepiej tłumaczony jako *irritated*; *annoyed*. Sposób, w jaki słownictwo jest prezentowane i zapisywane na tablicy (a następnie wpisywane do zeszytów) będzie wpływał na stopień i łatwość zapamiętywania słów przez uczniów poza kontekstem.

Duży zasób słownictwa jest kluczowy dla biegłego czytania i czytania ze zrozumieniem. Jak już opisano w 4.1., słowo jest poznawane najpierw przez usłyszenie go i skojarzenie wersji usłyszanej ze znaczeniem. Następnie poznawany jest jego wizualny odpowiednik – czyli słowo napisane. Aby uczniowie czytali z łatwością, potrzebują zdobyć umiejętność natychmiastowego rozpoznawania słów wzrokowo i kojarzenia ich znaczenia, bez konieczności wymawiania ich litera po literze lub tłumaczenia na język polski. Do osiągnięcia takiego poziomu uczniowie potrzebują wielu okazji, żeby słyszeć i widzieć słowo po to, by jego rozpoznawanie stało się automatyczne.

Metody

Badania wykazują, że uczniowie mogą jednorazowo poradzić sobie z ograniczoną liczbą nowych słów. Nauczyciel powinien więc wybrać te najistotniejsze. Mogą to być słowa kluczowe dla zrozumienia tekstu, słowa o wielorakim znaczeniu lub też słowa często używane. Ważne jest również, by nauczyciel jasno określił, których słów należy się nauczyć w mowie i w piśmie (do czynnego wykorzystania, tzw. słownictwo czynne), a które wystarczy rozpoznawać w celu lepszego zrozumienia tekstu słuchanego lub czytanego (słownictwo bierne).

Nauczyciel powinien przedstawić nowe słownictwo w sposób sprzyjający zapamiętywaniu. Ważne jest podanie jasnego kontekstu lub powiązanie ze sobą tematycznie grupy słów. Może wykorzystać przy tym ilustracje z podręcznika, kolorowe

plakaty lub plansze, rysunki na tablicy lub prawdziwe przedmioty. Trudno jest uczyć się oderwanych wyrazów, warto zatem użyć słów w kontekście, np. odnosząc je do określonej sytuacji lub grupując tematycznie.

Ponieważ w języku angielskim wymowa różni się od pisowni, uczniowie powinni uczyć się wymawiania słów i zapisywania wymowy w zeszytach. Nauka pisowni łączy się w sposób logiczny z nauką nowych słów. Nauczyciel może wprowadzać reguły i zasady ortografii w miarę potrzeb. Stworzy to dodatkową okazję do grupowania wyrazów.

Bardzo istotne dla zapamiętywania nowego słownictwa jest systematyczne powtarzanie go. Nauczyciel może na przykład na początku lekcji sprawdzać słownictwo z poprzednich zajęć lub wrócić do tematu po kilku lekcjach, sprawdzając, ile słów uczniowie zapamiętali.

Rodzaje zadań

Przedstawiając nowe słowa, możemy użyć kart z ilustracjami i podpisem (*flashcards*), a następnie przejść do ćwiczeń i gier polegających na dopasowaniu podpisu do ilustracji. Aby ćwiczyć natychmiastowe rozpoznawanie wyrazów, możemy pokazywać uczniom na kilka sekund karty wyrazowe wcześniej poznanych słów, zakrywać je i pytać, jakie to były słowa.

Można prosić uczniów o grupowanie wyrazów na różne sposoby, np. według brzmienia (słowa rymujące się) lub tematu (np. zwierzęta, jedzenie). Można sugerować tworzenie własnego słowniczka z obrazkami, użyciem kolorów i rysunkami lub drukowanych z komputera.

Zagadki wyrazowe, typu odszukiwanie słów w węzu wyrazowym lub kwadracie wyrazowym, wspomagają zarówno naukę czytania, jak i pisowni.

Możemy również pokazać kilka pierwszych liter wyrazu, który uczniowie znają i prosić uczniów o jego odgadnięcie. Gry słownikowe takie jak np. 'Hangman' i krzyżówki również pomagają uczniom nabierać biegłości w przewidywaniu słów, co będzie ułatwiać im szybsze i bardziej biegłe czytanie.

Obecnie istnieje wiele aplikacji w komputerach i telefonach komórkowych, których można użyć do prezentowania nowych słów i powtarzania ich przez różnorakie gry z zestawem słów. Uczniowie mogą również tworzyć własne zestawy fiszek elektronicznych i używać ich do gier lub wymieniać z kolegami. Proces tworzenia takich kart wspomaga zapamiętywanie nowych słów. Możliwość usłyszenia słowa pomaga uczniom zapamiętać jego wymowę.

Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się

Uczeń musi umieć znaleźć taki sposób nauki słownictwa, który odpowiada jego stylowi uczenia się. Nauczyciel może mu zasugerować rozmaite metody, na przykład te podane poniżej.

(1) Sporządzanie kart wyrazowych. Uczeń wykonuje zestaw kart, na których po jednej stronie znajduje się nowy wyraz, a na drugiej – polski odpowiednik, ilustracja, angielski wyraz o znaczeniu przeciwnym itp. Karty te uczeń może nosić przy sobie i oglądać w wolnej chwili lub przykleić do ściany w widocznym miejscu w domu itd.

Dostępne są też elektroniczne odpowiedniki w postaci aplikacji na telefon, programów komputerowych lub stron internetowych. Niektóre z nich mają postać gier, więc używanie ich może motywować uczniów do powtarzania słów i tym samym polepszania swojego wyniku z każdą kolejną rundą.

Nauczyciel może zademonstrować bezpłatne aplikacje lub zachęcić uczniów do dzielenia się swoimi ulubionymi z koleżankami i kolegami.

Należy zadbać o to, by podobne ćwiczenia nie wykluczyły żadnego ucznia z powodu jego braku dostępu do komputera lub telefonu. Użycie telefonów na lekcji również może wymagać uprzedniego porozumienia z dyrektorem szkoły i/lub rodzicami lub prawnymi opiekunami w sprawie zasad korzystania z tych urządzeń. Zachowane także powinny być zasady bezpieczeństwa uczniów w sieci, w szczególności gdy wybrane strony wymagają od nich podania danych osobowych.

(2) Wykonanie słowniczka. Uczniowie mają specjalne notesiki, w których zapisują nowe słowa i ich znaczenie. Można je ułożyć tematycznie, alfabetycznie, chronologicznie, według rozdziałów podręcznika itd.

Słowniczek może być wykonany cyfrowo z użyciem cliparta lub bezpłatnych zdjęć, różnych kolorów i formatów, aby uczynić go bardziej osobistym. Słowa staną się wtedy łatwiejsze do zapamiętania.

(3) Szukanie skojarzeń. Niektórzy uczniowie zapamiętują nowe wyrazy, kojarząc je z czymś znanym. Może to być podobne słowo w języku polskim, element humorystyczny, samodzielnie wymyślone skojarzenie obrazkowe, kontekst, w którym pierwszy raz napotkali to słowo (tekst lub sytuacja) itd.

Dobłą metodą pomocy uczniom słabszym w znalezieniu skutecznej strategii jest rozmowa z uczniami o tym, w jaki sposób uczą się słownictwa i co pomaga im w zapamiętywaniu wyrazów.

Podstawą uczenia się słownictwa jest ciągle powtarzanie go, zarówno w klasie, jak i w domu.

Regularne kartkówki ze słówek, testy pisowni lub dyktanda motywują uczniów do uczenia się nowych słów. Można spróbować wprowadzić 'Word of the Week', co polega na tym, że uczniowie na zmianę przedstawiają nowe słowa kolegom.

Pomocne będą również plakaty z różnymi kategoriami słów. Gdy uwaga uczniów nie będzie cały czas skupiona na prowadzonej przez nauczyciela lekcji, mogą podświadomie przyswajać słowa ze ścian klasy.

4.2.3. Nauczanie gramatyki

Cele

Uczniowie potrzebują znajomości struktury języka, by panować nad tym, co mówią. Nie należy jednak kłaść większego nacisku na gramatykę niż na zdolność porozumiewania się. Ważniejsze od znajomości zbioru reguł i zasad jest to, by uczeń rozumiał i ćwiczył, kiedy i w jaki sposób należy użyć danej struktury gramatycznej. Jednakże należy podkreślić, że znajomość gramatyki i jej poprawność jest niezbędną, gdyż bez tego komunikowanie się będzie poważnie ograniczone.

Metody

Istnieją dwie podstawowe metody wprowadzania nowych elementów gramatyki:

- dedukcyjna: podawanie reguły i objaśnianie jej, a następnie podawanie przykładów i

- wykonywanie ćwiczeń;
- indukcyjna: uczniowie napotykają nową strukturę w tekście lub sytuacji przedstawionej przez nauczyciela, a pytania pomocnicze i przykłady prowadzą ich do samodzielnego odkrycia reguły.

W klasie IV i pierwszym półroczu klasy V szkoły podstawowej uczenie dedukcyjne jest niezmiernie trudne, gdyż uczniowie nie osiągnęli jeszcze takiego stopnia rozwoju intelektualnego, by zrozumieć pojęcia abstrakcyjne. Uczenie indukcyjne jest na tym etapie znacznie skuteczniejsze. Terminologię gramatyczną (np. *present simple*) powinno się wprowadzać z dużą ostrożnością, by oszczędzić uczniom zbędnego obciążenia. Wskazana jest konsultacja z nauczycielem języka polskiego, jakie określenia uczniowie już znają. Można wtedy odwołać się do podobieństw i różnic w elementach gramatyki w obu językach.

Stosowanie rymów, rapowania, skandowania i rytmicznego powtarzania we wczesnym etapie uczenia odmian gramatycznych sprawia, że nauka jest łatwiejsza, a materiał łatwiej przyswajalny. Rozsądne jest uczenie ograniczonej ilości nowych elementów gramatyki na jednej lekcji i zapewnienie dużej ilości ćwiczeń przed wprowadzaniem kolejnych nowych elementów. Zatem lepiej będzie podzielić np. naukę nowych czasowników na łatwiej przyswajalne porcje, ucząc najpierw liczby pojedynczej (*I, you, he, she, it*) w zdaniach twierdzących, a dopiero na następnej lekcji wprowadzając formy liczby mnogiej (*we, you, they*). W następnej kolejności pojawiają się przeczenia, a dopiero po pewnym czasie – pytania. W ten sposób formy gramatyczne są opanowywane przez uczniów bez stresu, duża ilość ćwiczeń w kontekście wyjaśnia uczniom znaczenie i mogą oni tworzyć struktury gramatyczne bez większych trudności.

Bardzo ważne jest, by nauczyciel dawał uczniom wiele okazji do ćwiczenia nowej struktury i do powiązania nowej wiedzy z tym, co już umieją. Łatwiej będzie uczniom skoncentrować się na nowej strukturze, jeśli w ćwiczeniach będą mieli do czynienia z prostym słownictwem, dzięki czemu nie zostaną jednocześnie przeciążeni zbyt dużą ilością nowych elementów.

Ćwiczenia praktyczne, zarówno ustne jak i pisemne, powinny być urozmaicone; należy włączyć do nich ćwiczenia łatwe, ale wymagające powtarzania (np. dryle), jak również ćwiczenia wymagające samodzielnego myślenia (np. uzupełnianie luk, uzupełnianie zdań, dopasowywanie połówek zdań, wybór prawidłowego zdania).

Aby dać uczniom solidne podstawy gramatyki, należy często powtarzać poznany materiał. Warto przypomnieć uczniom ćwiczoną wcześniej strukturę, aby ułatwić im zrozumienie wprowadzonej konstrukcji.

Zdarzają się sytuacje, kiedy użycie języka polskiego pomaga wytłumaczyć zastosowanie lub znaczenie jakiejś struktury. Ważne jest jednak, by uczniowie nie liczyli na to, że zawsze otrzymają polskie tłumaczenie lub objaśnienie, gdyż istnieją elementy gramatyki i czasy, które nie mają polskiego odpowiednika. Tłumaczenie na język polski należy stosować jako jedną, ale nie jedyną technikę nauczania gramatyki.

Do końca VI klasy użycie podstawowych czasów (*present simple, past simple, future simple*) powinno zostać solidnie opanowane. Dotyczy to również tworzenia pytań i przeczeń w zakresie ww. czasów. Próby wprowadzania bardziej złożonych struktur gramatycznych nie mają sensu, jeśli uczniowie nadal mają problemy z tworzeniem podstawowych zdań.

Użycie czasów *perfect* wymaga od uczniów opanowania form *past participle*, co stanowi dla nich trudność. Praca nad tymi formami powinna zacząć się w okolicach końca V klasy, przebiegać regularnie i z dużą ilością powtórzeń i sprawdzania tak, aby w klasie

VII można było przyjąć, że zostały opanowane.

Uczniowie klas VII i VIII są gotowi do budowania gramatyki na wprowadzonych wcześniej podstawach. Nauka gramatyki nadal nie może dominować nauki pozostałych aspektów języka, powinna być prowadzona w odpowiednich sytuacjach i w powiązaniu ze słownictwem i funkcjami językowymi. Dla części uczniów bardziej złożone struktury gramatyczne (np. czasy *perfect*) będą trudne, a analityczne podejście do gramatyki zbyt wymagające. Pomóc może im zrozumienie, w jakich sytuacjach struktury te są używane. Wtedy będą mogli zapamiętać nowe formy gramatyczne jako ustalone zwroty (np. *If the weather's good we'll go to the beach*). Dla takich uczniów najefektywniejsze będą ćwiczenia zawierające dużo przykładów użycia jednej formy gramatycznej w kontekście (*input flooding*).

Przykładowo, dwie osoby planują, co robić na wakacjach. Nauczyciel tworzy trzy kolumny: *good weather activities*, *wet weather activities*, *yes/no* i umieszcza w nich zdjęcia lub obrazki. Uczniowie podają nazwy czynności w języku angielskim. Nauczyciel uzyskuje od uczniów (*elicits*) modele zdań: *If the weather's good we'll..... If it's wet/cold/windy we'll.....* Podobnie uczniowie podają zwroty oznaczające zgodę (*Oh that's a good idea*) i odmowę (*Oh no I don't like..... It will be crowded/expensive/boring etc.*). Nauczyciel uzyskuje od uczniów zdania i odpowiedzi dla każdego obrazka, następnie uczniowie rozmawiają w parach. Etap końcowy to odegranie dialogów dla klasy.

4.2.4. Nauczanie sprawności słuchania

Cele

Patrz podrozdział 3.4.

Metody

Podręczniki zawierają przeważnie dwa rodzaje materiału do słuchania:

- materiał przeznaczony jako model językowy, który ma głównie na celu wprowadzenie nowego zagadnienia językowego lub funkcji;
- materiał przeznaczony do rozwijania sprawności słuchania.

Uogólniając, w podręcznikach kursowych nie ma zbyt wiele miejsca na ten drugi rodzaj materiału i może on wymagać uzupełnienia materiałami z książek przygotowanych specjalnie pod kątem nauki sprawności słuchania.

Słuchanie nagrania z płyt jest zadaniem trudnym, ponieważ brakuje tu normalnego w komunikacji bezpośredniej wsparcia wzrokowego. Aby pomóc uczniowi, trzeba przede wszystkim przygotować go do słuchania, wprowadzając uprzednio temat. Można to zrobić poprzez:

- ilustracje, zdjęcia lub rysunki;
- użycie tytułu;
- kluczowe słowa lub zwroty i próby odgadnięcia tematu;
- krótki tekst.

Zanim uczniowie zaczną słuchać nagrania, powinni wiedzieć, dlaczego go słuchają i co będą mieli do zrobienia. Podobnie jak w przypadku czytania, istnieją różne sposoby słuchania uwzględniające rozmaite cele.

Uczniowie powinni zrozumieć, że słuchanie jest umiejętnością aktywną. Na podstawie kilku słów, które słyszą i rozumieją oraz innych wskazówek, muszą zgadnąć, o czym może być usłyszany tekst. W miarę rozwoju uczniów, ich wiedza o funkcjonowaniu języka pomoże w tym procesie zgadywania. Zanim to nastąpi, nauczyciel będzie pomagał uczniom samodzielnie uzyskać prawidłowe odpowiedzi przez zadawanie naprowadzających pytań i wskazywanie kluczowych informacji. Część uczniów będzie potrzebowała tego typu wsparcia aż do końca VIII klasy. Podczas sprawdzania odpowiedzi pomocne będzie zapytanie uczniów, skąd wiedzą, że taka jest odpowiedź i co pomogło im o tym zdecydować. W ten sposób uczniowie, dla których słuchanie jest trudne, mogą zdobyć wskazówki, co należy robić podczas słuchania.

Słuchanie wypowiedzi w języku obcym może być stresujące. Zanim nauczyciel zapyta uczniów o podanie odpowiedzi przy całej klasie, powinien pozwolić im na sprawdzenie tych odpowiedzi z kolegą/koleżanką. Pomoże to znacząco zmniejszyć stres związany z tego typu ćwiczeniem.

Ponieważ rozumienie wypowiedzi rozwija się szybciej niż jej produkcja, uczniowie mogą więcej zrozumieć z tekstu mówionego niż są nam w stanie powiedzieć. We wcześniejszym etapie nauki można pozwolić uczniom użyć j. polskiego do przekazania, co zrozumieli, ułatwi to nauczycielowi ocenę poziomu zrozumienia. Wraz ze wzrostem pewności i umiejętności uczniów, nauczyciel zachęci ich do omawiania słuchania w j. angielskim.

Należy zawsze skupić się na tym, co zostało zrozumiane a nie na tym, czego się nie udało.

Nauczyciel powinien zachęcić uczniów do zgadywania znaczenia na podstawie samego pytania, tego co udało im się zrozumieć, wiedzy o języku i swojej wiedzy o świecie. Takiego typu strategia jest potrzebna do słuchania w codziennym życiu.

W nauczaniu sprawności słuchania pomocne będą krótkie filmy lub fragmenty filmów w j. angielskim. W zrozumieniu języka pomoże widoczny kontekst, wyraz twarzy i ruchy warg mówiących. Filmy z angielskimi napisami są bardzo pomocne w początkach nauki, gdy uczniowie mogą odczuwać stres przy zetknięciu się z autentycznym językiem.

Napisy będzie można wyłączyć, gdy uczniowie zyskają więcej pewności przy słuchaniu, ale można do nich wrócić przy sprawdzaniu ćwiczenia lub rozważenia problematycznych fragmentów.

Słuchanie w celu zrozumienia ogólnego sensu

Pierwszym etapem słuchania jest uchwycenie głównej myśli wypowiedzi. Dlatego nauka słuchania powinna zawsze zaczynać się od zadania na rozumienie ogólnego sensu, a dopiero potem przechodzić do pytań o szczegóły. Przypomina to prawdziwe słuchanie radia lub telewizji, gdy nie przejmujemy się, jeśli nie rozumiemy wszystkiego do końca.

Aby móc skutecznie słuchać w celu zrozumienia ogólnego sensu, uczniowie powinni:

- umieć rozpoznawać kluczowe słowa;
- umieć rozpoznawać zwroty i grupy wyrazów;
- umieć zgadywać na podstawie zrozumianych elementów;
- akceptować fakt, że nie rozumiemy wszystkiego;
- umieć rozpoznać powiązania między różnymi częściami tekstu;
- umieć zgadywać na podstawie wskazówek w tekście, gdzie znajdują się mówiący;
- umieć zgadywać, czego mówiący oczekują od słuchacza lub co chcą, żeby słuchacz zrobił;
- umieć zgadywać, jak czuje się mówiący i dlaczego.

Zadania rozwijające sprawność słuchania dla zrozumienia ogólnego sensu

Zalecamy szczególną uwagę przy doborze zadań tego typu; powinny one kłaść nacisk na rozpoznawanie, nie – na produkcję. Proponujemy zadania, w których uczniowie mają przykładowo:

- dopasować;
- uporządkować;
- wybrać;
- narysować lub pokolorować (w ćwiczeniach poza podręcznikiem);
- ponumerować lub zakreślić rysunki czy elementy (w ćwiczeniach poza podręcznikiem).

Zgadywanie, gdzie ma miejsce rozmowa, czego oczekuje mówiący i jak się czuje jest umiejętnością na wyższym poziomie poznawczym. Można zademonstrować uczniom proces myślowy, jaki jest niezbędny, aby dojść do właściwych wniosków.

Przykładowo: „Jest to rozmowa przez telefon, jeden z rozmówców brzmi inaczej. Wygląda na zmartwioną. Rozmówcy mówią głośno i są poruszeni. Myślę, że wystąpił jakiś problem. Słyszałem, jak mówił o łazience, wodzie, sąsiadach. Sąsiadach na dole. Woda i sąsiedzi na dole...”. W tym momencie nauczyciel prosi uczniów o dyskusję, jaki problem wystąpił w nagraniu i odtwarza je jeszcze raz. Uczniowie prawidłowo zgadują, że woda zalała łazienkę i zalewa sąsiadów na dole. Nauczyciel pyta, kogo wzywa właściciel mieszkania i skąd o tym wiedzą. Uczniowie zgadują, że wzywany jest hydraulik.

W przykładzie tym nauczyciel pokazuje, jak wiele dedukcji potrzeba, aby odpowiedzieć na pytanie. Następnie może zadawać uczniom celowe pytania, które pomogą im dostrzec w słuchaniu informacje niezbędne do odpowiedzi na zadanie. W kolejnych zadaniach uczniowie mogą dyskutować z kolegą i podawać swoją odpowiedź uzasadniając, dlaczego myślą, że mają rację.

Użycie zapisu nagrań może wspomagać proces myślowy.

Bez podobnej demonstracji, jak ma przebiegać myślenie w tego typu ćwiczeniach, wielu uczniów ma tendencję do zgadywania odpowiedzi pochopnie i bez rozmysłu, gdyż nie potrafią dojść do odpowiedzi inaczej.

Zadaniem nauczyciela jest przekonanie uczniów, aby swoje wnioski opierali na więcej niż jednej przesłance. Uczniowie muszą nauczyć się czekać i wysłuchać wszystkiego do końca, zebrać informacje i je przemyśleć, a nie odpowiadać przy pierwszym fragmencie informacji.

Słuchanie w celu zrozumienia szczegółowych informacji

W autentycznych sytuacjach słuchamy w ten sposób, jeśli potrzebujemy konkretnej informacji, na przykład, jaka nazajutrz będzie u nas pogoda, z którego peronu odjeżdża nasz pociąg itp.

Aby móc skutecznie słuchać w celu zrozumienia szczegółów, uczniowie powinni:

- umieć rozpoznać istotną część tekstu;
- umieć odtworzyć sens informacji zawartej w tej części tekstu, wykorzystując swoją znajomość języka i znajomość świata;
- odgadywać dla uzupełnienia brakującej informacji;

- wiedzieć, co dzieje się ze słowami w strumieniu wypowiedzi, np. które wyrazy można usłyszeć, znać formy skrócone, formy słabe, elipsy itp.

Ważne jest, by uczniowie rozumieli, że jest to *czynny* proces, który wpływa na budowanie sensownego tekstu w oparciu o zgadywane informacje. Uczniowie powinni się koncentrować bardziej na tym, co rozumieją niż na tym, czego nie rozumieją. Czasami poproszenie o streszczenie po polsku tego, co usłyszeli, daje poczucie pewności. Należy pozwolić dzieciom skonsultować się z kolegą lub koleżanką, zanim poprosimy ochotników o odpowiedź na pytanie – jest to kolejny sposób wspierania ucznia.

Zadania rozwijające umiejętność słuchania w celu zrozumienia szczegółów

- Wypełnij tabelę;
- Uzupełnij brakujące informacje;
- Wybierz właściwą odpowiedź (prawda/fałsz lub wielokrotny wybór).

W zadaniach, które wymagają pisania w związku z usłyszonym tekstem, od uczniów powinno się wymagać wpisania do tabeli tylko pojedynczych wyrazów i nie należy oceniać pisowni, jeśli wpisywany wyraz nie został wyraźnie przeliterowany co najmniej dwa razy.

Zadania następujące po słuchaniu

Informacje uzyskane w trakcie słuchania mogą posłużyć do ćwiczeń w mówieniu i pisaniu.

Rodzaje tekstów

Teksty przeznaczone do słuchania powinny zawierać teksty autentyczne (np. ogłoszenia, informacje lub krótkie fragmenty audycji radiowych i telewizyjnych) oraz dialogi lub rozmowy kilku osób napisane specjalnie z myślą o uczniach na tym poziomie. Teksty powinny trwać 1-2 minuty, powinny być nagrane na płycie i odtwarzane co najmniej dwukrotnie.

Teksty staną się dłuższe i trudniejsze wraz z postępem uczniów w nauce. Na koniec VII klasy teksty do słuchania będą trwały do 3 minut.

4.2.5. Nauczanie sprawności mówienia

Cele

Patrz podrozdział 3.4.

Metody

Uczenie mówienia można podzielić na 3 główne obszary:

- ustne ćwiczenie nowego materiału językowego;
- rozwijanie umiejętności porozumiewania się w języku angielskim. Umiejętność ta może być podzielona na rozmawianie z drugą osobą (patrz. 2.2.2 IV)
- udzielanie dłuższej odpowiedzi (wypowiedzi ustne). (patrz 2.2.2 VI)

Istotne jest to, aby zajęcia obejmowały wszystkie te aspekty mówienia. Należy także pamiętać o tym, że mówienia można nauczyć się tylko przez częste okazje do mówienia po angielsku. Rozmowy muszą być ćwiczone często, z partnerem, a to oznacza potrzebę pracy w

parach. Rozmowa to zarówno zadawanie pytań, jak i odpowiadanie, a takie umiejętności najlepiej ćwiczyć w sytuacjach życia codziennego.

Uczniowie powinni także ćwiczyć tworzenie dłuższych wypowiedzi. Może to być opisywanie obrazków, rozmawianie o wydarzeniach, opowiadanie historyjek, wyjaśnianie sytuacji na wykresach, tabelach i schematach itd.

Umożliwienie uczniom mówienia przez dłuższy czas wymaga od nauczyciela starannego zaplanowania. Jeśli tylko jeden uczeń mówi, a reszta słucha, niewielu uczniów ma możliwość ćwiczenia mówienia. Należy znaleźć alternatywne sposoby zorganizowania lekcji, zostaną one omówione poniżej.

Rozwój pewności siebie w mówieniu

W początkowym okresie nauki kluczowe jest zachęcanie uczniów, aby próbowali mówić po angielsku do kolegów (2.2.2 IV).

Ułatwimy im to zadanie, jeśli:

- przygotujemy ich dobrze przed rozpoczęciem zadania
- wesprzemy to, co mają mówić za pomocą słownictwa, docelowych struktur, pomysłów itd.
- usłyszą lub zobaczą modelowe wykonanie zadania
- zadanie daje im oczywisty powód do mówienia
- celem zadania jest skuteczne przekazanie informacji partnerowi
- położymy nacisk na przekazanie znaczenia, a nie na gramatyczną poprawność.

Dobrym ćwiczeniem są zadania oparte na lukach informacyjnych (*information gap*), przeznaczone do pracy w parach. Te rodzaje zadań odzwierciedlają autentyczną komunikację, ponieważ:

- istnieje cel rozmowy;
- żaden z rozmówców nie wie, co powie druga osoba;
- przesłanie jest ważniejsze od formy;
- celem jest zrobienie czegoś (np. wykonanie zadania).

Takie zadania służą do ćwiczenia funkcji językowych, słownictwa i struktur wprowadzanych na wcześniejszych lekcjach. W podręcznikach pojawiają się jako *communication activities*, można je znaleźć w książkach nauczyciela i na stronach wydawnictw.

Uczniowie otrzymują dwie różne kartki (A i B) i muszą ze sobą rozmawiać, żeby uzupełnić informacje na nich. Przed zadaniem nauczyciel uzyskuje od uczniów słownictwo i struktury gramatyczne potrzebne do wykonania zadania i w razie konieczności powtarza je. Może potem zademonstrować wykonanie zadania z jednym uczniem, kolejno poprosić dwóch uczniów o model rozmowy, a reszta klasy słucha.

Zrozumienie poleceń można sprawdzić, zadając uczniom pytania, np. *Are you going to speak Polish? Are you going to show your card to your partner? What are you going to do if you don't understand what your partner says?*

Ćwiczenia typu *information gap* naśladują prawdziwe życie i pomagają uczniom uczyć się jak poradzić sobie w rozmowie, użyć strategii sprawdzających poprawne zrozumienie, poprosić partnera o powtórzenie, przeliterowanie itp.

Ćwiczenie kończy się, gdy informacja A i B jest kompletna. Sprawia to uczniom satysfakcję, co może motywować ich do mówienia w przyszłości.

Podczas gdy wszystkie pary pracują, nauczyciel cicho monitoruje, słucha i dyskretnie robi notatki o problemach, które ewentualnie się pojawiają. Po skończeniu ćwiczenia nauczyciel:

- sprawdza zadanie pod kątem poprawności przekazania informacji
- udziela pochwały uczniom za dobre wykonanie zadania
- wybiera jeden lub dwa aspekty języka, które uznał za wartę omówienia, podczas gdy monitorował ćwiczenie.

Ćwiczenia po mówieniu w parach mogą obejmować zapisanie kilku „interesujących błędów” na tablicy (bez wskazywania, kto je zrobił) i dyskusję w parach, jakie to błędy i jak je poprawić. Działanie takie jest ważne, pomaga bowiem uczniom rozwijać samoocenę i ćwiczyć poprawianie własnych błędów. Uczniowie muszą zidentyfikować błąd i użyć swojej wiedzy językowej do znalezienia prawidłowej formy. Badania naukowe pokazują, że takie ćwiczenie poprawy błędów (*focus on form*), które następuje po zakończeniu zadania mówienia daje bardzo dobre efekty w podnoszeniu poziomu poprawności językowej. Gdy nauczyciel poprawia ucznia bezpośrednio przy wypowiedzi, istnieje duże prawdopodobieństwo, że uczeń tego nie zauważy lub zapomni, może więc popełnić ten sam błąd w przyszłości.

Rola nauczyciela i organizowanie ćwiczeń w mówieniu

Bardzo ważne jest, aby nauczyciel wspierał i zachęcał uczniów do mówienia. Powszechnym problemem we wczesnych etapach nauki jest przywiązywanie przez nauczycieli zbyt dużej wagi do poprawności językowej. Ilustruje to sytuacja, w której nauczyciel przerywa wypowiedź ucznia i poprawia go. Zniechęca to uczniów i powoduje utratę chęci do mówienia.

Innym problemem jest niewystarczające przygotowywanie uczniów do ćwiczenia z mówienia, co w efekcie powoduje, że nie potrafią wykonać zbyt trudnego zadania.

Konieczność mówienia w j. angielskim przed całą klasą jest dla niektórych uczniów niezwykle stresująca i może mieć na nich negatywny wpływ. Dużo łatwiej jest porozmawiać najpierw z partnerem, a dopiero później, po przećwiczeniu, przed klasą.

Część nauczycieli jest przekonana, że ćwiczenie mówienia zabiera zbyt wiele czasu który, jak sądzą, powinien być poświęcony na naukę innych elementów języka. Należy jednak pamiętać, że zrobienie ćwiczeń z podręcznika nie musi oznaczać, że uczniowie będą potrafili użyć poznanych form. Zapewnienie uczniom możliwości ćwiczenia języka, który został wprowadzony, jest tak samo ważne jak zapoznavanie ich z nowym materiałem.

Głównym celem tego etapu nauki jest *osiąganie celów komunikacyjnych*, a cel ten wymaga praktyki i jeszcze raz praktyki obydwu produktywnych sprawności: mówienia i pisania.

Rozwijanie umiejętności tworzenia dłuższej wypowiedzi (PP IV).

Wraz z rozwojem znajomości środków językowych, uczniowie są w stanie tworzyć dłuższe

wypowiedzi. We wcześniejszych etapach nauki można zachęcać ich do mówienia o sobie, np. *My name's Karolina. I live in Bytom. I have a brother. His name's Jacek. We have a dog. He's a collie and his name's Lassie.*

Mogą użyć wyobraźni i wymyślać informacje o sławnych ludziach lub informacje na podstawie zdjęć innych ludzi. Można przeprowadzić to w formie gry, w której słuchacze zgadują, która z postaci na serii zdjęć „mówi”. Ćwiczenie takie może służyć do powtórzenia słownictwa i struktur gramatycznych.

Do ćwiczenia dłuższych wypowiedzi można używać wszystkich zdjęć w podręczniku. Uczniowie mogą nie tylko opisywać, co widzą, ale np. wyobrazić sobie, co stało się przed zrobieniem zdjęcia, co chwilę po, czy osoba lub przedmiot na zdjęciu jest kimś / czymś innym niż się wydaje.

Początkowo wypowiedzi będą jedno-, dwuzdaniowe, ale wraz ze wzrostem pewności siebie w mówieniu staną się dłuższe.

Można poprosić uczniów, aby opowiedzieli, co robili poprzedniego dnia lub w czasie weekendu. Mogą mówić o programie lub filmie, który obejrzeli lub o istotnym dla siebie wydarzeniu. Można poprosić uczniów o przygotowanie takiej wypowiedzi w domu wraz ze zdjęciami lub krótkimi filmami, planami lub rysunkami (np. przy opisie swojego pokoju/ miejsca zamieszkania). Takie ćwiczenia dają uczniom szansę rozmawiania po angielsku o tym, co przeczytali, usłyszeli, zobaczyli lub obejrzeli w j. polskim i jest to autentyczna komunikacja.

Uczniowie mogą opowiadać historyjki, wspomagając się zdjęciami, obrazkami, rysunkami lub rekwizytami. Mogą być one przygotowane przez nauczyciela lub samych uczniów. W historyjkach ćwiczy się i powtarza wprowadzone słownictwo i struktury gramatyczne, np. czasy przeszłe. Uczniowie pracują w parach lub grupach, przygotowują i ćwiczą swoje historyjki, a potem przedstawiają przed klasą, więc każdy uczeń mówi. Historyjki mogą być też przygotowane w postaci cyfrowej przez samych uczniów lub wspólnie z nauczycielem.

Po przeczytaniu lub wysłuchaniu przez uczniów tekstu, można zadać im pytania zachęcające do wyrażenia opinii na tematy związane z tym tekstem. Początkowo pytania te będą proste, np. jakie filmy lubią lub gdzie wolą robić zakupy. W starszych klasach możemy np. zapytać, dlaczego część osób nie zgodzi się z opiniami wyrażonymi w tekście.

Podobnie, po przeczytaniu lub wysłuchaniu tekstu, uczniowie mogą przekazać po angielsku zdobyte informacje koledze, a potem klasie. W ten sposób tworzenie dłuższych wypowiedzi staje się integralną częścią codziennej praktyki na lekcjach i niekoniecznie wymaga dodatkowych przygotowań.

Poprawianie wypowiedzi ustnych

Podczas dłuższej wypowiedzi najważniejsze jest przekazanie myśli i umiejętność jej kontynuowania. Dlatego uczniom nie należy przerywać w celu poprawienia błędu. Nauczyciel może wesprzeć mówiącego np. słowem, którego zapomniał. Natomiast po ćwiczeniu można wskazać obszary, w których wystąpiły błędy, pokazać błędne zdania, poprosić uczniów o ich poprawę, a w konsekwencji czasami przygotować dodatkowe zadania w celu wyjaśnienia problemu.

Strategie komunikacyjne (PP XIII)

Badania naukowe w Polsce pokazały, że uczniowie mają problem z kontynuowaniem dłuższej wypowiedzi, gdy zatrzyma ich nieznajomość jakiegoś słowa. W takiej sytuacji powszechne są: spuszczenie głowy, unikanie kontaktu wzrokowego, czekanie w ciszy lub nerwowy chichot. Cały język ciała oznacza poddanie się i niechęć do kontynuowania wypowiedzi. Czasami uczniowie proszą o pomoc po polsku. Nie są to pożądane strategie w codziennym użyciu angielskiego. Najprawdopodobniej ci młodzi ludzie będą w przyszłości używać j. angielskiego jako narzędzia komunikacji z osobami, których macierzystym językiem nie jest j. polski, będą więc potrzebować sposobów wyrażenia, że nie potrafią czegoś powiedzieć.

Aby móc skutecznie się porozumiewać, uczniowie powinni wypracować pewien zakres strategii. Muszą ćwiczyć sposoby przekazywania myśli nawet wtedy, gdy nie znają odpowiednich słów (strategie kompensacyjne), na przykład: *It is very hot today, you must put the ice cream into the... the... (jak jest lodówka po angielsku?)... the very cold machine in the kitchen... "You mean the fridge?" "Yes, yes, put it in the fridge at once or it will... it will... become liquid.*

Inne strategie obejmują:

- prośenie o pomoc lub powtórzenie: *Can you repeat please? Again, please. Speak louder, please. Slowly, please;*
- prośenie o objaśnienia: *Do you mean...? Is that like...? What does... mean? Please spell... Please write... What is... in Polish?*

Użycie strategii komunikacyjnych rozwinie się w atmosferze wsparcia i zachęty w klasie. Jeśli celem zadania będzie przekazanie informacji partnerowi lub grupie, zmusi to uczniów do użycia do tego wszelkich dostępnych środków.

Ważne jest, aby na tym etapie nauczyciel pozostawał w tle, obserwując co się dzieje i notując problemy. Nie powinien interweniować zbyt szybko, chyba że komunikacja całkowicie się załamała. Trudne obszary komunikacji mogą zostać przećwiczone, a potrzebne przy zadaniu struktury powtórzone lub wprowadzone po zakończeniu przez uczniów zadania. Należy ich wtedy pochwalić za pomyślne zakończenie zadania i użycie strategii komunikacyjnych. Strategie te nie będą mogły być rozwinięte, gdy nauczyciel zaoferuje zbyt szybko pomoc

Użycie ćwiczeń w podręczniku do uczenia sprawności mówienia

Uczniowie mogą zyskać pewność siebie w mówieniu podczas czytania głośno zdań w ćwiczeniach z uzupełnianiem luk. Dobrze jest, gdy czytają wyraźnie i z dobrą wymową całe zdania, a nie tylko brakujące wyrazy.

Dialogi w podręczniku mogą być używane w ten sam sposób. Po przeczytaniu dialogu na role, uczniowie mogą zamknąć podręcznik i próbować odegrać w parach cały dialog lub jego fragment, zaglądając do książki w razie potrzeby. Jest to dla uczniów sterowane ćwiczenie mówienia i pomoże im zrozumieć, jak brać udział w rozmowie.

4.2.6. Nauczanie wymowy

Wymowę można podzielić na trzy podstawowe obszary:

- dźwięki;
- akcent (wyrazowy i zdaniowy);

- intonacja.

Wymowa jest istotna dla komunikacji. Niepoprawne wymawianie dźwięków może prowadzić do nieporozumień, np. jeśli *live* wymawiamy jako /li:v/. Złe akcentowanie wyrazu może również wywołać nieporozumienie, a niewłaściwe rozłożenie akcentów zdaniowych może utrudnić przekaz informacji. Stosunek do rozmówcy często wyrażamy intonacją i niepoprawne jej użycie może wywołać urazę. Naturalna intonacja użytkowników języków germańskich i słowiańskich może rdzennemu Anglikowi wydawać się agresywna.

Nauczanie wymowy powinno stanowić nieodłączny element nauczania języka.

Wprowadzając nowe słownictwo, należy zwracać uwagę na wymowę dźwięków i umieszczanie akcentu. Przy wprowadzaniu i ćwiczeniu nowych struktur i funkcji trzeba wskazywać uczniom, w jaki sposób dźwięki ulegają zmianie zależnie od kontekstu, na przykład w słabych formach (porównaj *I can go* i *Yes, I can*), elipsach (np. *I must go* gdzie dźwięki /t/ i /g/ zlewają się, dając wrażenie, że /t/ zniknęło) i powiązaniach (gdzie jeden dźwięk łączy się z następującą po nim samogłoską, np. *What are you doing?* gdzie dźwięk /t/ łączy się z następnym dźwiękiem /e/). Uczniowie powinni zauważać również, w jaki sposób dźwięki ulegają zmianie w zdaniach w zależności od położenia głównego akcentu.

Wyjaśnienie tych cech jest ważne, ponieważ pomagają one uczniom rozumieć język mówiony naturalnie i rozwijać w ten sposób umiejętność słuchania.

Warto od początku stopniowo wprowadzać transkrypcję fonetyczną, by uczniowie przyzwyczajali się i umieli odczytywać zapis fonetyczny. Pomocny tu będzie umieszczony na ścianie duży plakat ze znakami fonetycznymi, jak również wskazanie uczniom miejsca w podręczniku lub słowniku, gdzie mogą znaleźć takie znaki.

Rodzaje zadań

Zadania w zakresie rozróżniania:

- Który dźwięk słyszysz?
- Pogrupuj wyrazy według dźwięków.
- Rozpoznaj dźwięk w wyrazie.
- Podziel słowa na dwie grupy według wymowy podobnych dźwięków (*minimal pairs*).
- Znajdź wyraz, który brzmi jak...
- Zaznacz akcent wyrazowy.
- Pogrupuj wyrazy według rytmu akcentowego.
- Zaznacz akcentowany wyraz.
- Czy intonacja wznosi się czy opada? Czy to jest pytanie? Jak czuje się mówiący? (intonacja wyrażająca uczucia).

W nauczaniu wymowy pomocne są piosenki, rymowanki i wierszyki. Czytanie ich oraz słuchanie sprawi, że uczniowie zrozumieją, iż te same dźwięki w j. angielskim mają różną pisownię: np. *three, tea, me, magazine*. Rymowanki i teksty rapowane za to nauczają stosowania form słabych w sposób naturalny.

W starszych klasach można stosować skandowanie i rapowanie, piosenki i fragmenty filmów lub programów TV. Należy przywiązywać wagę do tego, czy wymowa ucznia jest zrozumiała.

Jednym z ćwiczeń rozwijających tę umiejętność jest zadanie z luką informacyjną, podczas którego uczniowie siedzą plecami do siebie, zmuszeni są wtedy mówić bardzo wyraźnie, aby partner ich zrozumiał. Kolejnym ćwiczeniem może być dyktando w parach.

Uczniowie mogą także nagrywać wiadomości i umieszczać je na platformie internetowej, np. używając prostej mapy poinstruować kolegów, gdzie ukryto skarb. Słuchacze muszą zaznaczyć na mapie, gdzie wg nich skarb się znajduje.

Gdy uczeń mówi w klasie, można zapytać jego kolegów z drugiej strony sali, czy dobrze słyszą. Jeśli nie, zachęcamy ich do mówienia: *Could you please speak up? I'm sorry I can't hear you. Could you please repeat that?*

Zachęca to klasę do wspólnej pracy, daje autentyczną okazję do mówienia oraz uświadamia uczniom konieczność wyraźnego mówienia.

4.2.7. Nauczanie sprawności czytania

Cele

Celem jest pomoc dzieciom w nauce efektywnego czytania w języku angielskim oraz czerpania z niego przyjemności.

Nauczanie czytania: wczesne etapy

Małe dzieci uczą się czytać w języku ojczystym, śledząc oczami czytany na głos tekst. Jest to również najskuteczniejszy sposób nauki czytania po angielsku. Dzieci mogą patrzeć na drukowany tekst, słuchając jednocześnie nagrania lub głosu nauczyciela i potem powtórzyć.

W zrozumieniu tekstu pomagają ilustracje, jak również częste powtarzanie tego samego fragmentu. Dzieci lubią teksty z elementami humoru. We wczesnych etapach nauki łatwiej przychodzi im zrozumienie tekstu, który dotyczy znanych im rzeczy lub sytuacji. Młodsze dzieci nie są jeszcze w stanie pojąć zagadnień abstrakcyjnych.

Z początku teksty powinny być krótkie i wprowadzane z wykorzystaniem ilustracji. Zadania dotyczące tekstu powinny być bardzo proste, na przykład odpowiedź na dwa, trzy pytania typu prawda/fałsz, czy dopasowanie tekstu do ilustracji. Systematyczne rozwijanie sprawności czytania i stopniowe przechodzenie od zadań bardzo łatwych do trudniejszych pomoże uczniom osiągać postępy.

Biegłość w czytaniu jest rozwinięta, gdy dziecko widzi słowo i wie od razu, automatycznie, jak się je wymawia. Oznacza to, że ucząc się nowych słów uczeń powinien równolegle opanować ich wymowę i literowanie. Dziecko powinno umieć rozpoznawać słowo szybko, zgadując na podstawie kilku pierwszych liter. Jako wsparcia tego procesu, potrzebuje znajomości alfabetu po angielsku i umiejętności zapisania słowa, które jest literowane.

Świadomość fonologiczna jest kluczem do umiejętności dobrego czytania. Częścią tej świadomości jest nauczanie się, że dźwięki związane z literami (fonemy) w j. angielskim nie są takie same, jak dźwięki związane z literami w j. polskim.

Istotnym dźwiękiem jest fonem /I/ w angielskim, powszechnie pisany jako litera *i*. W j. polskim wymawiamy tę literę inaczej, jako /i:/. Jeśli nie wyjaśnimy uczniom tej różnicy, będą wymawiali np. słowo *live* tak jak brzmiałoby w j. polskim /li:v/ zamiast /Iv/. Tego typu pomyłka może prowadzić do trudności w płynnym czytaniu, słuchaniu ze zrozumieniem i pisaniu.

Fiszki z rysunkami i słowami są bardzo przydatne we wczesnych etapach nauki czytania.

Słowa muszą być regularnie powtarzane, aby pomóc dzieciom je zapamiętać. Gry, w których fiszka jest pokazywana bardzo krótko, a dzieci zgadują słowo, pomagają rozwijać umiejętność automatycznego rozpoznawania słowa. Słowa i rysunki można również pokazywać mignięciem na ekranie. Dobre ćwiczenie przewidywania, jakie słowo jest ukryte, polega na przygotowaniu słów napisanych dużymi literami na długich paskach papieru i zaginaniu ich tak, aby tylko początkowe litery były widoczne. Można też napisać słowa na tablicy i zakryć je przymocowaną kartką. Kartkę przesuwamy, odsłaniając wyraz litera po literze aż uczniowie go rozpoznają. Podobne ćwiczenie można zrobić na ekranie.

Rozpoznawanie wyrazów można ćwiczyć w grach z zestawami kart wyrazowych. Jedną z wersji polega na czytaniu przez nauczyciela słowa, które uczniowie mają odnaleźć w zestawie. Można zagrać całą klasą, gdy zestaw kart jest na tablicy lub ekranie, lub w parach.

Gry w parach, takie jak Snap!, kiedy dzieci mają zestaw podwójnych kart wyrazowych i po wyłożeniu identycznej wykrzykują, wspomagają umiejętność rozpoznawania wyrazów.

Lubiane przez dzieci są również gry pamięciowe z kartami wyrazowymi, np. szukanie identycznej pary wyrazów poprzez odwracanie przypadkowych dwóch kart spośród dwóch zestawów kart ułożonych napisami do stołu. Dostępne są również elektroniczne wersje ww. gier.

Krótkie teksty, w których niektóre słowa zastąpiono rysunkami, pomagają dzieciom rozwijać umiejętność przewidywania i zgadywania.

Zagadki słowne typu: znajdź słowa w *word square* lub *word snake* pozwalają rozwinać automatyczne rozpoznawanie wyrazów, a dzięki niemu biegłość w czytaniu.

Nauka czytania w j. angielskim to dużo więcej niż nauka polskiego odpowiednika angielskiego słowa.

Metody

Ucząc czytania, należy pamiętać o kilku zagadnieniach.

- Fakt, że uczeń umie czytać po polsku, nie oznacza automatycznej umiejętności czytania po angielsku. Czytania w obcym języku trzeba się nauczyć.
- Trzeba wyraźnie rozróżniać rozwijanie sprawności czytania od sprawdzania zrozumienia tekstu. Powinno znaleźć się miejsce na jedno i na drugie.
- Głośne czytanie stanowi odrębną umiejętność, bardziej związaną z wymową i intonacją niż ze zdolnością czytania i rozumienia. Wielu wykształconych dorosłych ludzi nie potrafi czytać na głos w języku ojczystym.
- Niektórzy uczniowie mają problemy takie, jak na przykład dysleksja. Jeśli uczeń napotyka ogromne trudności z czytaniem po angielsku, należy porozumieć się z innymi nauczycielami, a w razie potrzeby zwrócić się o pomoc do szkolnego psychologa.

Na co dzień czytamy w różnym celu i na różne sposoby, a każdy z tych sposobów ma inne zastosowanie w trakcie nauki języka.

Przegląd tekstu (*skimming and scanning*)

Dzisiaj największa ilość informacji uzyskiwana jest online ze stron internetowych. Zanim znajdziemy stronę, której szukamy, musimy szybko przejrzeć listę sugerowanych stron w wyszukiwarce i wybrać tę, która najbardziej nam odpowiada. Jest to przeglądanie tekstu w

celu uchwycenia ogólnej jego zawartości. Szybko przebiegamy wzrokiem tekst, nie zwracając uwagi na szczegóły. Nazywamy to czytaniem pobieżnym (skimming).

Gdy otworzymy wybraną stronę i możemy znaleźć informację, której potrzebujemy, musimy potrafić poradzić sobie z bardzo dużą ilością tekstu. Przeglądamy go szybko, aby znaleźć odpowiednie informacje i odrzucić niepotrzebne lub nieistotne. Nosi to nazwę przeglądu tekstu lub skanowania.

Aby czytać pobieżnie tekst, uczniowie powinni:

- wiedzieć, że przeglądając tekst nie będą rozumieli każdego słowa
- być gotowi zgadywać główną myśl tekstu na podstawie rozumienia kluczowej informacji
- nie zniechęcać się przy szukaniu tego, co potrafią zrozumieć w tekście
- mieć strategie szukania kluczowych informacji (np. rozumieć, jaka będzie forma informacji, której szukają - liczby, nazwy, daty itd.)
- potrafić wybrać, które części długiego tekstu są istotne, a które – nie
- rozpoznawać różne typy tekstów (np. menu, artykuł, sms, znak informacyjny itp.)
- mieć strategie sprawdzania czy informacja, którą myślą że znaleźli, jest wiarygodna np. sprawdzić ją w innym źródle)

Aby umiejętnie skanować tekst (szukać informacji w tekście), uczniowie powinni:

- potrafić przewidzieć, która strona z listy oferowanej w wyszukiwarce powinna być najlepsza, aby zacząć szukać informacji
- potrafić przewidzieć, w którym miejscu na stronie lub w tekście najprawdopodobniej będzie szukana informacja
- umieć użyć mapy strony lub menu w j. angielskim, aby znaleźć lokalizację potrzebnej informacji
- umieć korzystać ze spisu treści i z indeksu w książce, żeby znaleźć szybko informację
- umieć znaleźć kluczową informację w tekście lub fragmencie tekstu
- znajdować podobieństwa i różnice pomiędzy różnymi tekstami na ten sam temat
- uzyskiwać informacje z diagramów, tabel, wykresów itp.

Czytanie w celu zrozumienia szczegółów

W inny sposób czytamy ważny tekst, np. zalecenia dotyczące zażywania leku. Zaznajamiamy się z tekstem powoli, kilkakrotnie czytając ten sam fragment, by dobrze go zrozumieć. Jeśli napotykamy słowo, którego znaczenia nie jesteśmy pewni, sprawdzamy, pytając kogoś lub zaglądając do słownika.

Aby umiejętnie czytać w celu zrozumienia szczegółów, uczniowie powinni umieć:

- dokładnie zrozumieć znaczenie zdania, wykorzystując wiedzę w zakresie gramatyki i słownictwa oraz związki pomiędzy zdaniami;
- używać słownika do sprawdzenia nieznanych słów.
- rozumieć intencję autora
- rozumieć funkcję tekstu, np. jeśli czytamy w dialogu: *"Have you got the time?"*, ktoś naprawdę ma na myśli *"What time is it please?"* i oczekuje, że rozmówca sprawdzi godzinę i mu ją poda.

Zwroty są używane, aby przekazać intencję mówiącego, która może być inna niż dosłowne znaczenie słów (np. kiedy w ciepłym pokoju z zamkniętymi oknami ktoś

mówi *"It's very warm in here isn't it?"*, tak naprawdę pośrednio prosi, aby ktoś otworzył okno)

Wymienione wyżej sposoby czytania można stosować na różnych etapach nauki i dla różnych celów. Uczniowie mogą na przykład ćwiczyć przeglądanie tekstu w celu uzyskania istotnych informacji, uzupełniając tabelę zawierającą różne dane o osobach wymienionych w tekście, a następnie napisać własny opis postaci. Zanim przystąpią do czytania szczegółowego, mogą ćwiczyć czytanie pobieżne, by zorientować się w tekście, odpowiadając na dwa lub trzy ogólne pytania. Następnie przeczytają tekst szczegółowo, przykładając wagę do zrozumienia wszystkich wyrazów i informacji zawartych w tekście

Rodzaje tekstów

Materiały do czytania powinny zawierać teksty autentyczne zarówno papierowe jak i cyfrowe, w razie konieczności uproszczone i dostosowane do poziomu uczniów, takie jak krótkie artykuły z gazet i czasopism, ogłoszenia, obwieszczenia, broszury turystyczne, listy itd., a także teksty napisane specjalnie z myślą o uczniach, jak na przykład krótkie teksty i opowiadania, uproszczone lektury o różnym stopniu trudności (*graded readers*), dialogi itd. Uczniowie powinni mieć sposobność czytania ekstensywnego (np. lektur), a także intensywnej pracy nad krótkimi tekstami.

W starszych klasach uczniowie muszą potrafić dłużej koncentrować się na tekście i czytać dłuższe teksty drukowane. Część uczniów, przyzwyczajona do czytania online, ma problemy ze skupieniem się, ponieważ teksty internetowe pojawiają się na ekranie w krótkich fragmentach. Dla potrzeb własnej nauki, tacy uczniowie powinni nauczyć się czytać dłuższe teksty w książkach. Aby pomóc im przezwyciężyć niechęć do czytania dłuższych tekstów, na początku może być konieczne kopiowanie ich i cięcie na krótsze fragmenty. Pomoże to uczniom rozwijać strategie koncentracji, później można im pokazać inne techniki, np. zasłanianie dalszych partii tekstu, głośne czytanie fragmentów itp.

Rodzaje zadań

Oto lista rozmaitych zadań dotyczących czytania, od łatwiejszych do bardziej wymagających:

- Dopasuj do ilustracji wyraz, zwrot lub dialog.
- Uzupełnij luki w tekście lub w dialogu.
- Wybierz właściwą odpowiedź w pytaniach prawda/fałsz.
- Znajdź w tekście odpowiednią informację.
- Dopasuj znaczenie/informację do tekstu.
- Odpowiedz na pytanie dotyczące zrozumienia tekstu.
- Udziel odpowiedzi na pytania wielokrotnego wyboru.
- Znajdź w tekście informację i uzupełnij tabelę.
- Ułóż akapity /zdania w odpowiedniej kolejności.

Celem zadań dotyczących czytania jest pomoc uczniom w rozwijaniu sprawności czytania, a nie tylko ich testowanie. Ważne jest, aby poprosić uczniów o wyjaśnienie, dlaczego sądzą, że podawana przez nich odpowiedź jest prawidłowa, gdzie ją znaleźli w tekście, jak ją znaleźli itp. Pomoże to nauczycielowi ustalić, którzy uczniowie mają problemy i czego one dotyczą. Zniechęci to również uczniów do zgadywania odpowiedzi bez rozmysłu i pozwoli rozwijać zdolności analizy, których potrzebują aby stać się dobrymi czytelnikami.

4.2.8. Nauczanie sprawności pisania i ortografii

Cele

Pisanie stosowane jest na zajęciach językowych w trzech głównych celach:

- zapisywania wykonanej pracy;
- ćwiczenia języka;
- rozwijania umiejętności pisania.

Do tego, aby rozwijać umiejętność pisania uczniowie potrzebują znaczącej ilości praktycznych ćwiczeń, nie da się bowiem nauczyć pisania bez pisania. Gdy uczniowie zaczynają IV klasę, nauczyciel powinien starannie sprawdzić ich umiejętności pisania, by zdiagnozować problemy i zaplanować działania wyrównawcze. Na początku IV klasy uczniowie powinni:

- prawidłowo pisać wszystkie litery angielskiego alfabetu
- prawidłowo przepisywać słowa i zwroty z tablicy lub podręcznika do zeszytów w dość dobrym tempie
- uzupełniać brakujące litery w słowach, które dobrze znają, jeśli towarzyszą im obrazki
- uzupełniać luki w prostych zdaniach lub tekstach, przepisując z podanej listy słów.

Jeśli nauczyciel zauważy, że uczeń ma problem z jakimś z powyższych zadań, będzie konieczne robienie przez ucznia dodatkowych kontrolowanych ćwiczeń z pisania.

Jeśli macierzysty język ucznia nie używa łacińskiego alfabetu, potrzebna będzie dodatkowa pomoc w nauce pisania liter. Przepisywanie i pisanie po śladzie to w takim przypadku użyteczne ćwiczenia.

Może się zdarzyć, że uczeń z problemami w pisaniu ma niezdiagnozowane trudności w nauce, np. dysleksję lub dysgrafię. Nauczyciel j. angielskiego powinien skontaktować się z nauczycielem klas I-III i obecnym wychowawcą, być może trzeba poinformować rodziców i dziecko zostanie skierowane na specjalistyczne badania. Sprawa ta jest ważna i nie powinna zostać zaniedbana.

Rozwój umiejętności pisania jest ściśle związany z rozwojem mówienia, ponieważ uczniowi trudno jest zapisać coś, czego nie potrafi powiedzieć. W związku z tym najbardziej efektywne jest zintegrowane podejście do uczenia nowych wyrazów i zwrotów. Uczniowie uczą się ich znaczenia, jak je powiedzieć, widzą jak są użyte w sytuacji i w tekście i zapisują je. Najpierw przepisują, potem używają w sterowanym kontekście takim jak np. wybranie właściwego słowa lub zwrotu z podanego zestawu, następnie sami używają słów i zwrotów również w kontrolowanym kontekście. Robiąc ćwiczenia z podręcznika, uczniowie powinni być zachęceni do pisania całych zdań, a nie tylko pojedynczych słów. Zdania, które przepisują, z czasem pomogą im rozwinąć zdolność tworzenia własnych.

Następny etap to stopniowe zaczynanie pisania słów i zwrotów samodzielnie, w sterowanych ćwiczeniach tj. uzupełnianie zdania, tworzenie kategorii słów (np. napisz nazwy 3 pomieszczeń w domu, 3 szkolnych przedmiotów, 3 zawodów itp.). Uczeń staje się bardziej pewny siebie w pisaniu i prawidłowym zapisie słów. Ortografia może być wspomagana ćwiczeniami, w których nauczyciel dyktuje uczniom słowa i zwroty i sprawdza je prosząc uczniów o przeliterowanie. Można również dyktować słowa litera po literze. W ten sposób uczniowie rozwijają zdolność rozpoznawania słowa i transponowania go z dźwięku na formę pisemną (fonem na grafem). Umiejętności te poprawią również sprawność słuchania i czytania uczniów.

Tworzenie zdań jest kolejnym etapem w rozwijaniu pisania uczniów. Wielu uczniów zaczyna od tworzenia wypowiedzi w myślach w j. polskim, a następnie próbuje ją dosłownie przetłumaczyć na j. angielski. Nauczyciel powinien zniechęcać uczniów do takiej strategii, nie ma ona bowiem szans powodzenia z powodu różnic w tworzeniu zdań w obydwu językach. Uczniowie powinni myśleć, jak wypowiedzieliby myśl po angielsku, a potem próbować ją zapisać. Jeśli uczniowie pracują w parach, mogą pomóc sobie nawzajem to wypracować. Proces samodzielnego osiągnięcia efektu jest bardzo ważny.

Najważniejsze jest jednak zapewnienie uczniom odpowiedniego wsparcia na początku zadania, w formie modelowego tekstu, pytań, na które potrzebują odpowiedzieć lub początkowych podpowiedzi, które muszą uzupełnić.

Polecenie uczniom aby napisali np. o swoim dniu bez odpowiedniego przygotowania może prowadzić do negatywnych skutków. Szybko się zniechęcą i będą kojarzyli pisanie jako coś trudnego i nieprzyjemnego, czego będą unikać w przyszłości.

Wsparcie nauczyciela jest bardzo potrzebne w początkowych etapach nauki pisania, będzie się stopniowo redukować aż uczniowie zaczną pisać bez pomocy.

Powinno się wprowadzić i ćwiczyć pisanie różnych wypowiedzi pisemnych: krótkich osobistych maili do przyjaciół, krótkich tekstów o aktywnościach i różnych wydarzeniach, opisów ludzi, zwierząt, rzeczy i miejsc. Uczniowie powinni ćwiczyć wypełnianie formularzy a także potrafić napisać krótkie dialogi.

W klasie VII i VIII uczniowie powinni już potrafić napisać dłuższe teksty. Będą musieli poradzić sobie z różnymi stylami językowymi w pisaniu. Zrozumienie różnic między formalnymi i nieformalnymi formami pisemnymi zaczyna się przy czytaniu. Uczniowie powinni rozpoznać i zanalizować różnice, najłatwiej zrobić to porównując dwa teksty na ten sam temat, formalny i nieformalny. Wzory, jak zacząć lub zakończyć list, są najprostsze do wprowadzenia. Uczniowie łatwo też rozumieją, że w formalnych pismach nie stosujemy form skróconych (np. *don't*, *can't*). Można ich nauczyć ustalonych zwrotów odpowiednich w listach formalnych (np. *I look forward to hearing from you*; *I am afraid that I will not be able to come*). Uczniowie na wszystkich poziomach umiejętności będą mogli zrobić zadanie przetworzenia części tekstu nieformalnego na formalny, zmieniając zwroty i rozwijając krótkie formy. Uczniowie na wyższym poziomie umiejętności mogą zacząć pracować nad użyciem różnych form gramatycznych w formalnych tekstach.

Najważniejszym problemem do zastanowienia dla ucznia przy nauce stylów językowych jest efekt, jaki przyniesie jego tekst. Jak adresat będzie się czuł po otrzymaniu listu? Czy odbiorca zachowa się tak, jak chciałby tego piszący? Jeśli nie, jaki jest problem z tekstem i co trzeba w nim zmienić?

Poprawianie prac pisemnych

Poprawianie prac pisemnych uczniów jest bardzo ważne. Niestety wielu nauczycieli unika zadawania takich prac, nie chcąc poświęcać dużej ilości czasu na poprawianie. Nie ma tu łatwego rozwiązania - nauczyciel musi przeczytać, co napisał uczeń i sprawdzić. Nie można tego zrobić, prosząc ucznia o głośne odczytanie - nauczyciel musi patrzeć na tekst.

Jednym z problemów jest logistyka. Jeśli uczniowie oddają prace na kartkach papieru, nauczycielowi łatwo je zabrać do sprawdzenia, lecz po oddaniu ich uczniom prace te czasami giną. Można poprosić uczniów o zbieranie prac w teczce lub wklejanie do zeszytu i zachęcać ich do trzymania portfolio swoich prac. Pokaże ono, jak ich umiejętność pisania rozwinęła się w ciągu roku.

Inną możliwością jest wysyłanie prac przez uczniów pocztą elektroniczną lub posyłanie ich przez platformę taką, jak np. Moodle lub EdModo. Nauczyciel czyta prace, poprawia i komunikuje się z uczniem łatwo i szybko. Uczeń ma dostęp do wszystkich swoich prac w trakcie semestru lub roku, nic więc się nie zgubi.

Uczniom może być łatwiej pisać na komputerze niż ręcznie, a użycie technologii cyfrowej może być dla części z nich motywujące. Jak zawsze należy sprawdzić, czy wszyscy mają dostęp do komputera i Internetu. Jeśli nie, można wykorzystać komputer w bibliotece szkolnej lub lokalnej bibliotece publicznej.

4.2.9. Korelacja międzyprzedmiotowa oraz projekty edukacyjne

Korelacja międzyprzedmiotowa daje możliwość podejmowania wspólnych działań integrujących treści nauczania. Naukę języka obcego można powiązać z innymi zagadnieniami szkolnego programu nauczania, wyszukując wspólne tematy i obszary zainteresowań w innych przedmiotach nauczanych w szkole. Oto kilka przykładów, w jaki sposób można tego dokonać. Przykłady pochodzą z podstaw programowych z 2017 r.

Język polski

Teksty kultury.

Można znaleźć fragment tekstu omawianego na lekcji języka polskiego (np. C. S. Lewis *Lew, Czarownica i szara szafa*, M. Twain *Przygody Tomka Sawyera*, F. H. Burnett *Tajemniczy ogród*, J. R. R. Tolkien *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, L. M. Montgomery *Ania z Zielonego Wzgórza*,) i podać dzieciom na lekcji angielskiego jego uproszczoną wersję. Być może nauczyciel angielskiego będzie mógł zaproponować fragment prostej wersji klasycznego utworu w języku angielskim, który omówiony zostanie bardziej szczegółowo na lekcji języka polskiego.

Klasy IV-VI

Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*

John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*

Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść

Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*

Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*

Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*

Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*

Klasy VII-VIII

Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę*

Agatha Christie, wybrana powieść kryminalna

Plastyka

Umiejętność opowiedzenia w języku obcym o sobie, swoim domu i kraju daje uczniom poczucie sukcesu i dodaje wiary we własne możliwości. Jedną z dróg poznania własnego kraju jest porównywanie go z innymi krajami i osiąganie poczucia własnej tożsamości w szerszym kontekście (IX.2)

- 1) zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej);
- 2) zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
- 4) wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców;
- 5) rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;
- 7) wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie.

Lekcje angielskiego mogą uzupełniać tematy nauczane na innych przedmiotach, poszerzając je przez umiejętność posługiwania się językiem obcym. Wyjście poza klasę stanowi dodatkową motywację dla uczniów. Projekty związane ze środowiskiem lokalnym mogą prowadzić do współpracy z lokalnymi organizacjami (np. przygotowanie broszury o mieście w j. angielskim do pokazania oficjalnym gościom z zagranicy). Projekty takie są okazją do autentycznego użycia języka, a komunikowanie się z innymi w j. angielskim wzmacnia motywację i daje poczucie sukcesu.

Przyroda

II. Orientacja w terenie. Uczeń:

- 5) wykonuje i opisuje szkic okolicy szkoły;
- 6) odczytuje informacje z planu i mapy posługując się legendą;
- 7) wskazuje na planie i mapie miejsce obserwacji i obiekty w najbliższym otoczeniu szkoły;
- 8) korzysta z planu i mapy wielkoskalowej podczas planowania wycieczki;

VII. Środowisko antropogeniczne i krajobraz najbliższej okolicy szkoły. Uczeń:

- 8) wskazuje miejsca występowania obszarów chronionych, pomników przyrody, obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy, uzasadnia potrzebę ich ochrony;
- 9) ocenia krajobraz pod względem jego piękna oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego „małej ojczyzny”.

Nauka komunikowania się w j. angielskim o prawdziwych miejscach w regionie daje uczniom możliwość prawdziwego porozumiewania się z gośćmi z innych krajów, przygotowania strony internetowej lub wymiany informacji z młodymi ludźmi ze szkół w innych krajach. Lekcja angielskiego może dodać lub uzupełnić informacje zdobywane przez uczniów na innych przedmiotach lub dać młodzieży możliwość przekazania po angielsku wiadomości, które słyszeli lub czytali po polsku.

Geografia

VII. Geografia Europy

9) określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem;

XVII. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii: środowisko przyrodnicze; rozmieszczenie ludności i gospodarka. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii;
- 2) przedstawia rozmieszczenie ludności i główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych.

W starszych klasach (VII-VIII) uczniowie będą gotowi wymieniać opinie i brać udział w krótkich dyskusjach na tematy związane z innymi przedmiotami szkolnymi. Będą mieli coś do powiedzenia, gdyż tematy te opanowali już w j. polskim - na lekcji angielskiego można więc się skupić na wsparciu środków językowych i zapewnieniu możliwości mówienia.

Geografia

X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy: rozmieszczenie ludności, struktura demograficzna Polski (wiekowa, narodowościowa, wyznaniowa, wykształcenia, zatrudnienia); migracje Polaków;

Przyroda

V. Ja i moje otoczenie. Uczeń:

- 1) proponuje rodzaje wypoczynku i określa zasady bezpieczeństwa z nimi związane.

Projekty edukacyjne

Praca nad projektem jest najwłaściwszą techniką nauczania zagadnień międzyprzedmiotowych. Aby móc wykorzystać do projektu związanego z innymi przedmiotami materiały źródłowe w języku angielskim, uczniowie powinni umieć:

- selekcjonować odpowiedni materiał;
- pobieżnie przeglądać partie materiału;
- korzystać z indeksów, spisów treści itd.;
- korzystać ze słownika;
- zrozumieć ogólny sens tekstu;
- streszczać;
- parafrazować w prostej formie;
- dokonać przekładu;
- pracować z innymi w grupie;
- pracować bez pomocy nauczyciela.

O rozwijaniu umiejętności samodzielnego uczenia się – poniżej.

4.2.10. Nauczanie zagadnień kulturowych (PP IX)

Obejmuje cztery główne obszary:

- poznawanie zwyczajów, wydarzeń i instytucji innych krajów;
- poznawanie zasad właściwego zachowania podczas pobytu w krajach anglojęzycznych lub w kontaktach z Brytyjczykami, Amerykanami, Australijczykami itd.;

- poznawanie swojego kraju z innej perspektywy oraz głębsze zrozumienie tradycji i kultury własnego narodu;
- rozwijanie kompetencji interkulturowej.

Pierwszy z tych obszarów poznawany jest zazwyczaj poprzez:

- czytanie lub słuchanie tekstów zawierających informacje o krajach anglojęzycznych;
- oglądanie ilustracji, rysunków i zdjęć;
- oglądanie filmów.

Dużej motywacji dostarcza uczniom, o ile jest możliwy, bezpośredni kontakt z uczniami z zagranicy, listowny lub za pośrednictwem poczty elektronicznej. Taki kontakt przybliża uczniom inne kraje i daje im możliwość spojrzenia na Polskę oczami cudzoziemca, co jest często niezwykle odkrywczym doświadczeniem. Program edukacyjny Unii Europejskiej *Uczenie się przez całe życie* (w ramach którego funkcjonuje Erasmus+ i *e-twinning*), stwarza szkołom szansę znalezienia partnerów w innych krajach. Wycieczka szkolna lub program wymiany jest dla uczniów wspaniałą okazją do bezpośredniego poznania kraju anglojęzycznego. Przebywając w towarzystwie gości z zagranicy lub wyjeżdżając za granicę, dzieci w sposób naturalny uczą się zasad obcowania z cudzoziemcami.

Inną drogą poznania stosownych zachowań jest oglądanie fragmentów programów telewizyjnych, filmów edukacyjnych na temat kultury lub filmów fabularnych. Można w ten sposób poznać zasady zachowania się przy stole, witania się i żegnania, zachowania w sklepie, restauracji itp.

W toku opanowywania funkcji i sytuacji ważną rolę w zrozumieniu zasad właściwego zachowania pełni nauka odpowiedniego rejestru językowego. Można ją wprowadzić, nalegając na używanie zwrotów *please* i *thank you* oraz przeprosin w rodzaju *sorry* lub *excuse me*.

4.2.11. Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się (PP X)

Celem rozwijania umiejętności samodzielnego uczenia się (*learner training*) jest pomóc uczniowi:

- efektywnie się uczyć,
- uniezależnić się od nauczyciela,
- rozwinąć zdolność poprawy własnych błędów,
- rozwinąć umiejętność pracy z materiałami źródłowymi w j. angielskim lub polskim.

Uczniowie powinni umieć:

- korzystać ze słownika,
a jeśli jest to słownik w wersji papierowej oznacza to
 - znajomość alfabetu;
 - znajomość części mowy, takich jak rzeczownik, czasownik, przymiotnik itd.
 - wiedzę o tym, czego się szuka (np. bezokolicznik czasownika);
 - umiejętność rozpoznania akcentu wyrazowego;
 - umiejętność przeczytania transkrypcji fonetycznej.
- W słownikach papierowych i cyfrowych uczniowie powinni umieć;
- wybrać właściwe znaczenie hasła;

- sprawdzić właściwe znaczenie hasła przez przetłumaczenie go na pierwszy język;
- rozumieć skróty lub wiedzieć, gdzie znaleźć ich objaśnienie.
- znać układ treści w podręczniku,
oznacza to:
 - umiejętność korzystania ze spisu treści;
 - znajomość sposobów korzystania ze słowniczka;
 - wiedzę o tym, gdzie można sprawdzić zagadnienia gramatyczne, np. pod koniec rozdziału, w specjalnym dziale na końcu podręcznika itd.;
 - wiedzę o tym, gdzie można sprawdzić transkrypcję fonetyczną;
 - znajomość powiązań między podręcznikiem a innymi pomocami typu materiały ćwiczeniowe lub strony podręcznika w internecie;
- prowadzić notatki,
oznacza to:
 - systematyczne zapisywanie słownictwa;
 - uważne przepisywanie z tablicy do zeszytu;
 - pilnowanie przejrzystości zapisu tematu lekcji i celów językowych;
 - odrabianie samodzielnie prac dodatkowych ;
 - notowanie, które strony w podręczniku i w zeszycie ćwiczeń odnoszą się do poszczególnych lekcji;
 - dokonywanie samooceny;
- uczyć się,
uczniowie potrzebują wyrobienia dobrych nawyków. Nauczyciel może im pomóc uczyć się:
 - dając zachętę. Nauka języka może wywoływać stresy, ale pozytywna zachęta i pochwała ze strony nauczyciela w istotny sposób zwiększa motywację;
 - chętnie przyjmując pytania. Ciekawość języka i chęć zadawania pytań są oznakami procesu uczenia się;
 - pozytywnie odnosząc się do błędów. Błędy są naturalną częścią procesu nauki. Należy pomagać uczniom w rozpoznaniu ich „ulubionych” błędów oraz w nauce sprawdzania i poprawiania siebie i kolegów (w sposób taktowny);
 - dając im czas na rozmowę o tym, w jaki sposób się uczą i jakie mają problemy. Z młodszymi dziećmi można porozmawiać po polsku;
 - zachęcając uczniów do odbioru nie tylko materiału językowego, ale również przekazywanych treści;
 - wyznaczając zadania prowadzące do samooceny;
 - proponując dodatkowe zadania, np. czytanie uproszczonych lektur lub rozwiązywanie zagadek;
 - prosząc uczniów, by wykonując zadanie zastanowili się nad jego przebiegiem (w jaki sposób podchodzą do zadania) i nad produktem (rezultatem), np. która część zadania była dla nich łatwa? Która była najtrudniejsza? Dlaczego? Co uczyniłoby zadanie łatwiejszym na przyszłość? Z młodszymi dziećmi można porozmawiać po polsku.
- wyszukać dodatkowe materiały,
oznacza to:

- znajomość tytułów książek uzupełniających, czasopism, gazet itp.;
- umiejętność korzystania z katalogu bibliotecznego;
- umiejętność wypełnienia rewersu w bibliotece;
- umiejętność proszenia o książkę z podaniem tytułu, autora i wydawcy;
- znajomość sposobów wyszukiwania informacji w internecie;
- umiejętność wyboru właściwej informacji z zestawu podawanego w wyszukiwarce internetowej.

(Te umiejętności przydatne są w nauce wszystkich przedmiotów i mogą być wpajane zarówno na lekcjach języka angielskiego, jak i na pozostałych zajęciach.)

- współpracować z innymi,
oznacza to, że uczeń powinien:
 - rozumieć, że koledzy uczą się w różny sposób;
 - zdawać sobie sprawę, że niektórym kolegom nauka języka obcego przychodzi trudniej niż innym;
 - uczyć się pomagać innym zrozumieć rozmaite zagadnienia;
 - wiedzieć, kiedy i jak zwrócić się o pomoc;
 - dzielić się z innymi;
 - obejmować w grupie różne role;
 - organizować pracę w grupie;
 - uczyć się gospodarować czasem;
 - rozwiązywać problemy;
 - rozwiązywać konflikty lub szukać wsparcia przy ich rozwiązywaniu.

Najlepszą okazją do nauki pracy w zespole jest przeprowadzenie projektów zespołowych. Praca nad projektem obejmuje:

- wspólne działanie zmierzające do jednego celu, jakim jest wykonanie pracy zbiorowej, którą następnie można zobaczyć i/lub usłyszeć;
- omówienie przebiegu wspólnej pracy w grupie;
- ocenę przez każdego z uczniów, na ile są zadowoleni z wyników swojej pracy i dlaczego.

Praca nad projektem daje uczniom okazję do:

- rozwijania swoich mocnych stron,
- własnej interpretacji zadania,
- wykazania się w innych dziedzinach uczniom, którzy mają mniejsze zdolności językowe.

Widząc owoc swojej pracy i przedstawiając go innym, uczniowie nabierają poczucia własnej wartości i wiary w swoje siły, co z kolei zwiększa w nich motywację do nauki.

Europejskie Portfolio Językowe (EPJ)

EPJ składa się z trzech części: biografii językowej, paszportu językowego oraz zbioru dokumentów.

EPJ jest do pobrania bezpłatnie ze strony www.ore.edu.pl.

Dostępne są dwie wersje dla szkoły podstawowej: dla uczniów w wieku 6-10 oraz 10-15.

Korzystając z *Biografii*, uczeń zapisuje informacje na temat swoich kontaktów z innymi językami, rozmówcami, kulturą innych krajów. Rozpatruje własne strategie językowe i ocenia „co już potrafi” ze „szczegółowych list umiejętności”. Uczniowie mają możliwość stawiania sobie celów, decydują, czy zdobyli którąś z umiejętności i czy mogą ją zaprezentować, np. nauczycielowi, czy też są na etapie „ćwiczenia”. W broszurze mogą zbierać przykłady prac, by pokazać zdobyte umiejętności. Zachęcając uczniów do prowadzenia EPJ, motywujemy ich do większej autonomii. W przyszłości rejestrowanie postępów nauczania języka obcego będzie stanowić korzystny atut przy poszukiwaniu pracy bądź staraniu się o przyjęcie na studia zagranicą.

Europass (<http://europass.org.pl>) oferuje elektroniczną wersję paszportu językowego.

4.3 Zalecane materiały nauczania

Podręczniki: *Steps Plus*, *Link*

Słownik *Oxford Wordpower* (słownik angielsko-polski, polsko-angielski)

Czytanki *Dominoes Readers*, *Oxford Read and Discover*

4.4. Wdrażanie programu

4.4.1. Planowanie pracy

Należy pamiętać, że każda szkoła odznacza się swoją własną specyfiką i w jej obrębie mamy do czynienia z klasami reprezentującymi różny poziom umiejętności i osiągającymi różne wyniki. W związku z powyższym niemożliwe jest opracowanie uniwersalnego planu pracy czy planu wynikowego. To, co oferuje wydawca, rozumiane jest jako przewodnik dla nauczyciela, który powinien być dostosowany do potrzeb poszczególnych uczniów i umiejętności.

Niektóre czynniki wpływające na ilość materiału mogą być ujęte w programie, jednak uwzględnić trzeba ograniczenia wynikające z przepisów prawa oświatowego. Istotne jest, by nauczać zgodnie z wytycznymi podstawy programowej. Nie można ominąć żadnego zawartego w niej elementu i należy tak realizować program, aby osiągnąć cele przyjęte na tym etapie nauczania. To właśnie podstawa programowa i program nauczania tworzą strukturę, wokół której planujemy, wykorzystując podręcznik jako pomoc dydaktyczną. W żadnym razie podręcznik nie stanowi planu.

Planując, należy brać pod uwagę Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 czerwca 2015 r. (z późn. zmianami) w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych, które nakłada obowiązek informowania uczniów i ich rodziców (opiekunów prawnych) o kryteriach oceniania i wymaganiach edukacyjnych. Ponadto istotne jest uwzględnienie dotychczasowych wyników i osiągnięć uczniów, ich poziomu umiejętności, a także potrzeb szkoły, dostępnej bazy oraz sytuacji socjalno-ekonomicznej środowiska lokalnego.

Wymagania edukacyjne zostały podane w podrozdziałach 3.2.–3.4. dla całego etapu edukacyjnego, czyli klas IV-VIII. Niemniej jednak, planowanie programu na okres 5 lat, podczas którego uczniowie dorastają i zmieniają się z dzieci w nastolatków i młodych dorosłych, jest niezmiernie trudne. Z tego względu sugerujemy zaplanowanie jednego programu, ale w dwóch etapach: klasy IV, V, VI (3 lata) i klasy VII, VIII (2 lata).

Badania pokazują, że określanie celów jest ściśle związane z motywacją i osiągnięciami. Kiedy uczeń ma jasny obraz tego, co ma osiągnąć, pomaga mu to organizować swoją pracę i skupić się na niej. Dla uczniów w wieku 9-10 lat pięć lat to połowa ich życia, określanie więc celów do osiągnięcia w takim horyzoncie czasowym jest dla nich niewyobrażalne. Trzy lata to też dużo, każdy etap nauki powinien więc być podzielony na krótsze części, jednego lub dwóch semestrów, aby uczniowie mieli poczucie celu i postępu.

Pierwszym krokiem w tworzeniu własnego programu nauczania jest rozdzielenie wymagań na kolejne lata, z użyciem wybranego podręcznika, a następnie ułożenie ich w logiczną całość. Na tym etapie planujemy również dodanie kryteriów oceniania (patrz rozdział 5). Każda szkoła posiada odrębny Szkolny system oceniania” (SSO), lub Przedmiotowy system oceniania (PSO) który reguluje zasady oceniania dla całej szkoły, w tym dla języków obcych. W konsekwencji oznacza to, że przed podjęciem pracy nad ocenianiem trzeba zapoznać się ze szkolnymi procedurami, skonsultować się z innymi nauczycielami języka angielskiego i innymi nauczycielami języków obcych w szkole. Nie jest dopuszczalne, aby szkoła posiadała inny system oceniania, a nauczyciel inny: istnieje jeden spójny system dla całej szkoły. Następnym krokiem w planowaniu pracy jest określenie ilości testów, które chcemy przeprowadzić. Nie zapominajmy o regularnym powtarzaniu wiadomości przed każdym testem; pozwoli to uczniom ugruntować dotychczas poznaną wiedzę. Do planu pracy możemy włączyć lekcje tematyczne związane z różnorodnymi obchodami świąt i innymi wydarzeniami, jak np. Europejskim Dniem Języków Obcych czy Dniem Ziemi. W przypadku tematycznych powiązań j. angielskiego z innymi przedmiotami (korelacji międzyprzedmiotowej) należy określić wspólne elementy programu z innymi nauczycielami. Takie podejście konieczne jest podczas planowania i realizacji projektów międzynarodowych. W ten sposób powstanie szkielet wymagań edukacyjnych i sposobu oceniania na cały rok szkolny, o którym będzie można poinformować uczniów i rodziców.

Kolejnym etapem jest zaplanowanie treści nauczania, w którym pomocne będą treści ujęte w podręczniku. Należy wykorzystać proponowany w nim materiał oraz – jeśli są dostępne – zestaw materiałów ćwiczeniowych i książkę nauczyciela, wzajemnie uzupełniające się i pozwalające podejść całościowo do zagadnienia. Treści nauczania konstruujemy w blokach tygodniowych z odpowiednią liczbą lekcji w każdym z nich i w efekcie otrzymujemy własny rozkład materiału.

Rola egzaminu zewnętrznego w planowaniu pracy

Na koniec VIII klasy szkoły podstawowej wszyscy uczniowie biorą udział w 90-minutowym pisemnym egzaminie z j. obcego, w tym j. angielskiego. Pełnej informacji o egzaminie należy szukać w aktualnym Informatorze przedstawionym przez Centralną Komisję Edukacyjną.

Ważne jest, aby planując naukę j. angielskiego pamiętać o głównym celu: że uczniowie mają rozumieć teksty mówione i pisane oraz komunikować się w mowie i piśmie. Potrzebują środków językowych: słownictwa, funkcji językowych i struktur gramatycznych, które im na to pozwolą. Uczniowie powinni umieć pokazać, że opanowali wszystkie obszary głównych celów podstawy programowej. Celem nauki nie jest zdanie egzaminu końcowego. Egzamin końcowy zbiera po prostu informacje, jak dobrze uczniowie radzą sobie z różnymi aspektami języka zawartymi w podstawie programowej.

Badania pokazują, że część nauczycieli wydaje się zdezorientowana faktem, że egzamin po VIII klasie nie ma części ustnej. Błędnie uznają, że w tej sytuacji nie muszą

przywiązywać do nauki mówienia tak dużej wagi jak do pozostałych obszarów podstawy. Umiejętności komunikacji są testowane na egzaminie pisemnym, lecz nie wprost, w ćwiczeniach na pisanie i słuchanie. Aby zrobić takie ćwiczenia, uczeń potrzebuje mieć znaczącą praktykę w mówieniu. Plan wynikowy lub rozkład materiały powinien zawierać wszystkie obszary ujęte w podstawie programowej. Uczniowie potrzebują ćwiczyć użycie języka w sytuacjach, odgrywaniu ról i innych ustnych zadaniach. Gdy uczeń ma przed sobą pisemne ćwiczenie dotyczące komunikacji, *wyobraża* sobie branie udziału w danej sytuacji, *słyszy* rozmowę w głowie i decyduje, jak odpowiedzieć lub jak zapytać, aby uzyskać odpowiedź. Taka umiejętność może rozwinąć się tylko dzięki praktyce w mówieniu i częstemu, aktywnemu używaniu języka.

Oczywiście egzamin jest ważny dla uczniów, gdyż punkty w nim zdobyte decydują o dostaniu się do wybranej szkoły, lecz jest on tylko podsumowaniem etapu nauki.

Klasy, w których nauczyciel realizuje całą podstawę i angażuje uczniów w aktywne używanie j. angielskiego w mówieniu i pisaniu są przygotowane do egzaminu lepiej niż te, w których nauczyciel skupia się tylko na egzaminie.

Plan wynikowy

Gdy logicznie uporządkowaliśmy wymagania i zebraliśmy treści nauczania, następnym dokumentem, jaki możemy zacząć tworzyć, jest plan wynikowy. Jego celem jest wyrażenie treści w postaci wyników, które, jak się oczekuje, osiągną uczniowie. Częściowo są one już gotowe jako 'wymagania edukacyjne', jednak ich postać jest jednak bardzo ogólna. Część uczniów będzie mogła osiągnąć te cele z łatwością i pokazać, jak doskonale opanowali zawarte w nich wymagania, podczas gdy inni będą w stanie zademonstrować jedynie ograniczony poziom osiągnięć. Biorąc przykładowo pod uwagę wymagania dla mówienia: *Uczniowie potrafią odpowiedzieć na pytania w prostych sytuacjach życia codziennego*. Część uczniów będzie w stanie odpowiedzieć na pytania typu: "What did you do at the weekend?"; "I see you've been shopping. Where did you go? Did you get anything nice?" udzielając pełnych odpowiedzi. Inni, nie radząc sobie z tym typem pytań, odpowiedzą jednak na pytania typu: "Did you go shopping today?"; "What did you buy?"; "Were you at home last at the weekend? Did you go to the cinema?". W obu przypadkach możemy powiedzieć, że wymagania zostały spełnione, lecz dotyczy to dwóch różnych poziomów osiągnięć. W planie wynikowym określamy, jakie będą te różne poziomy i jakie są nasze oczekiwania w stosunku do uczniów dla każdego obszaru planu. Stworzenie planu wynikowego wymaga wiele wysiłku, proponujemy więc, aby zacząć od planu proponowanego przez wydawcę i przystosować go do potrzeb naszych uczniów. Jeśli mamy uczniów ze specjalnymi potrzebami lub z orzeczeniami o trudnościach w nauce, będą oni potrzebować indywidualnych planów, skonsultowanych z innymi nauczycielami.

Poniżej przedstawiamy skalę ogólną dla poziomów biegłości językowej A1 i A2 z ESOKJ. Pochodzą one z Europejskiego Portfolio Językowego dla uczniów od 10-15 lat. Należy podkreślić, że poziomy te są cytowane tylko jako punkt odniesienia i nie są obowiązujące w polskiej szkole. Wiążące wymagania dla polskiej szkoły zawiera podstawa programowa.

A1

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi, dotyczące konkretnych potrzeb życia

codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, która posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.

A2

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.

Analizując dwa powyższe opisy, możemy dostrzec kilka istotnych różnic. Na poziomie A1 widzimy „potoczne wyrażenia” i „bardzo proste wypowiedzi” o „konkretnych potrzebach życia codziennego”. Na poziomie A2 uczeń „rozumie wypowiedzi” (już nie bardzo proste, ale nadal zawierające „bardzo podstawowe informacje”), nadal dotyczące życia codziennego, ale odnoszące się do szerszego zakresu tematów. Oznacza to, że pojawią się trudniejsze teksty, ale zawarta w nich informacja będzie prosta.

Na poziomie A1 zakres sytuacji, w których uczeń powinien poradzić sobie w j. angielskim, jest bardzo ograniczony. Uczeń potrzebuje rozmówcy, który mówi wolno, wyraźnie, jest cierpliwy i chętny do pomocy. Dla porównania, na poziomie A2 rozmowy przebiegają w normalnym tempie, ale dotyczą „rutynowych, prostych sytuacji komunikacyjnych”. Uczeń potrafi uczestniczyć w konwersacji, ale „na tematy znane i typowe”.

Informacja ta pozwala zrozumieć, do jakiego poziomu uczniowie muszą zrobić postępy w klasach VII i VIII. Korzystając z wprowadzonych już podstaw, rozszerzyć należy rozumienie tekstów mówionych i pisanych. Wynika z tego potrzeba rozwinięcia znajomości słownictwa, powtórzenia i poszerzenia zasobu leksykalnego posiadanego dotychczas przez uczniów.

Aby poradzić sobie z trudniejszymi tekstami, nie wystarczy znajomość pojedynczych słów, uczniowie muszą przyswoić dużą ilość zwrotów i wyrażeń, typowych pytań i odpowiedzi często spotykanych w codziennej komunikacji. Językiem w klasie musi być j. angielski, aby uczniowie mieli jak największy kontakt z językiem mówionym. Potrzebują przyzwyczaić się do języka mówionego w naturalnym tempie.

4.4.2. Warianty pracy z programem

Jak stwierdzono powyżej, każda grupa uczniów jest inna. W każdej grupie znajdują się uczniowie, dla których nauka języka obcego jest łatwa oraz inni, którzy wymagają pomocy. Mogą to być uczniowie mający również trudności z innymi przedmiotami lub tacy, dla których j. angielski jest szczególnie trudny. Niemniej jednak zadanie nauczyciela polega na uczeniu każdego i zapewnieniu, że każdy uczeń spełni wymagania konieczne do przejścia na następny poziom. Jak sugerowano powyżej, jednym ze sposobów jest stworzenie planu wynikowego, który jasno określa, czego oczekujemy. Uczniowie również powinni być poinformowani o wymaganiach po to, aby mogli planować swoją pracę i określać postępy.

Część szkół jest w korzystnej sytuacji, ponieważ mają one możliwość zorganizowania ‘kółka wyrównawczego’, na którym uczniowie wymagający pomocy mogą otrzymać wsparcie i

dotatkową praktykę. Innym rozwiązaniem jest zadanie klasie pracy na lekcji, podczas gdy nauczyciel będzie w stanie omówić problemy z kilkorgiem uczniów wymagających pomocy. Kolejna możliwość to system ‘buddy’, w którym uczeń zdolny wspiera kolegę z problemami, sprawdzając ćwiczenia wykonane na lekcji: np. dyktando, proste ćwiczenia gramatyczne. Inna wersja to ‘quality circle’, gdzie 4-5 uczniów na różnych poziomach zaawansowania pracuje razem, odpowiadając za jakość pracy każdego członka grupy. Czasem nauczyciele przygotowują materiały wspierające pracę uczniów wymagających pomocy.

Inni proponują różne typy zadań na różnych poziomach i pozwalają je uczniom wybrać. Co zaskakujące, uczniowie, dla których j. angielski jako przedmiot jest trudny, wybierają dla siebie zadania bardziej wymagające od tych, które wybrałyby dla nich nauczyciel. Co więcej, udaje im się je wykonać, podczas gdy uczniowie zdolni czasem wybierają zadania łatwiejsze.

Tego złożonego problemu różnych poziomów w klasie nie można łatwo rozwiązać. Wymaga to mnóstwa energii, poświęcenia i pomysłowości, aby dotrzeć do każdego ucznia, ale nagroda, w rozumieniu satysfakcji, jest ogromna, jeśli nam się to uda.

W żadnym wypadku nie można zapomnieć o uczniach, którzy wyróżniają się z grupy. Często w trakcie starań o postępy uczniów potrzebujących wsparcia, uczniowie zdolni są pozostawieni samym sobie, wykonując prace bez wysiłku i mechanicznie. Można prosić ich o pomoc słabszym kolegom, ale nie może się to zbyt często powtarzać. Część nauczycieli proponuje dodatkowe materiały, zadaje indywidualne projekty (często wymagające użycia internetu) lub przydziela odpowiedzialne role w klasowych przedsięwzięciach. Można zaangażować ucznia zdolnego w proces lekcji i wykorzystać go do ćwiczeń tzw. otwartych, wymagających większej sprawności językowej lub poprosić go o przygotowanie fragmentu lekcji, np. informacji o Wielkiej Brytanii lub Świątach Bożego Narodzenia. Uczniowie zdolni mogą spełniać funkcje prezentera na szkolnych przedstawieniach, sekretarza przy tablicy podczas gier, „słownika” podczas czytania itp. Mogą także czytać lektury odpowiadające ich poziomowi zaawansowania językowego lub szukać dodatkowych informacji jako dodatku do zadania. Można zachęcać uczniów zdolnych do udziału w konkursach i pomóc im w przygotowaniach do nich.

Tworzenie grup o zbliżonym poziomie biegłości językowej

Gdy w szkole są utworzone grupy o zbliżonym poziomie biegłości językowej, nauczyciel może zaplanować warianty programu dla różnych grup. W dziale ‘Ocenianie’ proponujemy opis dwóch różnych poziomów dla ułatwienia tego typu planów. Podczas gdy podstawa programowa musi być zrealizowana na wszystkich poziomach, można kłaść nacisk na różne jej elementy w zależności od umiejętności uczniów. Uczniowie, dla których nauka angielskiego jest trudna, odniosą korzyść z bardzo częstych powtórek materiału. Mogą być wprowadzone i ćwiczone proste funkcje językowe (zobacz: Plan wynikowy). Materiał gramatyczny obejmie tylko podstawowe formy i struktury. Oczekuje się, że uczniowie w takiej grupie będą rozpoznawać bardziej złożone formy, ale będą mieli problemy z ich tworzeniem. Natomiast uczniowie o wyższym poziomie biegłości będą potrzebowali zachęty do poszerzania środków językowych, które już opanowali, do wykonywania zadań na wyższym poziomie i motywacji do stosowania szerszego zasobu słów i bardziej skomplikowanych struktur. Teksty do czytania i słuchania na wyższym poziomie mogą posłużyć nie tylko do ogólnego i szczegółowego zrozumienia, ale także do analizy, jak język jest w nich użyty. Uczniowie mogą użyć poznanych w ten sposób struktur i słownictwa w mówieniu i pisanu.

Praca z uczniami z dysleksją

Polecamy lekturę *Dyslexia: a guide for teachers*, autorstwa K. Bogdanowicz, umieszczone na stronach internetowych wydawnictwa Oxford University Press.

Praca z klasą integracyjną

Praca z uczniami z deficytami intelektualnymi wymaga dokładnego zaplanowania pracy. Każde takie dziecko ma indywidualny program nauczania, który powinien być stworzony w drodze konsultacji z innymi nauczycielami w szkole oraz poradnią pedagogiczno-psychologiczną. Praca z dziećmi „z deficytami” wymaga konsekwentnego postępowania według ustalonego porządku, regularnego powtarzania materiału, użycia odpowiednich pomocy dydaktycznych, takich jak karty obrazkowe, zabawki i gry, które są pomocne podczas nauki języka obcego. Rapowanie, skandowanie, dryle i muzyka mogą być dobrze odbierane przez dzieci i wspomagać zapamiętywanie. Potrzebne również są karty pracy dla uczniów, które będą przystosowane do ich indywidualnych potrzeb. Większy rozmiar czcionki, linie i litery do pisania po śladzie to przykłady ułatwień, które mogą okazać się pomocne. Uczniowie potrzebują dużo zachęty i pochwał za każde, nawet najmniejsze osiągnięcie. Bardzo ważne jest włączanie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w życie klasy i nieizolowanie ich. Oznacza to zachęcanie ich do kontaktów z innymi uczniami i znalezienie dla nich odpowiednich ról w działaniach grupowych.

Praca z grupami międzynarodowymi

W klasach, w których uczniowie pochodzą z różnych krajów i środowisk o różnych językach ojczystych, potrzeba komunikacji jest naturalna. Jeśli uczeń obcokrajowiec ma ograniczone umiejętności posługiwania się językiem polskim, użycie j. angielskiego staje się autentyczne.

Należy zadbać o stworzenie atmosfery tolerancji i zainteresowania pochodzeniem dzieci, a przede wszystkim unikać wszelkiej krytyki odmiennych zwyczajów i religii. Uczniowie w międzynarodowej grupie mogą dużo się nawzajem od siebie nauczyć. Należy również zwrócić uwagę na klasy, w których są polscy uczniowie po powrocie z zagranicy. Mogą oni mieć inne potrzeby niż reszta klasy i wymagać indywidualnego programu kształcenia.

4.4.3. Pomoc dla uczniów

Na początku semestru nauczyciel powinien uzgodnić z uczniami zadania na dany semestr. Aby pomóc uczniom w utrzymaniu przejrzystego zapisu w zeszytach, można się do nich odwoływać po wypełnieniu każdego kolejnego punktu, co da uczniom pojęcie o tym, co już przerobili i uświadomi poczynione postępy.

Działy powtórzeniowe i arkusze samooceny w podręcznikach pomagają uczniom zobaczyć, jakie robią postępy i zrozumieć, nad czym trzeba jeszcze popracować (patrz rozdział 5. Ocenianie).

5. Ocenianie

5.1. Oczekiwane poziomy osiągnięć

Musimy brać pod uwagę to, że osiągnięcia ujęte w podstawie programowej są na poziomie przeciętnego ucznia. Możemy oczekiwać, że będą uczniowie, dla których to nie jest adekwatny opis ich osiągnięć, ponieważ reprezentują wyższy poziom umiejętności. Ustalając poziom osiągnięć, najistotniejsze jest ustalenie poziomu, który musi osiągnąć każdy uczeń, aby ukończyć naukę języka angielskiego w szkole podstawowej z wynikiem pozytywnym (co najmniej dopuszczającym). Wiadomym jest, że język angielski w szkole podstawowej stanowi przedmiot obowiązkowy dla ucznia, dlatego też wachlarz umiejętności, jakie powinien on opanować, jest szeroki.

Należy założyć, że po ukończeniu II etapu edukacyjnego niektórzy uczniowie osiągną minimalny poziom umiejętności. Jednakże nacisk należy położyć na to, **co** osiągnęli i **co są w stanie wyrazić** w języku angielskim, a nie na to, czego nie potrafią. Naszym celem jest zachęcić dzieci do dalszego rozwoju wskazując, co do tej pory osiągnęły i w jaki sposób mogą kontynuować naukę języka obcego.

U uczniów na tym poziomie będziemy obserwować znaczną różnicę w umiejętnościach w skrajnych punktach skali oceniania. Uczniowie w najwyższym stopniu skali (ocena 6) będą w sposób świadomy poszerzać swoje umiejętności językowe na drodze eksperymentowania i zastosowania tego, czego się wcześniej nauczyli, w nowych sytuacjach.

Uczniowie piątkowi lub czwórkowi na progu tego etapu będą z łatwością wykorzystywać swoje umiejętności w znanych sytuacjach, a czasami w sytuacjach wykraczających poza obszar ćwiczeń, choć w niektórych przypadkach obszar taki będzie poza zasięgiem ich możliwości.

Jednakże uczeń trójkowy będzie w stanie stosować język tylko w formie, z którą się zapoznał, w powtarzających się sytuacjach ćwiczonych na lekcjach. Udzielanie odpowiedzi z czasem stanie się automatyczne, choć może wymagać podpowiedzi ze strony nauczyciela. Na przykład, w odpowiedzi na pytanie „*What did you do last Saturday?*” prawdopodobnie zastosuje czas teraźniejszy. Dlatego też wsparcie nauczyciela jest potrzebne, aby uzyskać zamierzony efekt.

Uczeń na poziomie oceny 2, wykazujący ograniczone kompetencje językowe, będzie się ograniczał do wypowiadania pojedynczych słów i wyuczonych zwrotów lub fragmentów, które zastosuje w znanych, przećwiczonych sytuacjach i kontekstach. Na poziomie oceny 3 i 2 uczeń wymaga spokojnego interlokutora, który cierpliwie czeka na odpowiedź, powtarza wcześniejsze zdanie i – jeśli potrzeba – tworzy je powtórnie. Na przykład, jeśli uczeń powie: *Today I late. Stand up 8 o'clock. Too much sleep* nauczyciel rozumiejąc przekaz informacji, przeformułuje ją, mówiąc: *Oh dear! You overslept? You woke up at 8 o'clock? Did you forget to set your alarm clock?* i w ten sposób poprzez zademonstrowanie zrozumienia wypowiedzi, zachęca ucznia, mimo fragmentaryczności jego wypowiedzi.

Ważne jest, by zrozumieć, że uczeń wypowiadając się w ten sposób, komunikuje się z powodzeniem, a także że jest to etap nauczania języka obcego, przez który trzeba przejść, aby rozwijać kompetencje językowe na dalszym etapie. Nie możemy uznać takiego ucznia za nie rokującego nadziei, ale raczej wskazywać, że musi on wrócić do wcześniej przerobionego materiału i powtórzyć np. czasowniki opisujące czynności codzienne tak, aby w przyszłości zadania były dla niego łatwiejsze. Na poziomie oceny 2 uczeń będzie w stanie mówić lub pisać odpowiedzi na pytania, ale będzie miał duże trudności, by wypowiedzieć zdanie

samodzielnie. Opisy poziomów umiejętności podane powyżej pokazują, ile wsparcia potrzebuje uczeń na poziomie 2. Brak udzielenia pomocy uczniowi sprawi, że nie będzie on w stanie wypowiadać się. Dlatego tak ważne jest, by pamiętać o tym szczególnie przy konstruowaniu testów ustnych.

Koniec etapu II.1: poziom II.1 podstawowy

Znajomość środków językowych

Uczeń potrafi:

- dobrze opanować podstawowe struktury dla teraźniejszości, przeszłości i przyszłości - formy twierdzące i przeczące, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć popełnia liczne błędy podczas rozmowy,
- budować pytania i przeczenia we wszystkich znanych czasach, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć zdarza mu się popełniać liczne błędy podczas rozmowy,
- stosować poprawny szyk wyrazów w zdaniach twierdzących, przeczących i pytających w ćwiczeniach kontrolowanych; może mu się zdarzyć błąd, ale jest w stanie sam go poprawić, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela,
- rozpoznać i stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, choć popełnia liczne błędy,
- dysponować ograniczonym zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania podstawowych potrzeb w typowych codziennych prostych sytuacjach życiowych, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej. W niektórych obszarach, znajomość słownictwa może być bardzo ograniczona, jednak uczeń próbuje wykorzystać krótkie, zapamiętane proste zwroty.

Rozumienie wypowiedzi ustnych

(wypowiedzi są proste, krótkie, na tematy codzienne i artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela, może potrzebować powtórzenia, (PP II.1)
- wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca, i zapisać je, (PP II.5.)
- swobodnie napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny, (PP II.4/2.5)
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego, (PP II.2)
- sprawdzić, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną i w razie potrzeby umie nanieść poprawki, (PP II.5)
- określić typu wypowiedzi (np. rozmowa, ogłoszenie, informacja na dworcu, reklama itd.), (PP II.4)

- określić emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.), (PP II.2/II.3/II.4)
- określić intencję nadawcy/autora tekstu, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela, (PP II.3)
- określić kontekst rozmowy, (miejsce, sytuację, uczestników), (PP II.4)
- wywnioskować informacje z kontekstu na podstawie znanych wyrazów, (PP II.2/II.3/II.4/II.5)
- określić, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela, czy wypowiedź jest w oficjalnym lub nieoficjalnym stylu. (PP II.6)

Rozumienie wypowiedzi pisemnych

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens prostego krótkiego tekstu pisanego o problemach, wydarzeniach, postaciach, przedmiotach, np. listy, e-maile, SMS-y, pocztówki, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach), (PP III.1)
- sprawdzić, czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym tekście i czy jest prawidłowa czy nie, (PP III.4)
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane, (PP III.4)
- czasem wybrać informację, która pasuje do czytanego fragment lub częściowo wyselekcjonować odpowiednie informacje z tekstu czytanego, (PP III.4)
- czasem samodzielnie określać intencje autora tekstu oraz dostrzec w jakim celu tekst został napisany, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela, (PP III.2)
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście, (PP III.3)
- uzupełnić część brakujących informacji lub niektóre fragmenty tekstu podanymi (kilkoma z wielu) wyrazami lub zdaniami, aby stworzyć logiczny i spójny tekst, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela,
- rozróżnić styl oficjalny i nieoficjalny tekstu. (PP III.6)

Tworzenie wypowiedzi ustnych

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym,
- wyrazić znaczenie posługując się intonacją,
- powiedzieć kilka zdań o sobie, rozumieć i umieć odpowiedzieć na pytania dotyczące codziennych sytuacji i wydarzeń, np. opisać ludzi, miejsca, czynności, (PP VI.1, IV.1, IV.2)
- relacjonować wcześniej przygotowane wypowiedzi na temat faktów lub wydarzeń w przeszłości i teraźniejszości w bardzo prosty sposób, (PP IV.2)

- w bardzo prosty sposób relacjonować wydarzenia z przeszłości na podstawie historyjki obrazkowej lub innej pomocy wizualnej, (PP IV.2)
- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w prosty sposób udzielać, przekazać lub odmówić udzielania informacji oraz wyrazić np. intencje, plany, upodobania, opinie, uczucia, (PP IV.3, IV.4, IV.5, IV.6,)
- używać rozmaitych strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. używając innych słów, parafrazując, np. na temat doświadczeń swoich i innych, opinii innych osób, (PP XIII)
- stosować odpowiednie formy grzecznościowe w rozmowie. (PP IV.7)

Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Uczeń potrafi:

- wypełnić prosty formularz, wpisując dane o sobie, (PP VII.3)
- wykonać krótki opis ludzi, miejsc i zjawiska i czynności opierając się na obrazkach, (PP V.1, V.2)
- opisywać bardzo krótkie wydarzenia życia codziennego opierając się na pisemnych lub wizualnych sugestiach na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu, (PP V.2)
- napisać kilka zdań prezentując fakty z przeszłości i teraźniejszości na podstawie podanych notatek, (PP V.2)
- tworzyć bardzo proste, krótkie opowiadania relacjonując wydarzenia z przeszłości, opierając się na pisemnych lub wizualnych sugestiach, na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu, (PP V.2)
- w co najmniej jednym zdaniu wyrazić swoje upodobania, opinie, uczucia i w bardzo prosty sposób je uzasadnić, (PP V.4, V.5, V.6, VII. 4, VII.5)
- w co najmniej jednym zdaniu opisywać swoje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. o wakacjach, (PPV.3)
- poprawnie przeliterować większość poznanych słów, (PP I)
- poprawnie używać podstawowych zasad interpunkcji, (PP I)
- złożyć życzenia urodzinowe, świąteczne itp. na kartce w stylu odpowiednim dla odbiorcy (PP VII.6).

Reagowanie na wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej

Uwaga: na tym poziomie uczeń potrzebuje czasu zanim będzie odpowiadać ustnie, jego rozmowa wymaga cierpliwości ze strony rozmówcy, który prawdopodobnie będzie musiał powtórzyć, prosić o powtórzenie i potwierdzenie.

Uczeń potrafi:

- zareagować w sytuacjach codziennych w celu uzyskania, udzielania, przekazania, lub odmowy udzielania informacji, wyjaśnienie, choć popełnia błędy językowe, (PP VI.1, VI.2, VII.1, VII.2)

- wyrazić potrzebę objaśnienia i poprosić o powtórzenie. (PP VI.2, VII.2)
- uzyskać informacje, zadając pytanie, mimo że popełnia czasem błędy z *do /szykiem* wyrazów itp., (PP VI.3, VII.3)
- wziąć udział w krótkiej i prostej rozmowie na tematy życia codziennego i dobrze znane mu tematy, (PP VI. 2, VI.4, PP VI.5, VII.2, VII.4, VII.5)
- stosować zapamiętane formuły, aby rozpocząć i kończyć rozmowę, (PP VI.2, VII.2)
- stosować różne strategii komunikacyjne, aby prowadzić rozmowę, (PP VI.2, VII.2)
- stosować formy grzecznościowe adresując je np. do osób starszych itp., (PP VI. 14)
- przekazać proste informacje w formie zrozumiałej, stosując różne strategie kompensacyjne, aby wypełnić luki w swoim zasobie językowym, (PP XIII)
- prowadzić proste negocjacje z kolegami/ koleżankami np. o filmie, który będą oglądać, (PP VI.8, VII.8)
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie, (PP VI.8, VII.8)
- prosić o pozwolenie, udzielić i odmawiać pozwolenia, (PP VI.10, VII.10)
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i pragnienia, pyta o opinie, preferencje i pragnienia innych, zgadzać się, sprzeciwiać się, (PP VI.4, VI.5, VII.4, VII.5)
- wyrażać swoje emocje, (PP VI.13, VII.13)
- prosić, podziękować, zgodzić się na coś lub odmówić wykonania prośby, (PP VI.12, VII.12)
- ostrzegać, nakazywać, zakazywać i instruować, (PP.VI.11, VII.11)
- zapraszać i odpowiadać na zaproszenie (PP VI.7, VII.7).

Przetwarzanie wypowiedzi

Uczeń potrafi:

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych np. symbole na WC, znaki drogowe itp., (PPVIII.1)
- przekazać po polsku główne myśli tekstu słuchanego lub czytanego po angielsku, (PP VIII.2)
- przekazać po angielsku kilka zdań o krótkim tekście przeczytanym w języku polskim, np. informacji o mieście. (PP VIII.3)

Koniec etapu II.1: poziom II.1 pełny Znajomość środków językowych (PPI)

Uczeń potrafi:

- dobrze opanować podstawowe struktury dla wyrażenia teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, formy twierdzące, pytające i przeczące, w odpowiedzi ustnej i pisemnej,
- dysponować bogatym zasobem słownictwa dotyczącego codziennych tematów i sytuacji, zgodnym z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej,
- poprawić często popełniane błędy gramatyczne i ortograficzne,
- rozpoznać i poprawnie stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, zgodnie z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej.

Rozumienie wypowiedzi ustnych

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela, (PP II.1)
- zrozumieć ogólny sens krótkich wysłuchanych wypowiedzi, (np. komunikatów, instrukcji, dialogów, tekstów narracyjnych), tzn. o czym jest tekst, wywnioskować ogólne znaczenie i sens na podstawie znanych słów i wyrazów, (PP II.2)
- ogólnie określić temat dyskusji, prowadzonej na znane tematy powoli i w sposób jasny, (PP II.2)
- zrozumieć ogólny sens nagranej wypowiedzi rodzimych użytkowników języka angielskiego na tematy codzienne, gdy mówią oni wyraźnie, (PP II.2)
- wyszukać i zidentyfikować określoną informację w zdaniach i dialogach; sprawdzić czy podana informacja jest w tekście i czy jest prawidłowa czy też nie; wybrać informacje, które pasują do usłyszanych fragmentów lub wyselekcjonować odpowiednio informacje z tekstu słuchanego, (PPII.5)
- określać typ tekstu (np. reklama, rozmowa, wykład itd.), (PP II.4)
- określać intencję nadawcy/autora tekstu, (PPII.3)
- zrozumieć gdzie, kiedy i w jakiej sytuacji tekst słuchany ma miejsce i kim są rozmówcy, (PP II.4)
- rozróżnić styl oficjalny i nieoficjalny wypowiedzi. (PPII.6)

Rozumienie wypowiedzi pisemnych

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens krótkiego tekstu dotyczącego informacji, wydarzeń, problemów, postaci, przedmiotów (np. listy, e-maile, SMS-y, pocztówki, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach) (PP III.1)
- zrozumieć najczęściej używane oznaczenia w miejscach publicznych np. napisy na ulicach, w restauracjach, szkołach, na dworcu, (PP III.1)
- wyszukać i zidentyfikować określoną informację w tekście; sprawdzić czy podana informacja jest w tekście i czy jest prawidłowa czy nie; wybrać informację, która

pasuje do czytanego fragmentu lub wyselekcjonować odpowiednio informacje z tekstu czytanego, (PPIII.4)

- wyszukiwać informację w Internecie lub innych źródłach po angielsku i wyselekcjonować ją odpowiednio, (PP XII)
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane, (PP III.4)
- określać intencje autora tekstu, w jakim celu tekst został napisany, (PP III.2)
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście, (PPIII.3)
- uzupełnić brakujące informacje, lub fragmenty, wyselekcjonować odpowiednie z kilku możliwych, wyrazy lub zdania, aby stworzyć logiczny i spójny tekst. (PP III.1, III.4)

Tworzenie wypowiedzi ustnych

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym,
- wyrazić znaczenie posługując się intonacją,
- opisywać w prosty sposób co widzi na obrazku, na zdjęciu (osoby, miejsca, czynności, zjawiska, przedmioty), (PP IV.1)
- odpowiedzieć w prosty sposób o przebiegu wydarzenia życia codziennego, (PP IV.2)
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości np. podczas przygotowanej prezentacji, (PP IV.3)
- relacjonować wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości, używając rozmaitych strategii dla podtrzymania płynności wypowiedzi, np. parafrazując, przekształcając, (PP IV.3, XIII)
- wyrażać i uzasadnić swoje upodobania, opinie, poglądy i uczucia w prosty sposób np. na podstawie ilustracji, krótkiego artykułu lub piosenki, (PP IV.4, IV.5, IV.6)
- opisywać swoje intencje i plany na przyszłość np. dot. dalszej edukacji, ambicji, wymarzonych podróży itp., (PP IV.4)
- stosować oficjalny styl wypowiedzi w przygotowanej prezentacji np. dla publiczności. (PP IV.8)

Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Uczeń potrafi:

- wypełnić prosty kwestionariusz osobowy, (PP VII.3)
- opisać w prosty sposób osoby, przedmioty, miejsca i czynności pokazywane na obrazku, (PP V.1)

- napisać krótki list do kolegi o codziennych czynnościach, o miejscu zamieszkania, o szkole, o rodzinie, o swoich zainteresowaniach, (PP V.1, VII.2)
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości, np. prezentując informacje w ramach projektu na plakacie lub stronie internetowej, (PP V.2)
- napisać proste, krótkie opowiadanie, relacjonując wydarzenie z przeszłości na podstawie notatki, obrazka itp., (PP V.2)
- napisać notatkę, np. w pamiętniku, opisując w prosty sposób zdarzenia i uczucia, (PP V.2, V.7)
- opisywać intencje i plany na przyszłość np. w liście do kolegi lub koleżanki, (PP V.4)
- opisywać doświadczenia swoje i innych np. opisując kilka zdań o wakacjach, koncercie, wycieczce itp., (PP V.2)
- napisać pozdrowienia lub życzenia, stosując odpowiedni styl, (PP VII.6)
- napisać krótkie zaproszenie lub podziękowanie, stosując odpowiedni styl, (PP VII. 6, VII.7)
- poprawnie przeliterować większość poznanych słów, (PP I)
- poprawnie używać zasad pisowni oraz interpunkcji, (PP I)
- uzupełnić brakujące informacje, lub fragmenty, wyselekcjonować odpowiednie wyrazy lub zdania z kilku możliwych, aby stworzyć logiczny i spójny tekst. (PP III.2)

Reagowanie na wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej

Uczeń potrafi:

- brać udział w krótkich rozmowach na znane mu tematy, (PP VI.2)
- nawiązać kontakty, przedstawić się, przywitać i pożegnać, składać życzenia i odpowiednio reagować, (PPVI.1, VI.2, VI.6; VII.1, VII.2, VII.6)
- rozpoczynać, podtrzymać i zakończyć rozmowę lub list w celu uzyskania, udzielenia, przekazania lub odmowy udzielenia informacji i odpowiednio reagować, (PP VI.2, VI.3, VII.2, VII.3, VII.13)
- porozumieć się skutecznie w typowych codziennych sytuacjach np. zakupy, podróże, (PP VI.2, VI.3, VI.5)
- udzielać prostych wskazówek i instrukcji i odpowiednio zareagować, (PP VI.10, VII.10)
- porozumieć się bezpośrednio i wymienić informacje dotyczące codziennych potrzeb, prowadząc proste negocjacje np. o terminie wykonania zadania, (PP VI.8, VII.8)
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie, (PP VI.8, PPVII.8)

- prosić o pozwolenie, udzielić i odmawia pozwolenia, (PP VI.10, PP VII.10)
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i pragnienia, pyta o opinie, preferencje i pragnienia innych, zgadzać się, sprzeciwiać się, (PP VI.4, VI.5, VII.4, VII.5)
- wyrażać uczucia, opinie i własne poglądy na codzienny tematy w prosty sposób, (PP VI. 4, VI.12, PP VII.4, VII.12)
- prosić o coś oraz zgodzić się na prośbę lub odmówić prośbie, (VI.12, VII.12)
- poprosić o powtórzenie i wyjaśnienie. (PP VI.2)
- zapraszać i odpowiadać na zaproszenie (PP VI.7, VII.7)

Przetwarzanie wypowiedzi

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych np. symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach) (PPVIII.1)
- przekazać po polsku główne myśli tekstu autentycznego słuchanego lub czytanego po angielsku, (PPVIII.2)
- przekazać po angielsku kilka zdań o krótkim tekście przeczytanym w języku polskim, np. informacji o mieście, (PP VIII.3)
- wyrazić po angielsku reakcję na sytuacje codzienne opisane po polsku, np. tłumacząc sens napisu, menu, instrukcje itd., (PP VIII.3)
- wyrazić po angielsku lub po polsku, zależnie od potrzeby, kilka zdań na temat różnic zachowania w danej sytuacji, dotyczących zasad kulturowych, (PPVIII.2, VIII.3)
- przekazać krótką informację podaną po angielsku osobie, która nie rozumie tego języka, (PPVIII.2, VIII.3)
- poprosić o wyjaśnienie i pośredniczyć pomiędzy osobą mówiącą po angielsku, której chce przekazać krótką informację, a osobą, która nie rozumie tego języka. (PPVIII.2, VIII.3)

5.2. Sposoby oceniania

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej, określonej w odrębnych przepisach, i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę. (Roz. MEN z dnia 18.06.2015 r. w sprawie warunków i sposób oceniania z późniejszymi zmianami). Proponuje się dwa rodzaje oceniania: bieżące i okresowe.

5.2.1. Ocenianie bieżące

Ocenianie bieżące dostarcza informacji o rozwoju ucznia, jego aktywności i osiągnięciach w zakresie języka angielskiego w ciągu semestru.

Cele:

- pomóc uczniom rozpoznać i zrozumieć swoje mocne i słabe punkty oraz dać im jasne wskazówki, nad czym powinni więcej pracować;
- motywować uczniów do dalszej pracy poprzez pokazywanie im osiągniętego postępu i pomaganie im w określeniu swoich następnych celów w dalszej nauce;
- przekazać rodzicom/ prawnym opiekunom informację o postępach dziecka, jego mocnych i słabych stronach, a także wskazać, w jaki sposób dziecko powinno pracować, by osiągnąć lepsze wyniki;
- dać nauczycielowi informację zwrotną na temat efektywności jego nauczania, właściwego doboru materiałów itp. oraz pomóc w adaptowaniu planu nauczania, jeśli zachodzi taka potrzeba.

5.2.2. Ocenianie okresowe

Ocenianie okresowe to opis rozwoju ucznia, jego aktywności i osiągnięć pod koniec semestru, roku szkolnego lub etapu.

Cele:

- przekazać uczniowi, rodzicom/prawnym opiekunom i nauczycielom obraz postępów, aktywności i osiągnięć w języku angielskim pod koniec pewnej części programu nauki;
- dostarczyć informacji nauczycielowi odpowiedzialnemu za następny etap nauki.

Każda szkoła posiada własny „Szkolny system oceniania” (SSO), a w nim określone zasady oceniania uczniów w zakresie określonych przedmiotów, w tym języków obcych. Szkolny zespół nauczycieli języków obcych opracowuje jednolity system dla wszystkich języków. Określa on, w jaki sposób różne aspekty programu nauczania (gramatyka, słownictwo, sprawności: czytania, słuchania, pisanie i mówienia) są testowane; jaki wpływ ma każda część na ocenę okresową (np. słuchanie obejmuje 10%, czytanie 20% itd.); liczbę i terminy testów; kryteria oceniania dla zadań otwartych oraz system przeliczania punktów na oceny. Na podstawie SSO każdy nauczyciel przygotowuje swój szczegółowy plan oceniania dla danej klasy. Informacja o wymaganiach edukacyjnych i planie oceniania semestralnego jest przekazywana uczniom i rodzicom /prawnym opiekunom na początku roku szkolnego, aby cele i zasady oceniania były od początku jasne.

5.3. Planowanie technik oceniania i wystawiania stopni

Należy pamiętać, że ocenianie powinno być obiektywne, trafne, rzetelne i wykonalne. Uczeń musi rozumieć każdą ocenę, którą uzyskuje, wiedząc, za co i po co jest oceniany i jakie ta ocena ma znaczenie. Nauczyciel musi być w stanie uzasadnić ocenę rodzicom/prawnym opiekunom. Wszystko to wymaga od nauczyciela dobrej organizacji warsztatu pracy. W skład zestawu dokumentów każdego nauczyciela powinny wchodzić:

- podstawa programowa;
- program nauczania;
- wymagania edukacyjne dla ocen semestralnych/rocznych;
- kryteria oceniania;
- plan wynikowy;

- zorganizowany zestaw wszystkich testów, kartkówek i innych form prac pisemnych planowanych dla uczniów podczas roku szkolnego, łącznie z kluczami i systemem punktowania;
- jasny system notowania ocen, z wyjaśnieniem, za co jest każda z nich i jak ją uzasadnić (np. ponumerowane i indeksowane).

Mając podobny system, nauczyciel jest w stanie spokojnie znaleźć odpowiednie wyjaśnienie każdej oceny ucznia. Może systematycznie przekazywać uczniowi i jego rodzicom/ prawnym opiekunom informację zwrotną o postępach ucznia, jego mocnych i słabych stronach i o tym, co powinien zrobić, aby te słabe strony poprawić.

Powyższa dokumentacja może być również potrzebna w szkolnym systemie badania poziomu osiągnięć i przedstawienia dyrektorowi (w ramach nadzoru pedagogicznego), jak monitorowane są postępy i osiągnięcia uczniów.

Proponujemy następujący plan oceny postępów i osiągnięć uczniów w szkole podstawowej. Na końcu III klasy lub na początku IV uczniowie piszą test sprawdzający, na podstawie którego będą mogli być podzieleni na grupy o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie j. angielskiego. Nauczyciel może wtedy zaplanować pracę na każdy rok, używając testów postępu i osiągnięć w zestawie z podręcznikiem, który wybrali. Następnie proponujemy przeprowadzenie testu sprawdzającego osiągnięcia (badania wyników) wspólnego dla wszystkich klas VI, którego celem będzie ocena, na jakim etapie docelowego poziomu dla klas VIII uczniowie tych klas się znajdują. Wyniki takiego testu pomogą nauczycielowi zaplanować ewentualną pracę wyrównawczą i ocenić, czy konieczne będą dodatkowe godziny pracy, np. godziny dyrektorskie. Będzie można rozpoznać potrzeby uczniów, którzy wymagają indywidualnego wsparcia i z drugiej strony tych, których duże zaawansowanie w nauce języka może wymagać indywidualnego programu nauki.

W końcowej klasie nauki w szkole podstawowej uczniowie klas VIII najprawdopodobniej przystąpią do egzaminu próbnego (opartego na egzaminie ósmoklasisty), a jego wyniki dadzą kolejną informację, nad jakimi obszarami podstawy programowej trzeba jeszcze popracować, aby osiągnąć docelowy poziom. Wyniki egzaminu zewnętrznego wraz z przeprowadzoną w klasach oceną sprawności mówienia w klasie VIII dadzą pełną informację o poziomie osiągnięć ucznia.

Planując formy oceniania i opracowując testy, warto zadać sobie następujące pytania:

5.3.1. Co chcę sprawdzić?

Oceniając postępy ucznia w kierunku uzyskania poziomów osiągnięć, należy oceniać wszystkie aspekty programu nauczania (patrz rozdział Treści nauczania). Proponujemy, by testując na tym etapie nauczania języka, jednakowo traktować wszystkie aspekty programu nauczania (patrz rozdział 3. Treści nauczania).

5.3.2. Dlaczego chcę to sprawdzić?

- Aby ocenić postępy poszczególnych uczniów i ustalić obszary, które wymagają pracy wyrównawczej i pomocy.
- Aby ocenić postępy klasy i odnotować je w dzienniku.

5.3.3. W jaki sposób to sprawdzę?

Istnieją dwie główne kategorie testów: obiektywne i subiektywne.

Testy obiektywne

Są to testy zawierające klucz i ograniczoną liczbę poprawnych odpowiedzi. Stanowią szybki i łatwy sposób oceniania nauki i postępów. Testy należy zaplanować tak, by maksymalna łączna liczba punktów stanowiła 10 lub wielokrotność tej liczby. Zaznaczanie odpowiedzi w okienkach ułatwia sprawdzanie. Wyniki można wyrazić w procentach lub procentach przeliczanych na stopnie.

Testy subiektywne

Są to testy, w których nauczyciel ocenia wykonanie całości, zazwyczaj ustne lub pisemne. Mogą być miarodajne jedynie wtedy, jeśli wyniki wyrażone są w odniesieniu do ustalonych kryteriów, czyli ocenę wystawia się według kryteriów opisujących wykonanie zadania. Oznacza to, że powinien istnieć zestaw kryteriów oceny, aby wszyscy oceniający brali pod uwagę te same wartości. Sprawności produktywne, takie jak pisanie i mówienie, można skontrolować za pomocą testów subiektywnych zawierających kryteria oceny (patrz podrozdział dot. wystawiania ocen).

Wyniki testów obiektywnych i subiektywnych powinny zostać wyrażone w sposób przejrzysty zarówno dla sprawdzającego, jak i ucznia.

Techniki kontroli

Testy powinny zawierać różnorodne ćwiczenia i techniki znane uczniom. Eliminuje się dzięki temu możliwość błędów z powodu niezrozumienia zadania.

Poniżej zawarte są wskazówki, co i w jaki sposób można sprawdzić w ramach poszczególnych aspektów programu nauczania.

Słownictwo

Co można sprawdzić?

- umiejętność radzenia sobie w codziennych sytuacjach;
- odpowiedni dobór słownictwa;
- zakres słownictwa.

Jak można to sprawdzić?

- dopasowywanie słów do obrazków, przedmiotów, opisów;
- rozróżnianie wyrazów często mylonych;
- uzupełnianie luk;
- rozpoznawanie zestawów wyrazów;
- rozpoznawanie prawidłowej pisowni.

Gramatyka

Co można sprawdzić?

- poprawność podstawowych struktur;
- formy pytające i przeczenia;
- czasy;
- szyk wyrazów.

Jak można to sprawdzić?

- uzupełnianie luk w tekście;
- poprawianie błędów;

- wstawianie brakujących wyrazów;
- wyszukiwanie zbędnych wyrazów;
- wyszukiwanie brakujących wyrazów;
- dobieranie struktur do bodźców wzrokowych;
- pytania wielokrotnego wyboru (2/3/4 opcji).

Słuchanie

Co można sprawdzić?

- zdolność zrozumienia nauczyciela, kolegów/koleżanek, nagranych materiałów;
- uzyskiwanie informacji;
- rozpoznawanie kontekstu;
- rozpoznawanie najważniejszych myśli;
- rozpoznawanie uczuć mówiącego.

Jak można to sprawdzić?

- zaznaczanie odpowiedzi w okienku pytania typu prawda/fałsz;
- wypełnianie formularzy;
- numerowanie;
- porządkowanie (np. obrazków);
- rozróżnianie dźwięków;
- wykorzystanie nagrań jako bodźca;
- przekształcanie zasłyszanej informacji w formę pisemną (np. uzupełnianie tabeli);
- rozróżnianie intonacji wznoszącej i opadającej.

Mówienie

Co można sprawdzić?

- umiejętność współpracy;
- wymienianie informacji o sobie;
- poprawność i płynność;
- komunikację interaktywną;
- zdolności negocjacyjne;
- wymowę: dźwięki oraz akcent, rytm i intonację;
- zasób struktur i słownictwa;
- umiejętność stosowania strategii komunikacyjnych.

Jak można to sprawdzić?

- dobieranie odpowiednich odpowiedzi;
- kończenie zdań;
- rozpoznawanie podobnych dźwięków;
- dobieranie właściwej intonacji;
- opisywanie ludzi, miejsc, zdarzeń;
- ćwiczenia na luki informacyjne;
- ćwiczenia wielokrotnego wyboru (2/3/4 opcje);
- praca w parach.

Badania w polskich szkołach wskazują, że część nauczycieli ma trudności z oceną sprawności mówienia. Jako uzupełnienie tradycyjnej oceny mówienia proponujemy następujące możliwe podejścia:

- dawanie uczniom stopni za mówienie podczas pracy w parach. W klasie 18-osobowej, jeśli praca w parach odbywa się na każdej lekcji w tygodniu, wystarczy ocenić mówienie 3 par na każdej lekcji. Pozwoli to na znaczącą praktykę w mówieniu dla wszystkich uczniów w ciągu tygodnia.
- nagrywanie przez uczniów dłuższych wypowiedzi. Może mieć to miejsce w domu, gdzie uczniowie mogą użyć internetowej aplikacji do nagrywania głosu (np. Vocaroo), w szkolnej bibliotece lub świetlicy. Jeśli mamy dostęp do sali komputerowej, wszyscy uczniowie mogą się nagrać równocześnie. Nauczyciel może wysłuchać i ocenić ich później, bez presji czasu. Każdy uczeń może mieć portfolio swoich nagrań, pokazujące jego postęp w mówieniu.
- przygotowywanie przez uczniów grupowych prezentacji, w których każdy z nich mówi. Prezentacja jest przedstawiana całej klasie i oceniana zgodnie z wcześniej podanymi uczniom kryteriami. Prezentacje mogą być również cyfrowe, z nagrałymi głosami.

Czytanie

Co można sprawdzić?

- rozpoznawanie najważniejszych informacji;
- rozpoznawanie istotnych informacji;
- rozumienie przesłania/znaczenia napisanego tekstu.

Jak można to sprawdzić?

- pytania na zrozumienie;
- poprawianie błędnych informacji;
- porządkowanie akapitów;
- dopasowywanie informacji do obrazków;
- pytania wielokrotnego wyboru (2/3/4 opcje);
- pytania typu prawda/fałsz.

Pisanie

Co można sprawdzić?

- zdolność przekazywania informacji;
- zdolność przekazywania informacji o sobie;
- zdolność opisywania ludzi, miejsc, zdarzeń;
- poprawność;
- porządkowanie myśli i pomysłów;
- pisownię.

Jak można to sprawdzić?

- opis obrazka;
- pisanie sterowane: punkty, które trzeba zawrzeć;
- mini-dialogi;

- pocztówki;
- uzupełnianie zdań / akapitów;
- krótkie listy nieoficjalne.

Ocenianie zintegrowane

Od czasu do czasu nauczyciel może potrzebować sprawdzenia więcej niż jednej sprawności jednocześnie. Poniżej zawarte są pomysły zadań pozwalających na zintegrowane ocenianie. Dla każdego z zadań powinno się ustalić kryteria oceny:

- zadania związane z dyktandem (słuchanie, pisanie, czytanie) – tekst czytany przez nauczyciela lub nagrany;
- praca projektowa: prezentacje ustne i/lub pisemne; oceniając należy brać pod uwagę zarówno produkt (kończącą prezentację), jak i proces przygotowania, np. wykorzystanie źródeł, współpracę w grupie, podział ról itp.;
- stworzone przez uczniów inscenizacje i dialogi przygotowane wcześniej i przedstawione na lekcji.

5.3.4. W jaki sposób wystawię oceny?

Jeśli oceny, np. za obiektywny test słownictwa, wyrażone są procentami, można je przełożyć na stopnie. W ramach WSO każda szkoła posiada własny, obowiązujący w niej system przeliczania ocen.

Przykładowe przeliczenie wygląda następująco:

Procenty	Stopnie
96-100%	6
80-95%	5
65-79%	4
50-64%	3
34-49%	2
0-33%	1

Poniższe kryteria mogą zostać użyte do oceny testów i wystawienia uczniom stopni odzwierciedlających ich umiejętności. W zależności od zadania mają zastosowanie tylko niektóre z wymienionych punktów poszczególnych kryteriów. Korzystając z planu wynikowego, możemy wybrać dla danego zakresu materiału konkretne wymagania edukacyjne. Następnie sprawdzamy ich realizację. Jak opisano w podrozdziale 5.1, uczniowie będą prezentowali różne poziomy osiągnięć. Żeby być obiektywnym nauczyciel potrzebuje szczegółowych opisów osiągnięć na każdą ocenę. Mimo że każdy nauczyciel powinien stworzyć własne wymagania na poszczególne oceny według swojego planu wynikowego, jako pomoc proponujemy poniższe kryteria.

Kryteria oceny powinny być używane w połączeniu z treściami nauczania oraz odpowiednim poziomem osiągnięć (klasa 6 podstawowy lub ponadpodstawowy; klasa 8 podstawowy lub pełny).

Skala ocen koniec klasy 6

Proszę zauważyć, że w przypadku umiejętności receptywnych różnice poziomów są nieznaczne. Bardziej widocznie uwypuklają się w umiejętnościach produktywnych.

Znajomość środków językowych

5

Uczeń potrafi:

- dobrze opanować podstawowe struktury dla teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, formy twierdzące i przeczące, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć popełnia błędy podczas rozmowy;
- budować pytania i przeczenia we wszystkich znanych czasach, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć zdarza mu się popełniać liczne błędy podczas rozmowy;
- stosować poprawny szyk wyrazów w zdaniach twierdzących, przeczących i pytających w ćwiczeniach kontrolowanych; może mu się zdarzyć błąd, ale jest w stanie sam go poprawić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- rozpoznać i stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, choć popełnia liczne błędy;
- dysponować ograniczonym zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania bardzo podstawowych potrzeb w typowych codziennych prostych sytuacjach życiowych, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej. W niektórych obszarach znajomość słownictwa może być bardzo ograniczona, jednak uczeń próbuje wykorzystać krótkie, zapamiętane proste zwroty.

4

Uczeń potrafi:

- opanować podstawowe struktury dla teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, ale może mieć trudności z czasem przeszłym (np. czasownikami nieregularnymi) lub formami przeczącymi. Zna ograniczoną liczbę czasowników;
- dobrze opanować pytania z inwersją; może potrzebować przypominania tworzenia pytań z operatorem *do* i *did*. Dobre opanowanie form przeczących z czasownikiem *be*, może mieć trudności z szykiem zdania przy użyciu innych czasowników;
- stosować poprawny szyk wyrazów w zdaniach twierdzących, przeczących i pytających w ćwiczeniach kontrolowanych; może mu się zdarzyć błąd, ale przy pomocy nauczyciela jest w stanie poprawić się;
- rozpoznać i stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, choć popełnia liczne błędy;
- dysponować bardzo ograniczonym zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania bardzo podstawowych potrzeb w typowych codziennych prostych sytuacjach życiowych, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej. W niektórych obszarach, znajomość słownictwa może być bardzo ograniczona, jednak uczeń próbuje wykorzystać krótkie, zapamiętane proste zwroty.

3

Uczeń potrafi:

- w ćwiczeniach kontrolowanych opanować podstawowe struktury dla wyrażenia teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, w formach twierdzących i przeczących, mimo popełnianych błędów;

- opanować struktury wyrażające czynności przeszłe z czasownikiem *to be (past simple)*; w miarę opanować struktury wyrażające czynności przeszłe (*past simple*). Uczeń ma opanowane czasowniki regularne, chociaż zna i stosuje poprawnie ograniczoną liczbą czasowników nieregularnych;
- dysponować ograniczonym zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania bardzo podstawowych potrzeb w typowych, codziennych sytuacjach życia codziennego, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej. W niektórych obszarach znajomość słownictwa może być tak ograniczona, że komunikat jest niejasny. Potrzebuje pomocy od rozmówcy, aby wyrazić swoje potrzeby.

2

Uczeń potrafi:

- opanować podstawowe struktury dla wyrażenia teraźniejszości i przyszłości, w formach twierdzących i przeczących, w ćwiczeniach kontrolowanych, mimo popełnianych błędów; w formach przeczących popełnia bardzo dużo błędów;
- opanować struktury wyrażające czynności przeszłe z czasownikiem *to be (past simple)*; w miarę dobrze opanować struktury wyrażające czynności przeszłe (*past simple*), chociaż z bardzo ograniczoną liczbą czasowników nieregularnych (np. *go, have, do*);
- dysponować bardzo ograniczonym zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania bardzo podstawowych potrzeb w typowych, codziennych sytuacjach życia codziennego, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej. Komunikat jest często niejasny, fragmentaryczny. Potrzebuje pomocy od rozmówcy, aby wyrazić swoje potrzeby.

Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych

(gdy wypowiedzi są proste, krótkie, na tematy codzienne i artykułowane wyrażnie, w standardowej odmianie języka)

5

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela;
- wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca i zapisać je;
- swobodnie napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny;
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego, gdy są artykułowane wyrażnie, powoli i są powtarzane;
- sprawdzić, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną i w razie potrzeby nanieść poprawki;
- określić typ wypowiedzi (np. rozmowa, ogłoszenie, informacja na dworcu, reklama itd.);
- określić emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.);
- określić intencję rozmówców, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;

- określić kontekst rozmowy (miejsce, sytuację, uczestników);
- wywnioskować informacje z kontekstu na podstawie znanych wyrazów;
- zrozumieć ogólny sens prostego krótkiego tekstu pisanego, np. ogłoszenia, instrukcji, prostego artykułu, listu lub innego tekstu informacyjnego lub narracyjnego, na dobrze znane mu tematy;
- sprawdzić, czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym tekście i czy jest prawidłowa czy nie;
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane;
- określić typ tekstu (np. ogłoszenie, artykuł, reklama, pocztówka itd.);
- określić, do kogo jest adresowany prosty tekst;
- określić, w jakim celu prosty tekst został napisany, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście;
- korzystać ze słownika, aby samodzielnie czytać tekst ze zrozumieniem.

4

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela;
- wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca i zapisać je;
- napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny, ale może potrzebować więcej czasu lub powtórzeń;
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego, gdy są artykułowane wyraźnie i powoli;
- sprawdzić, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną i w razie potrzeby nanieść poprawki po interwencji nauczyciela;
- określić typ wypowiedzi (np. rozmowa, ogłoszenie, informacja na dworcu reklama itd.);
- określić emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.);
- określić intencję nadawcy/autora tekstu, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- określić kontekst rozmowy, (miejsce, sytuację, uczestników), ale może potrzebować pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- wywnioskować informacje z kontekstu na podstawie znanych wyrazów, ale nie zawsze skutecznie. Potrzebuje pomocy i pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- zrozumieć ogólny sens prostego krótkiego tekstu pisanego, ogłoszenia, instrukcji, prostego artykułu, listu lub innego tekstu informacyjnego lub narracyjnego, na dobrze znane mu tematy;
- sprawdzić, czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym tekście i czy jest prawidłowa czy nie;
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane. Łatwiej mu jest opisywać potrzebne informacje po polsku, niż po angielsku;
- określić tekst typu (np. ogłoszenie, artykuł, reklama, pocztówka itd.);

- określić, do kogo jest adresowany prosty tekst, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- określić, w jakim celu został napisany prosty tekst, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- określić czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście;
- korzystać ze słownika, aby samodzielnie czytać tekst ze zrozumieniem, ale może potrzebować wsparcia ze strony nauczyciela.

Uwaga: na poziomach 3 i 2 Rozumienie wypowiedzi jest podzielone na rozumienie wypowiedzi ustnych i rozumienie wypowiedzi pisemnych, aby różnica między 3 i 2 była bardziej zrozumiała.

Rozumienie wypowiedzi ustnych

Uwaga: różnica między uczniem ocenionym na 3 a uczniem ocenionym na 2 polega na ilości wsparcia ze strony nauczyciela, które jest mu potrzebne, aby wykonać zadanie. Uczeń oceniony na 3 potrzebuje mniej pomocy i jest w stanie np. szybciej znaleźć odpowiedzi.

Uzyskuje więcej informacji, rozumiejąc więcej niż uczeń oceniony na 2, który zrozumie tylko najistotniejszą informację.

3

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela, może potrzebować powtórzenia;
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych prostych, krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego, gdy są artykułowane wyraźnie i powoli;
- wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca;
- sprawdzić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną;
- określić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela, emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.);
- określić intencję rozmówców, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;
- określić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela, kontekst rozmowy, (miejsce, sytuację, uczestników).

2

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela, może potrzebować powtórzenia;
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych prostych, krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego, gdy są artykułowane bardzo wyraźnie, powoli i są powtarzane;
- umie wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca;
- sprawdzić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną;
- określić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela, emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.);
- określić intencję rozmówców, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela;

- określić, przy pomocy pytania naprowadzającego zadanego przez nauczyciela, kontekst rozmowy (miejsce, sytuację, uczestników).

Rozumienie wypowiedzi pisemnych

Uwaga: różnica między uczniem ocenionym na 3 i uczniem ocenionym na 2 polega na ilości wsparcia ze strony nauczyciela, które jest mu potrzebne, aby wykonać zadanie. Uczeń na 3 potrzebuje mniej pomocy i jest w stanie np. szybciej znaleźć odpowiedzi. Czasem jest w stanie pracować bez wsparcia. Uzyskuje więcej informacji, rozumiejąc więcej niż ucznia ocenionego na 2, który zrozumie tylko najistotniejszą informację i to przy pomocy nauczyciela.

3

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens bardzo krótkiego i prostego kilkuzdaniowego tekstu, np. ulotki reklamowej, jadłospisu, ogłoszenia, rozkładu jazdy, listu;
- sprawdzić, czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym kilkuzdaniowym tekście i czy jest prawidłowa czy nie;
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne podstawowe informacje, gdzie pytanie częściowo zawiera te same słowa, które są zawarte w tekście oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane (np. daty, ceny, adresy, nazwy, godzina otwarcie itp.);
- określić typ tekstu (np. ogłoszenie, artykuł, reklama, pocztówka itd.);
- korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby samodzielnie czytać tekst ze rozumieniem.

2

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens bardzo krótkiego i prostego kilkuzdaniowego tekstu, np. ulotki reklamowej, jadłospisu, ogłoszenia, rozkładu jazdy, listu;
- sprawdzić, czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym kilkuzdaniowym tekście i czy jest prawidłowa czy nie;
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne podstawowe informacje, gdzie pytanie częściowo zawiera te same słowa, które są zawarte w tekście oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane (np. daty, ceny, adresy, nazwy, godzina otwarcie itp.);
- określić typ tekstu (np. ogłoszenia, artykuł, reklama, pocztówka itd.);
- korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby samodzielnie czytać tekst ze rozumieniem.

Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych

5

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym;
- korzystać ze słownika, aby wspomóc się w samodzielnym przygotowaniu wypowiedzi;
- wyrazić znaczenie, posługując się intonacją;

- powiedzieć kilka zdań o sobie;
- na podstawie ilustracji w prosty sposób opisać ludzi, przedmioty, miejsca, czynności;
- zrozumieć i odpowiedzieć na pytania dotyczące codziennych sytuacji i wydarzeń;
- opisać swój typowy dzień;
- relacjonować wcześniej przygotowane wypowiedzi na temat faktów lub wydarzeń w przeszłości i teraźniejszości (w bardzo prosty sposób);
- w bardzo prosty sposób relacjonować wydarzenia z przeszłości na podstawie historyjki obrazkowej lub innej pomocy wizualnej;
- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w prosty sposób: a) opisać swoje upodobania; b) wyrazić swoje opinie i uczucia;
- przedstawić intencje i plany na przyszłość;
- używać rozmaitych strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. używając innych słów, parafrazując;
- wypełnić prosty formularz, wpisując dane o sobie;
- wykonać bardzo krótki opis ludzi, przedmiotów, miejsc i czynności, opierając się na obrazkach oraz poprawnie uzupełnić luki w podanym tekście na podstawie ilustracji;
- opisywać bardzo krótko wydarzenia życia codziennego, opierając się na pisemnych lub wizualnych sugestiach, na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu;
- napisać kilka zdań, prezentując fakty z przeszłości i teraźniejszości na podstawie podanych notatek;
- w liście do kolegi lub koleżanki przedstawić się i napisać kilka zdań o sobie i swojej rodzinie;
- napisać kilka zdań o swoich upodobaniach, np. w e-mailu do kolegi lub koleżanki;
- w bardzo prosty sposób wyrazić swoje opinie i uczucia np. w pocztówce;
- w bardzo prosty sposób opisywać swoje intencje i plany na przyszłość, np. o wakacjach;
- korzystać ze słownika, aby sprawdzić pisownię, znaleźć słowa itp.;
- przeczytać tekst i poprawić proste błędy;
- poprawnie przeliterować większość poznanych słów;
- poprawnie używać podstawowych zasad interpunkcji.

4

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym;
- korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby wspomóc się w samodzielnym przygotowaniu wypowiedzi. Przy pomocy nauczyciela korzystać ze słownika anglojęzycznego;
- wyrazić znaczenie, posługując się intonacją;
- powiedzieć kilka zdań o sobie;
- na podstawie ilustracji w prosty sposób opisać ludzi, przedmioty, miejsca, lecz posiada ograniczony zasób słownictwa i mało zróżnicowane struktury gramatyczne;
- zrozumieć pytania dotyczące codziennych sytuacji i wydarzeń, odpowiedzieć na pytanie typu tak/nie;
- opowiedzieć parę zdań o swoim typowym dniu, lecz posiada ograniczony zasób słownictwa i mało zróżnicowane struktury gramatyczne;

- relacjonować kilka wcześniej przygotowanych zdań na temat faktów lub wydarzeń w przeszłości i teraźniejszości w bardzo prosty sposób, lepiej radzi sobie ze zdaniem w teraźniejszości niż w przeszłości;
- tworzyć bardzo proste zdania o przeszłości na podstawie historyjki obrazkowej lub innej pomocy wizualnej, lecz posiada ograniczony zasób słownictwa i czasowników;
- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w prosty sposób: a) opisać swoje upodobania; b) wyrazić swoje uczucia;
- używać rozmaitych strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. używając innych słów, parafrazując, np. na temat swoich doświadczeń;
- wypełnić prosty formularz, wpisując dane osobowe;
- napisać bardzo krótki opis ludzi, przedmiotów, miejsc, opierając się na obrazkach, oraz poprawnie uzupełnić większość luk w podanym tekście na podstawie ilustracji;
- napisać parę zdań o wydarzeniach życia codziennego, opierając się na pisemnych lub wizualnych sugestiach, na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu;
- napisać kilka zdań, prezentując fakty z przeszłości i teraźniejszości na podstawie podanych notatek, lecz posiada ograniczony zasób słownictwa i mało zróżnicowane struktury gramatyczne;
- przedstawić się i napisać parę zdań o sobie i swojej rodzinie;
- napisać parę zdań o swoich upodobaniach, np. w e-mailu do kolegi lub koleżanki;
- w bardzo prosty sposób wyrazić swoje opinie i uczucia np. w pocztówce;
- korzystać ze słownika, aby sprawdzić pisownię, znaleźć słowa itp.;
- przeczytać tekst i przy pomocy nauczyciela poprawić proste błędy;
- przeliterować większość poznanych słów, lecz popełnia błędy ortograficzne.

Uwaga: na poziomach 3 i 2 tworzenie wypowiedzi jest podzielone oddzielnie na wypowiedź ustną i pisemną po to, by różnica między 3 i 2 była bardziej zrozumiała.

Tworzenie wypowiedzi ustnych

3

Uwaga: Różnice pomiędzy uczniem ocenionym na 3 i uczniem ocenionym na 2 polega na długości odpowiedzi. Na poziomie 3 jest w stanie wyrazić trochę więcej, chociaż ograniczenie w słownictwie ewidentnie mu przeszkadza. Używając zapamiętanych zwrotów, zdarza mu się czasem tworzyć pełne zdania.

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym;
- wyrazić znaczenie, posługując się intonacją;
- korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby wspomagać się w samodzielnym przygotowaniu wypowiedzi;
- przekazać podstawowe informacje o sobie, (np. skąd pochodzi, gdzie mieszka itp.);
- na podstawie ilustracji powiedzieć zapamiętane zwroty, kilka fragmentów zdań i fraz, opisując ludzi, przedmioty, miejsca;
- odpowiedzieć na proste, znane mu pytania, wymagające odpowiedzi typu tak/nie lub użycia pojedynczych słów, dotyczących opisu codziennych sytuacji i wydarzeń;
- powiedzieć kilka fragmentów zdań i zapamiętanych fraz, opisując swój typowy dzień oraz odpowiadać w bardzo prosty sposób na pytanie rozmówcy, dotyczące typowego dnia;

- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w bardzo prosty sposób: a) powiedzieć coś o swoich upodobaniach; b) wyrazić swoje uczucia;
- używać strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. gesty, miny, słowotwórstwo, apel o pomoc po angielsku itp.

Na tym poziomie możemy spodziewać się, że uczeń komunikuje się za pomocą pojedynczych słów, zapamiętanych formuł i różnorodnych strategii (np. gestów, słowotwórstwa w powiązaniu z językiem polskim, próśb o pomoc itp.), aby wyrazić komunikaty.

2

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym;
- wyrazić znaczenie, posługując się intonacją;
- przy pomocy nauczyciela korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby wspomagać się w samodzielnym przygotowaniu wypowiedzi;
- przekazać podstawowe zapamiętane informacje o sobie (np. skąd pochodzi, gdzie mieszka itp.);
- na podstawie ilustracji powiedzieć kilka zapamiętanych słów, fragmentów zdań i fraz, opisując ludzi, przedmioty, miejsca;
- odpowiedzieć na proste, znane mu pytania wymagające odpowiedzi typu tak/nie lub użycia pojedynczych słów, dotyczących opisu codziennych sytuacji i wydarzeń;
- powiedzieć kilka słów, fragmentów zdań i zapamiętanych fraz, opisując swój typowy dzień oraz odpowiadać w bardzo prosty sposób na pytanie rozmówcy dotyczące typowego dnia;
- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w bardzo prosty sposób: a) powiedzieć coś o swoich upodobaniach; b) wyrazić swoje uczucia;
- używać strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. gesty, miny, słowotwórstwo, apel o pomoc po angielsku itp.

Tworzenie wypowiedzi pisemnych

3

Uczeń potrafi:

- napisać zapamiętane zdanie lub kilka słów, fragmenty zdań opisujące ludzi, przedmioty i miejsca, posługując się obrazkami; budować podobne zdania, opisując ilustrację na podstawie podanego wzoru;
- napisać odpowiedzi do pytań dot. wydarzeń codziennych; odpowiedzi będą zawierać dużo błędów, lecz komunikat powstanie;
- w e- mailu do kolegi lub koleżanki przedstawić się i napisać parę zdań o sobie, na podstawie podanego wzoru;
- napisać kilka zdań o swoich upodobaniach, np. w e-mailu do kolegi lub koleżanki, w oparciu o podany wzór i zasób słownictwa;
- w bardzo prosty sposób wyrazić swoje uczucia, np. w pocztówce, w oparciu o podany wzór i zasób słownictwa;
- korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby sprawdzić pisownię, znaleźć słowa itp.

2

Uczeń potrafi:

- napisać kilka słów, fragmenty zdań opisujące ludzi, przedmioty i miejsca, posługując się obrazkami; budować podobne zdania, opisując ilustrację na podstawie podanego wzoru;
- napisać odpowiedzi do pytań typu *What time do you get up?* na temat wydarzeń codziennych; odpowiedzi będą fragmentaryczne, składają się z pojedynczych słów i zawierają dużo błędów, lecz komunikat powstanie;
- przedstawić się i napisać parę zdań o sobie na podstawie podanego wzoru;
- napisać kilka zdań o swoich upodobaniach w oparciu o podany wzór i zasób słownictwa;
- w bardzo prosty sposób wyrazić swoje uczucia w oparciu o podany wzór i zasób słownictwa;
- korzystać ze słownika dwujęzycznego, aby sprawdzić pisownię, znaleźć słowa itp.

Reagowanie na wypowiedzi

Uwaga: na tym poziomie uczeń potrzebuje czasu zanim będzie odpowiadać ustnie, jego rozmowa wymaga cierpliwości ze strony rozmówcy, który prawdopodobnie będzie musiał powtórzyć, prosić o powtórzenie i potwierdzenie.

5

Uczeń potrafi:

- przedstawić się i udzielić kilku informacji o sobie i swojej rodzinie w formie ustnej i pisemnej;
- odpowiadać na pytania o sobie (np. skąd pochodzi, ile ma lat itp.) w formie ustnej i pisemnej;
- uzyskać proste informacje o innych, zadając pytanie, mimo że popełnia czasem błędy w szyku wyrazów itp., w formie ustnej i pisemnej;
- wziąć udział w krótkiej i prostej rozmowie na tematy życia codziennego i dobrze znane mu tematy (np. o swoim hobby);
- stosować zapamiętane formuły, aby rozpoczynać i kończyć rozmowę;
- stosować różne strategie komunikacyjne, aby prowadzić rozmowę;
- uzyskać informacje, zadając pytanie, mimo że popełnia czasem błędy w szyku wyrazów itp.;
- przekazać proste informacje w zrozumiałej formie, stosując różne strategie kompensacyjne w celu wypełnienia luk w swoim zasobie językowym;
- wyrazić potrzebę objaśnienia i poprosić o powtórzenie;
- prosić o pozwolenie, udzielić i odmówić pozwolenia w formie ustnej i pisemnej;
- wyrażać swoje opinie i życzenia, pytać o opinie i życzenia innych;
- wyrażać swoje upodobania i uczucia;
- wyrażać swoje emocje;
- opisywać, co posiada;
- poprosić, podziękować, zgodzić się na coś lub odmówić wykonania prośby w formie ustnej i pisemnej.

4

Uczeń potrafi:

- przedstawić się i udzielić kilku informacji o sobie i swojej rodzinie w formie ustnej i pisemnej, lecz posiada ograniczony zasób słownictwa i mało zróżnicowane struktury gramatyczne;
- odpowiadać na pytania o sobie (np. skąd pochodzi, ile ma lat itp.) w formie ustnej i pisemnej;
- odpowiadać na pytania o życiu codziennym i na dobrze znane mu tematy (np. o swoim hobby). Stosować strategie kompensacyjne w sytuacji braków w zasobie językowym, może potrzebować czasu, aby znaleźć potrzebne mu słowa;
- stosować różne strategie komunikacyjne, aby prowadzić rozmowę, lecz ma tendencję do unikania lub omijania tych części komunikatów, które są dla niego problematyczne;
- przekazać proste informacje w formie zrozumiałej, mimo że popełnia czasem błędy w szyku wyrazów, stosując różne strategie kompensacyjne, w celu wypełnienia luk w swoim zasobie językowym;
- wyrazić potrzebę objaśnienia i poprosić o powtórzenie;
- wyrażać swoje opinie w bardzo prosty sposób;
- wyrażać swoje upodobania i uczucia;
- wyrażać swoje emocje;
- mówić, co posiada;
- prosić i podziękować w formie ustnej i pisemnej.

Uwaga: na poziomach 3 i 2 reagowanie na wypowiedzi jest podzielone na ustne reagowanie na wypowiedzi i pisemne reagowanie na wypowiedzi, aby różnica w ocenie była bardziej zrozumiała.

Ustne reagowanie na wypowiedzi

3

Uczeń potrafi:

- przedstawić się i udzielić kilku informacji o sobie i swojej rodzinie, chociaż popełnia liczne błędy;
- odpowiadać na pytania o sobie (np. skąd pochodzi, ile ma lat), chociaż popełnia liczne błędy;
- powiedzieć, co lubi, chociaż popełnia liczne błędy;
- mówić, co posiada, chociaż popełnia liczne błędy;
- mówić, co potrafi robić, chociaż popełnia liczne błędy;
- uzyskać informacje (np. o godzinie, o koszcie), stosując strategie tak, aby komunikat był zrozumiały;
- za pomocą zapamiętanych zwrotów wyrażać swoje emocje;
- za pomocą zapamiętanych zwrotów w dobrze znanych mu sytuacjach poprosić i podziękować, poprosić o powtórzenie i wyjaśnienie.

2

Uwaga: na tym poziomie uczeń potrzebuje czasu przed wypowiedzią ustną, jego rozmowa wymaga dużo cierpliwości ze strony rozmówcy, który prawdopodobnie będzie musiał zadać dodatkowe pytanie, powtórzyć, poprosić o powtórzenie i potwierdzenie.

Uczeń potrafi, *stosując pojedyncze słowa, zapamiętane formuły i różnorodne strategie (np. gesty, słowotwórstwo w powiązaniu z językiem polskim, prośby o pomoc itp.) wyrazić następujące komunikaty:*

- przedstawić się i udzielić kilku informacji o sobie i swojej rodzinie;
- odpowiadać na pytania o siebie (np. skąd pochodzi, ile ma lat);
- powiedzieć, co lubi;
- mówić, co posiada;
- mówić, co potrafi robić;
- uzyskać informacje (np. dot. godziny, ceny), stosując strategie komunikacyjne tak, aby komunikat był zrozumiały;
- za pomocą zapamiętanych zwrotów wyrażać swoje emocje;
- za pomocą zapamiętanych zwrotów w dobrze znanych mu sytuacjach prosić i podziękować;
- poprosić o powtórzenie i wyjaśnienie.

Pisemne reagowanie na wypowiedzi

3

Uczeń potrafi:

- stosować zapamiętane formuły, aby przedstawiać siebie i swoją rodzinę na podstawie podanego wzoru, chociaż popełnia błędy;
- napisać zapamiętane zdania wyrażające podziękowania, na podstawie podanego wzoru, chociaż popełnia błędy;
- napisać kilka zdań o swoich upodobaniach na podstawie podanego wzoru;
- napisać kilka zdań, opisując, co jest na obrazku (np. pokój) na podstawie podanego wzoru;
- za pomocą zapamiętanych zwrotów wyrażać swoje emocje;
- za pomocą zapamiętanych zwrotów w dobrze znanych mu sytuacjach prosić i podziękować, poprosić o powtórzenie i wyjaśnienie.

2

Uczeń potrafi:

- stosować zapamiętane formuły, aby przedstawiać siebie i swoją rodzinę na podstawie podanego wzoru, chociaż popełnia liczne błędy;
- napisać zapamiętane zdania wyrażające podziękowania na podstawie podanego wzoru, chociaż popełnia liczne błędy.

Przetwarzanie wypowiedzi

5

Uczeń potrafi:

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych;
- przekazać po polsku i czasem po angielsku główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu słuchanego lub czytanego po angielsku;

- swobodnie napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny.

4

Uczeń potrafi:

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych;
- przekazać po polsku główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu słuchanego lub czytanego po angielsku. Z pomocą nauczyciela próbuje przekazać najistotniejsze informacje po angielsku;
- swobodnie napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny.

3

Uczeń potrafi:

- przekazać po polsku główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu czytanego po angielsku, mając czas na przygotowanie i dostęp do słownika. Z pomocą nauczyciela próbuje przekazać najistotniejsze informacje po angielsku;
- zapisać proste informacje uzyskane z tekstu czytanego, gdy pytanie częściowo zawiera te same słowa, które są zawarte w tekście oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane (np. daty, ceny, adresy, nazwy, godzina otwarcia itp.).

2

Uczeń potrafi:

- przekazać po polsku główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu czytanego po angielsku przy pomocy nauczyciela;
- zapisać bardzo proste informacje uzyskane z tekstu czytanego, gdy pytanie częściowo zawiera te same słowa, które są zawarte w tekście oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane (np. daty, ceny, adresy, nazwy, godzina otwarcie itp.) z pomocą nauczyciela.

Skala ocen

Koniec Etapu II.1, klasa VIII szkoły podstawowej

Uwaga:

Poziom graniczny: 2

Na tym poziomie oczekujemy, że umiejętności rozumienia wypowiedzi będą bardziej rozwijane niż umiejętności tworzenia wypowiedzi. Ważne jest, żeby uczeń był w stanie porozumiewać się choćby w prosty sposób i posiadał różnorodne zasoby strategii kompensacyjnych, które skutecznie umie stosować. Wypowiedzi mogą być na poziomie pojedynczego zdania i fragmentarycznych prób tworzenia zdania, ale powinny być zrozumiałe. Uczeń będzie potrzebował cierpliwego, wyrozumiałego słuchacza, który mówi wolno i wyraźnie, zadaje pytania pomocnicze i prosi o wyjaśnienie.

Znajomość środków językowych

5

Uczeń potrafi:

- dobrze opanować podstawowe struktury dla wyrażenia teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, formy twierdzące, pytające i przeczące, w odpowiedzi ustne i pisemne
- dysponować bogatym zasobem słownictwa dotyczącego codziennych tematów i sytuacji, zgodny z katalogiem tematów określonym w podstawie programowej
- poprawić często popełniane błędy gramatyczne i ortograficzne.
- rozpoznać i poprawnie stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, zgodny z katalogiem tematów określonym w podstawie programowej

4

Uczeń potrafi:

- dobrze opanować podstawowe struktury dla wyrażenia teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, formy twierdzące, pytające i przeczące, w odpowiedziach ustnych i pisemnych, choć może lepiej ustnie, niż pisemnie. Podczas odpowiedzi ustnej popełnia błędy, ale częściowo jest w stanie je poprawiać.
- dysponować adekwatnym zasobem słownictwa dotyczącego codziennych tematów i sytuacji, zgodnym z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej
- poprawić większość często popełnianych błędów gramatycznych i ortograficznych.
- rozpoznać i poprawnie stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej

3

Uczeń potrafi:

- opanować podstawowe struktury dla teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, formy twierdzące i przeczące, w ćwiczeniach kontrolowane, choć popełnia błędy podczas rozmowy lub tworzenia wypowiedzi pisemnej. Mimo wszystko, próbuje tworzyć zdanie i skonstruować tekst.
- budować pytania i przeczenia we wszystkich znanych czasach, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć zdarza mu się popełniać błędy podczas rozmowy,
- stosować poprawny szyk wyrazów w zdaniach twierdzących, przeczących i pytających; może mu się zdarzyć błąd, ale jest w stanie sam go poprawić, gdy nauczyciel wskazuje, że coś jest nie tak
- dysponować zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania podstawowych potrzeb w typowych codziennych sytuacjach życiowych, zgodnie z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej, może łatwiej radzić sobie w niektórych obszarach niż innych, gdzie znajomość słownictwa może być ograniczona,
- umiejętnie wykorzystać krótkie, zapamiętane proste zwroty i porozumieć się w typowych codziennych sytuacjach

- rozpoznać i stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, choć popełnia błędy,

2

Uczeń potrafi:

- dobrze opanować podstawowe struktury dla teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, - formy twierdzące i przeczące, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć popełnia liczne błędy podczas rozmowy,
- budować pytania i przeczenia we wszystkich znanych czasach, w ćwiczeniach kontrolowanych, choć zdarza mu się popełniać liczne błędy podczas rozmowy,
- stosować poprawny szyk wyrazów w zdaniach twierdzących, przeczących i pytających w ćwiczeniach kontrolowanych; może mu się zdarzyć błąd, ale jest w stanie sam go poprawić, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela
- rozpoznać i stosować struktury gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji w typowych sytuacjach codziennych, choć popełnia liczne błędy
- dysponować ograniczonym zasobem słownictwa wystarczającym do wyrażania podstawowych potrzeb w typowych codziennych prostych sytuacjach życiowych, zgodnych z katalogiem tematów określonych w podstawie programowej. W niektórych obszarach, znajomość słownictwa może być bardzo ograniczona, jednak uczeń próbuje wykorzystać krótkie, zapamiętane proste zwroty.

Rozumienie wypowiedzi ustnych

5

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela,
- zrozumieć ogólny sens krótkich wysłuchanych wypowiedzi, (np. komunikatów, instrukcji, dialogów, tekstów narracyjnych), tzn. o czym jest tekst, wywnioskować ogólne znaczenie i sens na podstawie znanych słów i wyrazów,
- ogólnie określić temat dyskusji, prowadzonej na znane tematy powoli i w sposób jasny,
- zrozumieć ogólny sens nagranej wypowiedzi rodzimych użytkowników języka angielskiego na tematy codzienne, gdy mówią oni wyraźnie,
- wyszukać i zidentyfikować określoną informację w zdaniach i dialogach; sprawdzić czy podana informacja jest w tekście i czy jest prawidłowa czy też nie; wybrać informacje, które pasują do usłyszanych fragmentów lub wyselekcjonować odpowiednio informacje z tekstu słuchanego,
- określać typ tekstu (np. reklama, rozmowa, wykład itd.),
- określać intencję nadawcy/autora tekstu,

- zrozumieć gdzie, kiedy i w jakiej sytuacji tekst słuchany ma miejsce i kim są rozmówcy
- rozróżnić styl oficjalny i nieoficjalny wypowiedzi.

4

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela,
- zrozumieć ogólny sens krótkich wysłuchanych wypowiedzi, (np. komunikatów, instrukcji, dialogów, tekstów narracyjnych), tzn. o czym jest tekst, wywnioskować ogólne znaczenie i sens na podstawie znanych słów i wyrazów,
- ogólnie określić temat dyskusji, prowadzonej na znane tematy powoli i w sposób jasny,
- wyszukać i zidentyfikować większość określonych informacji w zdaniach i dialogach; sprawdzić czy podana informacja jest w tekście i czy jest prawidłowa czy też nie; zazwyczaj potrafi wybrać informacje, które pasują do usłyszanych fragmentów lub wyselekcjonować odpowiednio informacje z tekstu słuchanego,
- określać typ tekstu (np. reklama, rozmowa, wykład itd.)
- określać intencję nadawcy/autora tekstu
- zrozumieć gdzie, kiedy i w jakiej sytuacji tekst słuchany ma miejsce i kim są rozmówcy,
- rozróżnić styl oficjalny i nieoficjalny wypowiedzi

3

Uczeń potrafi:

- zrozumieć polecenia nauczyciela.
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego i potrafi określić kontekst rozmowy,
- wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca i zapisać je,
- sprawdzić, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną i w razie potrzeby umie nanieść poprawki,
- wywnioskować informacje z kontekstu na podstawie znanych wyrazów,
- swobodnie napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny,
- określić typ wypowiedzi (np. rozmowa, ogłoszenia, informacja na dworcu, reklama itd.)
- określić emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.)
- określić intencję nadawcy lub autora tekstu, przy pomocy pytań naprowadzających nauczyciela

- określić kontekst rozmowy, (miejsce, sytuację, uczestników)
- określić, przy pomocy pytań naprowadzających nauczyciela, czy wypowiedź jest w formalnym czy nieformalnym stylu

2

(gdzie wypowiedzi są proste, krótkie, na tematy codzienne i artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć i reagować na polecenia nauczyciela, może potrzebować powtórzenia,
- wybrać ze słuchanego tekstu najistotniejsze informacje, np. imiona lub miejsca, i zapisać je,
- swobodnie napisać przeliterowane słowa, liczby i godziny,
- zrozumieć ogólny sens różnorodnych krótkich tekstów i rozmów dotyczących życia codziennego; sprawdzić, czy otrzymana informacja jest zgodna z informacją usłyszaną i w razie potrzeby umie nanieść poprawki,
- określić typ wypowiedzi (np. rozmowa, ogłoszenia, informacja na dworcu (itp.), reklama itd.)
- określić emocje wyrażane w wypowiedzi (czy rozmówcy są zdenerwowani, szczęśliwi itd.)
- określić intencję nadawcy/autora tekstu, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela
- określić kontekst rozmowy, (miejsce, sytuację, uczestników)
- wywnioskować informacje z kontekstu na podstawie znanych wyrazów,
- określić, z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela, czy wypowiedź jest w oficjalnym lub nieoficjalnym stylu.

Rozumienie wypowiedzi pisemnych

5

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens krótkiego tekstu dotyczącego wydarzeń, problemów, postaci, przedmiotów - typu ogłoszenie, instrukcje, prosty artykuł, list lub inny tekst informacyjny lub narracyjny,
- zrozumieć najczęściej używane oznaczenia w miejscach publicznych np. napisy na ulicach, w restauracjach, szkołach, na dworcu.
- zrozumieć ogólny sens poszczególnych części tekstu,
- wyszukać i zidentyfikować określoną informację w tekście; sprawdzić czy podana informacja jest w tekście i czy jest prawidłowa czy nie; wybrać informację, która pasuje do czytanego fragmentu lub wyselekcjonować odpowiednio informacje z tekstu czytanego,

- wyszukiwać informację w Internecie lub innych źródłach po angielsku i wyselekcjonować ją odpowiednio
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane,
- określać intencje autora tekstu, w jakim celu tekst został napisany,
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście,
- rozpoznać relacje między poszczególnymi częściami tekstu, aby ustalić kolejność zdarzeń i logiczną całość,
- uzupełnić brakujące informacje lub fragmenty, wyselekcjonować odpowiednie z kilku możliwych wyrazy lub zdania, aby stworzyć logiczny i spójny tekst,

4

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens prostego krótkiego tekstu dotyczącego wydarzeń, problemów, postaci, przedmiotów - typu ogłoszenie, instrukcje, prosty artykuł, list lub inny tekst informacyjny lub narracyjny,
- zrozumieć najczęściej używane oznaczenia w miejscach publicznych np. napisy na ulicach, w restauracjach, szkołach, na dworcu.
- wyszukiwać w Internecie lub w innych źródłach anglojęzycznych, i wyselekcjonować odpowiednio informację
- zrozumieć ogólny sens poszczególnych części, logiczne/ chronologiczne układanie tekstu,
- wyszukać i zidentyfikować określoną informację w tekście; sprawdzić czy podana informacja jest w tekście i czy jest prawidłowa czy nie; wybrać informację, która pasuje do czytanego fragmentu lub wyselekcjonować odpowiednio informacje z tekstu czytanego,
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane,
- określać intencje autora tekstu, w jakim celu tekst został napisany,
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście,
- rozpoznać relacje między poszczególnymi częściami tekstu, aby ustalić kolejność zdarzeń i logiczną całość,
- uzupełnić brakujące informacje, lub fragmenty, wyselekcjonować odpowiednie z kilku możliwych, wyrazy lub zdania, aby stworzyć logiczny i spójny tekst,

3

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens prostego krótkiego tekstu pisanego o problemach, wydarzeniach, postaciach, przedmiotach typu ogłoszenie, instrukcje, prosty artykuł, list lub inny tekst informacyjny lub narracyjny, na dobrze znane mu tematy,
- zrozumieć najczęściej używane oznaczenia w miejscach publicznych np. w restauracjach, szkołach, na dworcu,
- sprawdzić, czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym tekście i czy jest prawidłowa czy nie,
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane,
- czasem wybrać informację, która pasuje do czytanego fragment lub częściowo wyselekcjonować odpowiednie informacje z tekstu czytanego,
- czasem samodzielnie określać intencje autora tekstu oraz dostrzec w jakim celu tekst został napisany przy pomocy pytań naprowadzających nauczyciela
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście,
- częściowo rozpoznać relacje między poszczególnymi częściami tekstu, może ustalić kolejność zdarzeń, ale ma trudności ze rozumieniem logiki całego tekstu, potrafi przy pomocy pytań naprowadzających nauczyciela
- uzupełnić część brakujących informacji, lub niektóre fragmenty tekstu podanymi (kilkoma z wielu) wyrazami lub zdaniami, aby stworzyć logiczny i spójny tekst, potrafi przy pomocy pytań naprowadzających nauczyciela
- rozróżnić styl oficjalny i nieoficjalny tekstu

2

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens prostego krótkiego tekstu pisanego o problemach, wydarzeniach, postaciach, przedmiotach - typu ogłoszenie, instrukcje, prosty artykuł, list lub inny tekst informacyjny lub narracyjny, na dobrze znane mu tematy
- sprawdzić czy podana informacja jest zawarta w krótkim, prostym tekście i czy jest prawidłowa czy nie,
- wyszukiwać w prostych materiałach codziennych (np. w rozkładach jazdy, reklamach, broszurach) konkretne informacje oraz znaleźć i wybrać potrzebne dane.
- czasem samodzielnie określać intencje autora tekstu oraz dostrzec w jakim celu tekst został napisany, - potrafi z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela
- określić okoliczności, czas, miejsce i osoby, które są opisane w tekście,
- częściowo rozpoznaje relacje między poszczególnymi częściami tekstu, może ustalić kolejność zdarzeń, ale ma trudności ze rozumieniem logiki całego tekstu, - z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela

- uzupełnić część brakujących informacji lub niektóre fragmenty tekstu podanymi (kilkoma z wielu) wyrazami lub zdaniami, aby stworzyć logiczny i spójny tekst, - potrafi z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela
- rozróżnić styl oficjalny i nieoficjalny tekstu z pomocą pytania naprowadzającego nauczyciela

Tworzenie wypowiedzi ustnych

5

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym,
- wyrazić znaczenie posługując się intonacją,
- opisywać w prosty sposób co widzi na obrazku, na zdjęciu (osoby, miejsca, czynności, zjawiska, przedmioty),
- odpowiedzieć w prosty sposób o przebiegu wydarzenia życia codziennego,
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości np. podczas przygotowania prezentacji, relacjonować wydarzenia z przeszłości używając rozmaitych strategii dla podtrzymania płynności wypowiedzi, np. parafrazując, przekształcając,
- wyrażać i uzasadnić swoje opinie, poglądy i uczucia w prosty sposób np. na podstawie ilustracji, krótkiego artykułu lub piosenki
- przedstawia opinie innych osób np. prezentując wyniki sondażu klasowego
- opisywać swoje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. o dalszą edukację, ambicje, wymarzoną podróż itp.
- opisywać doświadczenia swoje i innych stosując rozmaite strategie dla przekazywania wiadomości
- stosować formalny styl wypowiedzi w przygotowanej prezentacji np. dla publiczności

4

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym,
- wyrazić znaczenie posługując się intonacją,
- opisywać w prosty sposób co widzi na obrazku, na zdjęciu (osoby, miejsca, czynności, zjawiska, przedmioty),
- opowiedzieć w prosty sposób o przebiegu wydarzenia życia codziennego,
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości np. podczas przygotowanej prezentacji, relacjonować wydarzenia z przeszłości, używając rozmaitych strategii dla podtrzymania płynności wypowiedzi, np. parafrazując, przekształcając, na podstawie notatek

- wyrażać i uzasadnić swoje opinie, poglądy i uczucia w prosty sposób w odpowiedziach na pytania.
- przedstawiać opinie innych osób np. prezentując wyniki sondażu klasowego
- opisywać swoje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. o dalsze edukację, ambicje, wymarzone podróże itp.
- opisywać doświadczenia swoje i innych stosując rozmaite strategie dla przekazywania wiadomości
- stosować formalny styl wypowiedzi w przygotowanej prezentacji np. dla publiczności

3

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym,
- wyrazić znaczenie posługując się intonacją,
- powiedzieć kilka zdań o sobie, rozumie i umie odpowiedzieć na pytania dotyczące codziennych sytuacji i wydarzeń, np. opisać ludzi, miejsca, zdarzenia, czynności
- używać rozmaitych strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. używając innych słów, parafrazując,
- relacjonować w prosty sposób wydarzenia z przeszłości na podstawie pomocy wizualnej lub notatek, po czasie potrzebnym na przygotowanie się lub na podstawie niedawno wcześniej ćwiczonego materiału
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości na podstawie pomocy wizualnej lub notatek, po czasie potrzebnym na przygotowanie się lub na podstawie niedawno, wcześniej ćwiczonego materiału
- w co najmniej jednym zdaniu wyrazić swoją opinię, poglądy i uczucia w odpowiedzi na pytania i w bardzo prosty sposób potrafi je uzasadnić.
- przedstawić opinie innych osób po czasie potrzebnym na przygotowanie się, na podstawie notatek.
- w co najmniej jednym zdaniu opisywać swoje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. o wakacjach
- w bardzo prosty sposób opisywać doświadczenia swoje i innych, po czasie potrzebnym na przygotowanie się, na podstawie notatek.
- wyrazić potrzebę objaśnienia i poprosić o powtórzenie,
- stosować odpowiednie formy grzecznościowe adresowane do rozmówcy

2

Uczeń potrafi:

- wymawiać większość pojedynczych dźwięków na tyle wyraźnie, by być zrozumianym,
- wyrazić znaczenie posługując się intonacją,
- powiedzieć kilka zdań o sobie, rozumie i umie odpowiedzieć na pytania dotyczące codziennych sytuacji i wydarzeń, np. opisać ludzi, miejsca, czynności,
- relacjonować wcześniej przygotowane wypowiedzi na temat faktów lub wydarzeń w przeszłości i teraźniejszości w bardzo prosty sposób
- w bardzo prosty sposób relacjonować wydarzenia z przeszłości na podstawie historyjki obrazkowej lub innej pomocy wizualnej,
- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w prosty sposób udzielać, przekazać, lub odmówić udzielania informacji oraz wyrazić np. powitanie, prośbę, uczucie, opinię, plany.
- używa rozmaitych strategii dla przekazywania wiadomości/myśli, np. używając innych słów, parafrazując, np. na temat doświadczeń swoich i innych, opinii innych osób
- stosować odpowiednie formy grzecznościowe w rozmowie

Tworzenie wypowiedzi pisemnych

5

Uczeń potrafi:

- wypełnić prosty kwestionariusz osobowy,
- opisać w prosty sposób osoby, przedmioty, miejsca i czynności pokazywane na obrazku,
- napisać krótki list do kolegi o codziennych czynnościach, o miejscu zamieszkania, o szkole, o rodzinie, o swoich zainteresowaniach,
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości np. prezentując informacje w ramach projektu na plakacie lub stronie internetowej,
- napisać proste, krótkie opowiadanie relacjonując wydarzenie z przeszłości na podstawie notatki, obrazka itp.,
- napisać notatkę, np. w pamiętniku, opisując w prosty sposób zdarzenia i uczucia,
- przedstawić opinie innych np. w raporcie z sondażu klasowego,
- opisywać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. w liście do kolegi/koleżanki,
- opisywać doświadczenia swoje i innych np. pisząc kilka zdań o wakacjach, koncercie, wycieczce itp.,
- napisać pozdrowienia lub życzenia, stosując odpowiedni styl,
- napisać krótkie zaproszenie lub podziękowanie, stosując odpowiedni styl,

- poprawnie przeliterować większość poznanych słów,
- poprawnie używać zasad pisowni oraz interpunkcji.

4

Uczeń potrafi:

- wypełnić prosty kwestionariusz osobowy,
- opisać w prosty sposób osoby, przedmioty, miejsca i czynności pokazywane na obrazku,
- napisać krótki list do kolegi o codziennych czynnościach, o miejscu zamieszkania, o szkole, o rodzinie, o swoich zainteresowaniach,
- relacjonować w prosty sposób wydarzenia z przeszłości na podstawie historyki obrazkowej lub notatek
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości np. prezentując informacje czytane w tekście
- napisać krótką notatkę, np. w pamiętniku, opisując w prosty sposób zdarzenia i uczucia
- w prosty sposób przedstawić opinie innych np. w raporcie o sondażu klasowym
- opisywać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. w liście do kolegi/koleżanki
- opisywać doświadczenia swoje i innych np. pisząc kilka zdań o wakacjach, koncercie, wycieczce itp.
- napisać pozdrowienia lub życzenia, stosując odpowiedni styl
- napisać krótkie zaproszenie lub podziękowanie, stosując odpowiedni styl
- poprawnie przeliterować większość poznanych słów,
- poprawnie używać zasad pisowni oraz interpunkcji.

3

Uczeń potrafi:

- wypełnić prosty formularz wpisując dane o sobie,
- wykonać krótki, prosty opis ludzi, miejsc i zdarzeń, przedmiotu, czynności na podstawie ilustracji
- napisać kilka informacji o sobie, np. w krótkim liście lub na pocztówce, o wydarzeniach codziennych
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości w ćwiczeniach kontrolowanych
- relacjonować w prosty sposób wydarzenia z przeszłości na podstawie historyki obrazkowej lub notatek, na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu

- napisać kilka informacji o sobie, swoich poglądach i uczuciach np. w krótkim liście lub na pocztówce
- pisać krótki list do kolegi/koleżanki, stosując odpowiednie zwroty na rozpoczęcie i zakończenie, np. swój plan na przyszłe wakacje
- przedstawić opinie innych osób, po wspólnym przygotowaniu
- opisywać doświadczenia swoje i innych na podstawie podanych notatek oraz treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu
- poprawnie przeliterować większość poznanych słów,
- poprawnie używać podstawowych zasad interpunkcji.
- Stosować odpowiednie formy grzecznościowe w pisanych życzeniach urodzinowych, świątecznych itp., a także zwrotach grzecznościowych na kopercie.

2

Uczeń potrafi:

- wypełnić prosty formularz, wpisując dane o sobie,
- wykonać krótki opis ludzi, miejsc i zjawiska i czynności opierając się na obrazkach,
- opisywać bardzo krótkie wydarzenia życia codziennego opierając się na pisemnych lub wizualnych sugestiach na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu,
- napisać kilka zdań prezentując fakty z przeszłości i teraźniejszości na podstawie podanych notatek,
- tworzyć bardzo proste, krótkie opowiadania relacjonując wydarzenia z przeszłości, opierając się na pisemnych lub wizualnych sugestiach, na podstawie treści wcześniej ćwiczonych w mówieniu,
- w co najmniej jednym zdaniu wyrazić swoje opinie, poglądy i uczucia i w bardzo prosty sposób potrafi je uzasadnić,
- w co najmniej jednym zdaniu - w bardzo prosty sposób - przedstawić opinie innych,
- w co najmniej jednym zdaniu opisywać swoje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość np. o wakacjach,
- w bardzo prosty sposób opisywać doświadczenia swoje i innych, po uprzednim przygotowaniu materiału w mówieniu,
- poprawnie przeliterować większość poznanych słów,
- poprawnie używać podstawowych zasad interpunkcji,
- złożyć życzenia urodzinowe, świąteczne itp. na kartce w stylu odpowiednim dla odbiorcy.

Reagowanie na wypowiedzi

5

Uczeń potrafi:

- brać udział w krótkich rozmowach na znane mu tematy,
- nawiązać kontakty, przedstawić się, przywitać i pożegnać, dziękować i odpowiednio reagować,
- rozpoczynać, podtrzymać i zakończyć rozmowę w celu uzyskania, udzielania, przekazania, lub odmowy udzielania informacji i odpowiednio reagować,
- porozumieć się skutecznie w typowych codziennych sytuacjach np. zakupy, podróże,
- udzielać prostych wskazówek i instrukcji i odpowiednio reagować,
- porozumieć się bezpośrednio i wymienić informacje dotyczące codziennych potrzeb, prowadząc proste negocjacje np. o terminie wykonanie zadania
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- prosić o pozwolenie, udzielić i odmawiać pozwolenia
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pytać o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadzać się, sprzeciwiać się
- wyrażać uczucia, opinie i własne poglądy na codzienny tematy w prosty sposób.
- prosić o radę i udzielać rady
- prosić o coś oraz zgodzić się na prośbę lub odmówić prośbie
- wyrażać skargę, przeprosić i właściwie odpowiadać,
- poprosić o powtórzenie i wyjaśnienie,

4

Uczeń potrafi:

- brać udział w krótkich rozmowach na znane mu tematy związane z własnymi zainteresowaniami,
- nawiązać kontakty, przedstawić się, przywitać i pożegnać, dziękować i odpowiednio reagować,
- rozpoczynać, podtrzymać i zakończyć rozmowę w celu uzyskania, udzielania, przekazania, lub odmowy udzielania informacji i odpowiednio reagować,
- porozumieć się skutecznie w typowych codziennych sytuacjach np. zakupy, podróże,
- udzielać prostych wskazówek i instrukcji i odpowiednio reagować,
- porozumieć się bezpośrednio i wymienić informacje dotyczące codziennych potrzeb, prowadząc proste negocjacje np. o terminie wykonanie zadania

- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- prosić o pozwolenie, udzielić i odmawiać pozwolenia
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadzać się, sprzeciwiać się
- wyrażać uczucia, opinie i własne poglądy na codzienny tematy,
- prosić o radę i udziela jej,
- prosić o coś oraz zgadza się na prośbę lub odmawia,
- wyrażać skargę, przeprosić i właściwie odpowiadać,
- poprosić o powtórzenie i wyjaśnienie,

3

Uczeń potrafi:

- reagować w sytuacjach codziennych w celu uzyskania, udzielania, przekazania, lub odmowy udzielania informacji, choć popełnia błędy językowe,
- wziąć udział w krótkiej i prostej rozmowie na tematy życia codziennego i znanych mu tematów.
- dysponować odpowiednim zakresem funkcji językowych, by w prostym sposób udzielać, przekazać lub odmówić udzielania informacji oraz wyrazić np. powitanie, prośbę, uczucia, opinie, plany
- stosować zapamiętane formuły i zwroty oraz strategie kompensacyjne, aby podtrzymywać rozmowę
- stosować różne strategie komunikacyjne, aby prowadzić rozmowę
- stosować formy grzecznościowe adresując je do osób starszych itp.
- uzyskać informacje, zadając pytanie, mimo że popełnia czasem błędy z *do* /szykiem wyrazów itp.
- przekazać proste informacje w formie zrozumiałej, stosując różne strategie kompensacyjne, aby wypełnić luki w swoim zasobie językowym, prowadzić proste negocjacje z kolegami/ koleżankami np. o filmie, który będą oglądać
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie
- prosić o pozwolenie, udzielić i odmawiać pozwolenia
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadzać się, sprzeciwiać się
- wyrażać swoje emocje
- prosić o radę i udzielać rady

- prosić, podziękować, zgodzić się na coś lub odmówić wykonania prośby
- wyrażać skargę, przeprasza, przyjmować przeprosiny
- wyrazić potrzebę objaśnienia i poprosić o powtórzenie,

2

Uwaga: na tym poziomie uczeń potrzebuje czasu, zanim będzie odpowiadać ustnie, jego rozmowa wymaga cierpliwości ze strony rozmówcy, który prawdopodobnie będzie musiał powtórzyć, prosić o powtórzenie i potwierdzenie.

Uczeń potrafi:

- zareagować w sytuacjach codziennych w celu uzyskania, udzielania, przekazania lub odmowy udzielania informacji, choć popełnia błędy językowe,
- wziąć udział w krótkiej i prostej rozmowie na tematy życia codziennego i dobrze znane mu tematy,
- stosować zapamiętane formuły, aby rozpoczynać i kończyć rozmowę,
- stosować różne strategie komunikacyjne, aby prowadzić rozmowę,
- stosować formy grzecznościowe adresując je do osób starszych itp.,
- umie uzyskać informacje, zadając pytanie, mimo że popełnia czasem błędy z *do /szykiem* wyrazów itp.,
- umie przekazać proste informacje w zrozumiałej formie, stosując różne strategie kompensacyjne, aby wypełnić luki w swoim zasobie językowym, prowadzić proste negocjacje z kolegami/ koleżankami np. o filmie, który będą oglądać,
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- prosić o pozwolenie, udzielić i odmawiać pozwolenia,
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwiać się,
- wyrażać swoje emocje,
- prosić o radę i udzielać jej,
- prosić, podziękować, zgodzić się na coś lub odmówić wykonania prośby,
- wyrażać skargę, przeprasza, przyjmować przeprosiny,
- wyrazić potrzebę objaśnienia i poprosić o powtórzenie.

Przetwarzanie wypowiedzi

5

Uczeń potrafi:

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych np. symbole na WC, mapach itp.
- przekazać po polsku główne myśli tekstu autentycznego, słuchanego lub czytanego po angielsku
- przekazać po angielsku kilka zdań na temat krótkiego tekstu przeczytanego w języku polskim, np. informacji o mieście
- wyrazić po angielsku reakcję na sytuacje codzienne opisane po polsku, np. tłumacząc sens napisu, menu, instrukcje itd.
- wyrazić po angielsku lub po polsku, zależnie od potrzeby, kilka zdań na temat różnic zachowania w danej sytuacji, dotyczących zasad kulturowych
- przekazać krótką informację podaną po angielsku osobie, która nie rozumie tego języka
- poprosić o wyjaśnienie i pośredniczyć pomiędzy osobą - mówiąc po angielsku, której chce przekazać krótką informację, a osobą, która nie rozumie tego języka

4

Uczeń potrafi:

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych np. symbole na WC, mapach itp.
- przekazać po polsku główne myśli tekstu autentycznego, słuchanego lub czytanego po angielsku
- przekazać po angielsku kilka zdań o krótkim tekście przeczytanym w języku polskim, np. informacji o mieście
- wyrazić po angielsku lub po polsku, zależnie od potrzeby, kilka zdań na temat różnic zachowania w danej sytuacji, dotyczącej zasad kulturowych

3

Uczeń potrafi:

- przekazać po polsku główne myśli tekstu słuchanego lub czytanego po angielsku
- przekazać po angielsku kilka zdań na temat treści przeczytanego w języku polskim tekstu, np. polecenia
- wypowiedzieć się po angielsku w kilku zdaniach na temat sytuacji codziennych, opisanych po polsku
- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych np. symbole na WC, ikony itp.

2

Uczeń potrafi:

- przekazać po angielsku informację o materiałach wizualnych np. symbole na WC, znaki drogowe itp.
- przekazać po polsku główne myśli tekstu słuchanego lub czytanego po angielsku
- przekazać po angielsku kilka zdań o krótkim tekście przeczytanym w języku polskim, np. informacja o mieście

5.4. Ocenianie globalne

Ocena okresowa powinna być wystawiona na podstawie bieżących ocen z wszystkich obszarów opisanych powyżej oraz uwzględniać pracę ucznia na lekcji, prace dodatkowe, prace projektowe i rozwój umiejętności samodzielnego uczenia się. Można też dołączyć ocenę za ogólne postępy osiągnięte w danym semestrze.

Można przygotować test semestralny, który obejmie wszystkie aspekty programu nauczania, lecz w młodszej lub mniej aktywnej klasie zaleca się kilka testów przeprowadzanych regularnie w trakcie semestru.

5.5. Samoocena

Ważnym elementem w rozwoju uczenia się jest umiejętność dokonania realnej oceny swoich postępów oraz mocnych i słabych stron (PP X). Niektóre podręczniki pomagają w tym, prezentując listy zadań językowych zawierających materiał z danego rozdziału lub bloku materiału i proponując, aby uczeń zdecydował, w jakim stopniu go opanował. Aby uczniowie traktowali ćwiczenia tego typu poważnie, możemy poprosić, żeby najpierw określili język docelowy, dając przykład, a potem pokazali, jak zastosować to w praktyce, wykonując krótkie indywidualne zadanie testowe. Ważne jest, by po ukończeniu zadania zapytać ucznia, jak on sam oceniłby stopień opanowania zadania, zanim sami wyrazimy opinię na ten temat. Gdy wykonanie zadania nie jest zadowalające, uczeń sam powinien być tego świadom i wiedzieć, w jaki sposób to poprawić.

Europejskie Portfolio Językowego (EPJ) też może być pomocne w tym zakresie. Uczeń sam wybiera zadanie językowe i sam przygotowuje potwierdzenie danej umiejętności. Nauczyciel przygotowuje krótkie zadanie testowe w tym zakresie i po wykonaniu razem decydują, czy zagadnienie jest opanowane czy nie. W związku z tym, że EPJ zawiera ograniczony zakres obszarów językowych, stosunkowo łatwo jest zgromadzić bazę zadań opartych na każdej części danego poziomu.

W dobrym systemie oceniania samoocena jest poważnie traktowana i brana pod uwagę podczas ustalania ocen bieżących. Dla rozwoju ucznia jest to najważniejszy typ oceniania. Uczeń, który umie dokonywać samooceny, sam się motywuje i sam planuje swoją pracę, wybierając kolejne cele. Współpraca z takim uczniem daje nauczycielowi ogromną satysfakcję, a osiągnięte wyniki są bardzo pozytywne.

Ocenianie Kształtujące (OK) stosuje samoocenę i ocenę koleżeńską jako integralne narzędzia w nauczaniu i uczeniu się. Nauczyciel określa i podaje uczniom przejrzyste cele, które mają osiągnąć – Kryteria Sukcesu. Te z kolei służą do ustalenia kryteriów oceny w formie NaCoBezu (na co będziemy zwracać uwagę przy ocenianiu). Zanim nauczyciel oceni uczniów, uczestniczą oni w ocenie koleżeńskiej, w której według ustalonego wzoru dają sobie nawzajem konstruktywne rady. Uczniowie przeprowadzają również samoocenę, oceniając, nad jakim aspektem muszą jeszcze popracować. W ostatnim etapie nauczyciel ocenia ucznia

na podstawie ustalonych wcześniej kryteriów i podaje informację zwrotną, zawierającą dane o tym, w czym uczeń odniósł sukces, w czym powinien się poprawić i jak ta poprawa może zostać osiągnięta.

6. Bibliografia

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej

Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół

Ustawa „Prawo oświatowe” z dn. 14 grudnia 2016 r.

Ustawa „Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe” z dn. 14 grudnia 2016 r.

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 256 z późn. zm.) wraz z dotyczącymi jej załącznikami i rozporządzeniami

Black, P., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B. & Wiliam, D. 2006. Jak oceniać, aby uczyć. Warszawa: Civitas

H. Komorowska, 1999. *O programach prawie wszystko*, WSiP: Warszawa

J. van Ek i J. Trim, 1991. *Waystage 1990*, Council of Europe, Cambridge University Press: Cambridge

Council of Europe, 2003. *Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, CODN: Warszawa

Europejskie portfolio językowe dla dzieci 6 do 10 lat i wersja dla uczniów 10–15 lat Council of Europe, CODN, Warszawa: 2006

Trim, J. L. M., 2009. *Breakthrough draft specification*: www.englishprofile.org